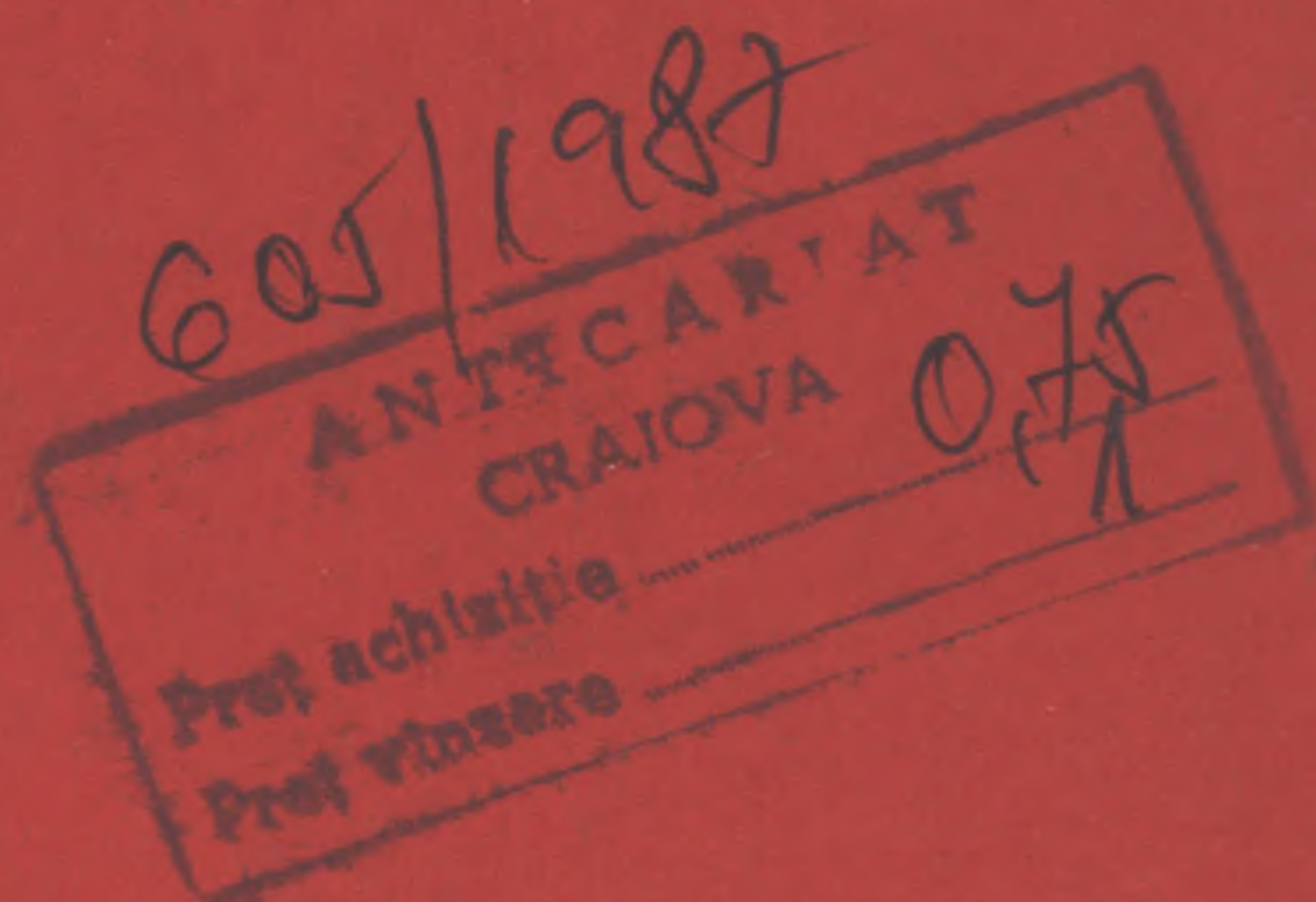
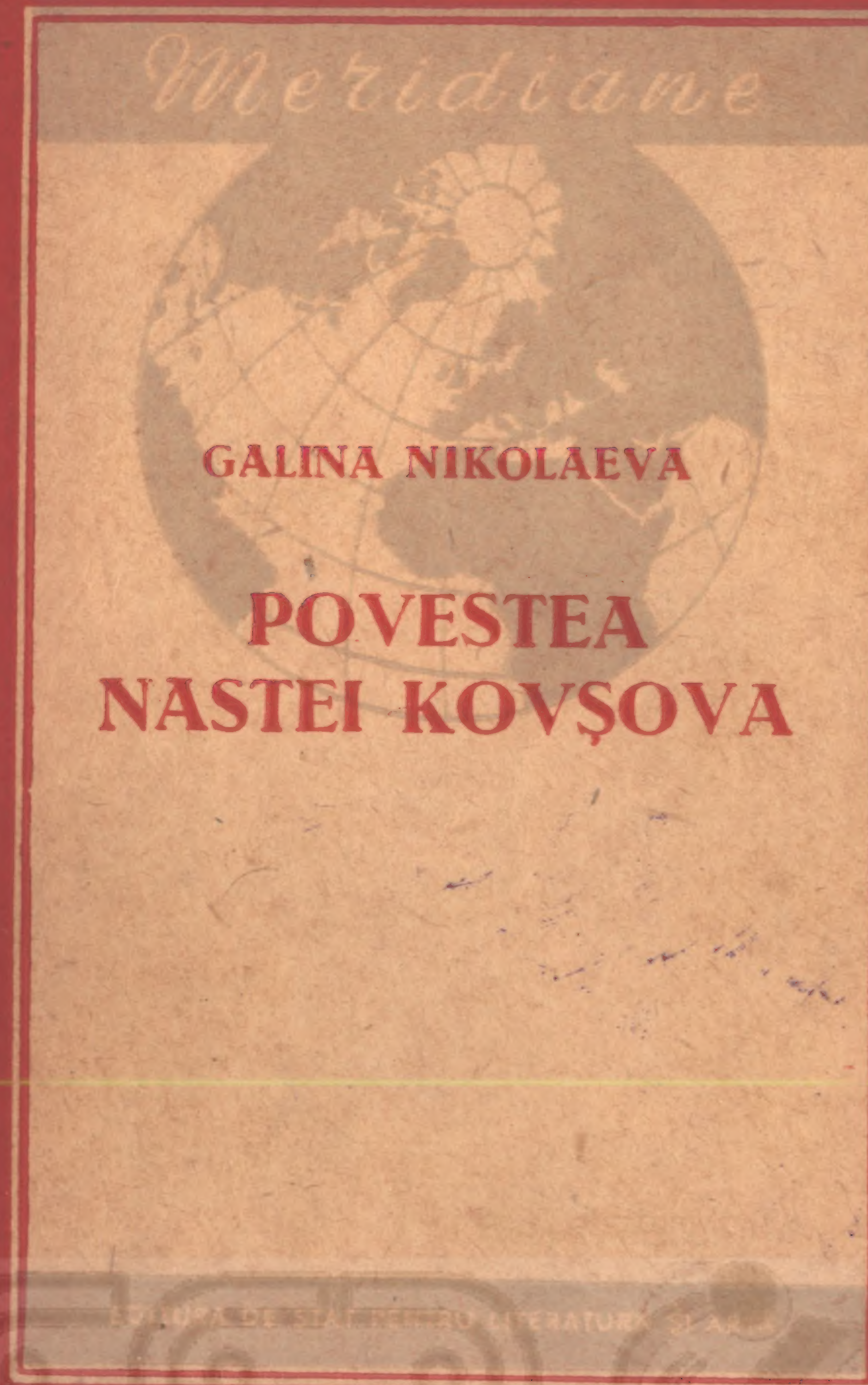

Lei 1,50

GALINA NIKOLAEVA ★ POVESTEA NASTEI KOVȘOVA

GALINA NIKOLAEVA

POVESTEA NASTEI KOVȘOVA

EDITURA DE STAT PENTRU LITERATURĂ ȘI ARTĂ

Meridiane

GALINA NIKOLAEVA

POVESTEA NASTEI KOVȘOVA

EDITURA DE STAT PENTRU LITERATURA ȘI ARTA

În romîneşte de *Otilia Cazimir* şi *Nicolae Guma*

Галина Николаева
ПОВЕСТЬ О ДИРЕКТОРЕ МТС
И ГЛАВНОМ АГРОНОМЕ
Издательство ЦК ВЛКСМ
«Молодая Гвардия» Москва 1954

CUVINT INAINTE

„Povestea Nastei Kovşova", care apare acum în limba noastră, a fost publicată spre sfîrşitul anului trecut în revista sovietică „Znamea". In acest timp, în vederea pregătirii celui de-al doilea congres al scriitorilor, se discuta cu aprindere în presa sovietică problema eroului pozitiv. Apăreau articole şi studii, anchete, discuţii cu privire la mijloacele cele mai potrivite pentru prezentarea în literatură a eroului contemporan. Şi-au spus cuvîntul atunci — şi apoi în dezbaterile propriu zise ale congresului — mai toţi scriitorii sovietici de frunte. Şi-a spus părerea şi Galina Nikolaeva, într-un articol publicat în preajma congresului, apoi în intervenţia ei în dezbateri. Dar un răspuns cu mijloacele artei — şi un răspuns foarte lămuritor, îl constituie şi această nuvelă, care în original purta titlul foarte simplu: „Povestire despre directorul unui S.M.T. şi despre agronomul-şef".

Numele Galinei Nikolaeva a devenit în cîţiva ani la fel de familiar cititorilor din toate regiunile

Uniunii Sovietice, ca şi cititorilor din multele ţări în care s-a tradus romanul „Secerişul". Galina Nikolaeva e o scriitoare tînără. Înaintea romanului a scris puţin, dar experienţa ei de viaţă cuprinde fapte caracteristice pentru o scriitoare sovietică: războiul, la care a luat parte ca medic — după război, activitatea ei de gazetar. „Secerişul" a fost fructul cunoaşterii intime şi pasionate a vieţii oamenilor sovietici, a problemelor lor de fiecare zi.

Tot întîmplări în aparenţă mărunte cuprinde şi „Povestea Nastei Kovşova". Dar urmărind pe nerăsuflate desfăşurarea acestor întîmplări—pentru că Galina Nikolaeva nu se mărgineşte niciodată să noteze detalii tehnice, ci e preocupată de felul cum se răsfrîng aspectele muncii în relaţiile dintre eroii ei — urmărind cele petrecute la S.M.T., cititorul verifică un adevăr pe care l-a trăit şi unul dintre eroi. Povestitorul, Alexei Cealikov, directorul S.M.T.-ului din Juravino, ne spune că în timp ce învăţa în şcoala tehnică „era încredinţat că îndată ce o să-şi termine învăţătura, o să înceapă a săvîrşi tot felul de fapte eroice în muncă". Primul timp petrecut la conducerea S.M.T.-ului, unde lucrurile merg „ca pe roate", pare a risipi aceste aspiraţii spre fapte eroice. Tot restul întîmplărilor arată însă, într-adevăr, cît de dramatic, de îndîrjit e triumful noului în fiecare colţişor al vieţii, arată că eroismul se întîlneşte şi în faptele mărunte, că în ele se verifică, se călesc oameni ca Nastea Kovşova.

Povestirea cuprinde două personaje principale — Alexei Cealikov, directorul S.M.T.-ului şi Nastea Kovşova, agronomul-şef. Sînt doi oameni sovietici foarte deosebiţi. Şi deosebite sînt gradele lor de dezvoltare. Dar amîndoi sînt cinstiţi cu sine-înşişi, şi amîndoi au un devotament profund pentru cauza obştească. Aceste însuşiri îi vor îngădui lui Alexei să se smulgă din rutină şi din automulţumirea călduţă, s-o înţeleagă cu adevărat pe Nastea Kovşova şi să se transforme datorită ei.

Numit director al S.M.T.-ului din Juravino, Alexei Cealikov, tînărul care visa aventuri eroice, se lasă cu încetul sedus de un ritm domol de muncă şi de viaţă. S.M.T.-ul nu e fruntaş, dar nici codaş. Planul e în general îndeplinit. Treptat, Alexei se simte pe deplin mulţumit că duce o viaţă potolită şi destul de uşoară, că „e bine văzut" ...„ai un autoturism şi un trăpaş pursînge. În casă ai cinci piei de la lupii pe care i-ai împuşcat cu mîna ta! Cum să nu te mîndreşti cu toate astea?"

Dar viaţa societăţii sovietice nu lasă pe un om cinstit să se împotmolească în rutină. Rutina, existenţa domolă, de înţelegere şi îngăduinţă reciprocă, e zdruncinată de sosirea noului inginer agronom, Nastea Kovşova.

În felul cum povestitorul, Alexei Cealikov, înfăţişează sosirea şi activitatea noului agronom-şef există o notă de umor, care dă nuvelei un farmec intens. În momentul cînd povesteşte, Alexei o cunoaşte cu adevărat şi o iubeşte pe Nastea Kovşova. Încercînd să retrăiască întîmplările cu ochii lui de la început, el lasă mereu să străbată sentimentele lui actuale. De aici şi căldura, şi umorul povestirii.

Pentru conducerea S.M.T.-ului, Nastea pare de la început o dezamăgire. În locul persoanei arătoase şi autoritare la care se aşteptau, văd „o fetiţă ca de vreo cincisprezece ani"... „cu ochii larg deschişi... cu o mutrişoară drăguţă... cu cozile împletite la ceafă şi legate la tîmple cu cîte o funduliţă neagră".

Curînd, Alexei începe s-o considere pe această fetiţă drept stingheritoare. Nastea nu se poate împăca nici cu lipsurile, nici cu puţinul interes al conducerii S.M.T.-ului faţă de traiul colhoznicilor. Sub influenţa inginerului-şef Arkadi Farzanov, Alexei ajunge să socotească drept defecte de nesuferit ceea ce se vor dovedi a fi însuşirile ei cele mai de preţ. Seriozitatea ei îi pare naivitatea unui om fără experienţă, care cere ca toate să fie „ca în carte", energia şi perseverenţa îi par încăpăţînare. Nastea, care se amestecă în toate şi încalcă dispoziţiile directorului cînd i se par greşite, e adesea mustrată, sancţionată chiar, de Alexei. Dar fetiţa slabă şi gingaşă, atît de dezarmată cînd e vorba de interesele ei proprii, se arată de neînfrînt cînd luptă pentru ceea ce i se pare drept. Şi, pînă la urmă, adevărul asupra caracterului şi activităţii ei se impune lui Alexei. Şi ca un duş, aceasta îl trezeşte din picoteală. Îşi dă seama cîte a făcut Nastea pentru dezvoltarea tuturor din jurul ei, îşi dă seama ce înseamnă cu adevărat „încăpăţînarea" ei. Preţuirea, care se transformă în dragoste, pentru fetiţa firavă e începutul unei cotituri în viaţa lui Alexei.

Străduinţele Nastei şi ale tuturor celor pe care ea îi educă şi-i antrenează, frămîntarea şi schimbarea lui Cealikov nu au loc în gol. Ele se petrec într-un conflict aprig cu oamenii cu mentalitate înapoiată, cu psihologie viciată de vechi şi condamnabile trăsături. E semnificativ faptul că de la sosirea ei la S.M.T., Nastea e privită cu duşmănie de Arkadi Farzanov. Arkadi, pe care la început, Alexei, impresionat de încrederea în sine şi de atotsiguranţa personajului, îl vedea „ca pe un şoim", e în primul rînd un om care ştie să se descurce şi să se aranjeze. Specialist în îndeplinirea formală a sarcinilor, cu gălăgie şi reclamă, Arkadi Farzanov încearcă pînă la urmă să-şi apropie şi meritul unei iniţiative a Nastei, pe care el o combătuse vehement. E firesc ca trezirea şi schimbarea lui Alexei să implice şi ruperea de sub influenţa lui Arkadi, pe care începe să-l privească necruţător de clar.

Într-un articol scris acum cîteva luni, Galina Nikolaeva punea ca o condiţie pentru reuşita eroilor pozitivi, capacitatea scriitorului de a se ridica la nivelul moral al eroilor săi. Numai astfel scriitorul îi poate înţelege cu adevărat. Probabil că aceasta constituie una din principalele chei ale succesului dobîndit de Galina Nikolaeva. Căci în „Povestea Nastei Kovşova" ea a reuşit să ne dea portretul unuia dintre oamenii care, în atîtea colţuri ale Uniunii Sovietice, fac viaţa să suie spre comunism.

SILVIAN IOSIFESCU

Închinată comsomoliştilor din Altai şi Kazahstan

Toate acestea s-au întîmplat la Kremlin, cu prilejul consfătuirii fruntaşilor din agricultură.

Sala cea lungă şi înaltă era arhiplină. Lumina zilei, pătrunzînd cu zgîrcenie prin ferestrele adînci şi înguste, pălea în sclipirea egală a lămpilor electrice, sclipire care se revărsa de sus, de acolo unde pilaştrii înalţi, cu muchii ascuţite, se îmbinau în plafoane boltite. Fîşiile de lumină ale proiectoarelor se încrucişau pe sub bolţi, iar prin pasajele dintre fotolii se strecurau, fără să facă zgomot, operatori de cinema şi reporteri cu aparate fotografice. Dintr-o firidă aflată în spatele tribunelor, părea că intră în sală, cu paşi mari, făptura uriaşă a lui Lenin. Cei care urcau la tribună îi ieşeau întru întîmpinare, şi mulţi urcau cu pasul sigur, şi pe bună dreptate: doar n-o făceau pentru întîia oară.

— Tovarăşi, vreau să vă vorbesc despre mecanizarea lucrărilor de recoltare a cartofilor... — zicea Efimova, preşedinta vestitului colhoz pentru cultura legumelor, o femeie trupeşă, legată la cap cu o broboadă pufoasă. Mulţi dintre cei de faţă îi cunoşteau bine şi viaţa, şi felul ei de a fi, ba chiar şi expresia ei preferată: „se înţelege, fără îndoială". — Mecanizarea lucrărilor de recoltare a cartofilor este, se înţelege, fără îndoială, o problemă mare, o problemă uriaşă! — urmă ea în felul ei obişnuit de a vorbi, măsurat şi autoritar. — Anul acesta am reuşit să dublăm recolta, dar cînd a fost s-o strîngem, strînge-o dacă ai cu ce! M-am dus atunci la ministru: „Trebuie să ne scoţi din încurcătură, Ivan Aleksandrovici, n-ai încotro. Dă-ne o combină!" Şi ni s-a dat o combină de recoltat cartofi. Dar ce să vezi? Combina asta nu e din cele perfecţionate!... Tovarăşi directori de uzine, tovarăşi ingineri, tovarăşi constructori, daţi-mi voie să vă întreb: ce fel de maşină e aceea, cînd cel puţin treizeci sau patruzeci la sută din cartofi rămîn acoperiţi de pămînt? Cui îi trebuie aşa ceva? Ce să faci cu aşa ceva?...

După ce întrebarea Efimovei se rostogoli pe deasupra capetelor constructorilor, apoi se stinse, preşedintele dădu cuvîntul lui Cealikov, directorul S.M.T.-ului din Juravino. Un tînăr pe care nimeni nu-l cunoştea, cu obrajii rumeni şi cu un gît subţire, de băieţandru, urcă la tribună

cu paşi grăbiţi. Cei care luau parte la consfătuire auzeau pentru întîia oară atît numele lui, cît şi pe acel al S.M.T.-ului.

— După Plenara din septembrie a C.C. al P.C.U.S. S.M.T.-ul nostru din Juravino a îndeplinit şi a depăşit... Tînărul se încurcă, dar îşi veni în fire imediat: — S.M.T.-ul nostru din Juravino, ca şi alte mii de S.M.T.-uri, ca întreg poporul sovietic, care numără milioane şi milioane de suflete, participă la cauza noastră comună cu un entuziasm nou şi mereu sporit şi, în fiecare decadă, îşi îndeplineşte şi-şi depăşeşte normele şi angajamentele. Transformînd toate acestea în cifre, vedem că la arătură...

După discursurile pline de miez ale oratorilor dinaintea lui, năvala aceasta de generalităţi părea cu totul deplasată. Cei mai mulţi dintre noi ascultam cu neîncredere.

Cunoşteam cu toţii drumul pe care fusese nevoită să-l străbată Efimova, precum şi cei care vorbiseră înaintea ei, ca să ajungă pe tribuna de la Kremlin.

Dar ce drum îl adusese la tribună pe tînărul acesta cu trăsături dulci şi neprecise, care-şi învăţase discursul pe de rost?...

Cînd oratorul, vădit uşurat, ieşi din mulţimea de generalităţi şi începu să toarne, cu vioiciune acum şi fără ezitări, cifre de hectare, de chintale şi de procente, preşedintele apăsă pe butonul soneriei, întrerupîndu-l:

— Procentele sînt, fără îndoială, importante. Dar cred că ar fi mai bine să intri în miezul problemei. Spune-ne cum aţi izbutit să recoltaţi, pe timp de secetă, de două ori mai mult grîu decît S.M.T.-urile învecinate?

— E adevărat că S.M.T-ul nostru a avut o recoltă aproape de două ori mai mare decît întreg raionul la un loc. Asta s-a întîmplat în felul următor... — se porni tînărul cu aceeaşi grabă, dar deodată se opri, încurcat.

Privirea i se aţinti undeva, în depărtare. Gîtul subţire începu să-i tresară.

— Asta s-a întîmplat în felul următor... — repetă el, apoi tăcu din nou.

Tăcerea se prelungi. Ca şi cum căuta o ieşire, privirea tînărului alerga pe zidurile înalte ale sălii înguste şi pe deasupra şirurilor de fotolii, care se pierdeau în fund... In aer plutea o linişte grea de aşteptare...

— Asta s-a întîmplat în felul următor... — mai repetă încă o dată vorbitorul, în chip mecanic, ca o placă stricată de patefon.

— Tovarăşul Cealikov n-avea intenţia să ia cuvîntul. Noi l-am rugat — se grăbi să explice preşedintele celor de faţă, încercînd să-l scoată din încurcătură pe orator. Apoi se întoarse spre el şi-i spuse, ca să-l încurajeze: — Povesteşte-ne cu vorbele dumitale cum aţi ajuns la acest rezultat. Spune-ne, ce trebuie să facem? Ce anume a ridicat S.M.T.-ul vostru? — Şi, în dorinţa lui de a-l ajuta, preşedintele ridică

palmele în sus, de parcă ar fi ridicat în ele o povară nevăzută.

Faţa tînărului se făcu stacojie. Mutîndu-şi trupul de pe un picior pe celălalt, izbuti să îngaime, cu greu:

— Pe noi... ne-a ridicat...

Şi tăcu din nou. Tăcerea lui începu să ia o întorsătură tragică. Luminat din toate părţile de proiectoare, roşu, cu privirea rătăcită şi neputincioasă, se vedea bine cum se chinuieşte sub ochii miilor de oameni. Operatorii de cinema îl ţinteau, necruţători, cu aparatele lor. In vremea asta, capul şi mîinile tînărului zvîcneau cu atîta putere, de parcă i se lipiseră palmele de marginea tribunei şi nu şi le mai putea dezlipi. Efimova, care se afla în prezidiu, se uită la el şi începu să rîdă cu bunătate şi din toată inima. După ea, publicul din sală începu să rîdă şi el.

— Aşa!... — făcu preşedintele, încercînd să-şi stăpînească zîmbetul. După cum văd, eşti mai vrednic la treabă decît la vorbă... Ce să-i faci?... Dar e mai bine aşa decît altfel!...

Iar tînărul, care izbutise, în sfîrşit, „să se desprindă“ de tribună, dădu din mînă cu un aer deznădăjduit şi, fără să mai adauge un cuvînt, începu să coboare treptele.

Finalul acesta neaşteptat al unui discurs care pornise fără poticneli şi cu atîta vioiciune, îi făcu pe toţi ascultătorii să rîdă. In mijlocul rîsetelor şi aplauzelor, tînărul se îndreptă spre

locul lui, împiedicîndu-se de proiectoare și dînd peste reporterii înveseliți.

Dar rîsul general care-l însoțea nu era umilitor. Dimpotrivă, era prietenos și chiar plin de duioșie. În clipa aceea, mulți își aduceau aminte din tinerețea lor și de emoția nemaipomenită care-i cuprinsese cînd ținuseră cel dintîi discurs. Înțelegînd starea sufletească a oratorului, nimeni nu-l osîndea. Dimpotrivă, aflînd, din vorbele președintelui, despre munca rodnică a tînărului, multora chiar le făcu plăcere că nu era un bun vorbitor. Nu mai încăpea îndoială că cele cîteva fraze curgătoare pe care le debitase la început îl costaseră eforturi grele.

După ce mai rîse o vreme, toată lumea uită această întîmplare.

La cîteva zile după consfătuire, plecam din Moscova. În compartimentul în care am intrat, nu era decît o singură persoană sau, mai bine zis, o spinare nemișcată și mută, ghemuită într-un palton de postav gros.

Cît timp mi-am băut ceaiul și mi-am pregătit culcușul, în compartiment a stăruit o liniște deplină. Doar cele trei sticle de bere, goale, din plasa de deasupra tovarășului meu de drum zăngăneau ritmic în tactul roților de tren.

Pe neașteptate, în mijlocul nopții, spinarea începu să dea semne de viață.

Mai întîi, tovarășul meu de drum icni ușor și oftă, apoi zise în șoaptă, dar deslușit:

— Eh, că tare-i rău!... Tare, tare-i rău... — Puțin mai tîrziu, o întoarse: — Ba nu... e bine așa... — Pînă la urmă încheie, tot în șoaptă: — E și foarte bine, și foarte rău, asta-i!

Am tușit și am aprins lumina. Omul s-a întors și în fața mea au apărut ochii albaștri-străvezii și genele dese ale oratorului celui fără noroc.

Tînărul a oftat și s-a așezat.

Chipul lui mă surprinse printr-un neașteptat amestec de expresii: arăta și o hotărîre plină de avînt, dar și deznădejdea fără margini a omului care a renunțat la toate, și o suferință adevărată, dar și tendința de a-și lua peste picior propria suferință. Mă mai surprinse încă o particularitate: toată partea de sus a feței, cu ochii mari și îngîndurați și cu genele de fată, părea peste măsură de blîndă și de feminină, însă această impresie era corectată de trăsăturile energice ale părții de jos a feței, de bărbia voluntară și de linia fermă a gurii mari. Iar zîmbetul lui, mai curînd ironic, era cît se poate de plăcut: un zîmbet vesel, nestatornic și puțin batjocoritor, așa cum nu zîmbesc decît oamenii înzestrați cu o minte clară și cu un curaj plin de voie bună, care știu să rîdă de ei singuri chiar și atunci cînd se află într-o situație dificilă.

Se întîmplă să destăinuiești unui tovarăș de drum întîmplător ceea ce n-ai destăinui nici celui mai bun prieten. Așa s-a întîmplat și cu

tovarăşul meu: poate că liniştea nopţii îl înclina spre destăinuiri, poate că era peste măsură de copleşit de sentimente... Ceea ce e sigur, e că aceste sentimente se „precipitau" în vorbe, aşa cum se precipită cristalele de sare într-o soluţie suprasaturată.

Nu ştiu care a fost cauza, însă în noaptea aceea am auzit povestea complicată a mai multor oameni.

— Acum, totul e limpede în mintea mea. Însă numai de puţin timp mi s-au limpezit toate aşa cum trebuie... — a început tovarăşul meu de drum. — Atunci... la tribună... totul se ridicase, deodată, înaintea ochilor mei... Toate capetele se adunaseră într-un singur nod... Aveam în faţa mea imaginea întreagă... însă de înţeles, am înţeles mai tîrziu... Dar să vă povestesc toate, aşa cum le-am înţeles eu atunci...

De frică, se vede, ca nu cumva vorbele şi mişcările mele să-l abată de la năvala înflăcărată a amintirilor lui, tînărul se întoarse pe jumătate spre fereastră şi-şi urmă vorba ca şi cum nu mi s-ar fi adresat mie, ci geamului, cînd negru şi lustruit, cînd învîrstat de luminile gărilor şi haltelor care zburau pe lîngă noi.

— Am urmat şcoala tehnică de construcţii de maşini agricole... Fiind cel mai bun elev şi ca fost tractorist, m-au numit director de S.M.T... Cît eram în şcoală, totul mergea strună: declamam din Maiakovski *Ascultaţi, tovarăşi urmaşi*, cîntam *De ce nu sînt eu şoim* şi eram extrema stîngă în selecţionata de fotbal a oraşului. Dar mai cu seamă eram încredinţat că, imediat ce o să-mi termin învăţătura, o să încep a săvîrşi tot felul de fapte eroice în muncă... Însă S.M.T.-ul Juravino, unde m-au trimis, n-avea nevoie de fapte eroice. Stepa noastră e rodnică, S.M.T.-urile din raion, aşezate la loc larg, au unităţi bune şi toate muncesc mînă în mînă. Şi nici al nostru nu rămînea în urma celorlalte! Îşi îndeplinea angajamentele în fiecare an, făcea economii la combustibil şi era bine văzut în toată regiunea... Într-un cuvînt, nu existau condiţii prielnice pentru fapte eroice! — zîmbi abia simţit tovarăşul meu de drum. — Bineînţeles, aveam şi greutăţi, aveam şi colhozuri codaşe. Dar parcă unde nu sînt? Ca să pot învinge toate aceste greutăţi, pe mine, nou venit în S.M.T., m-au ajutat tovarăşii. Şi trebuie să spun că în S.M.T.-ul nostru se nimeriseră tot oameni unul şi unul! Conducerea politică o avea Fedea, care era de o vîrstă cu mine. Cu cinci ani înainte fusese tractorist, dar de atunci se ridicase mult, aşa cum se ridică floarea-soarelui deasupra gardului... Urmase o şcoală de partid şi era atît de îndrăgostit de munca lui, de-ai fi zis că aşa se născuse!

Cînd a sosit el la Juravino, S.M.T.-ul nostru era în urma celorlalte, deoarece avea un director slab pregătit. Dar Fedea, împreună cu inginerul-şef, nu s-au lăsat pînă ce S.M.T.-ul nostru

nu le-a ajuns pe celelalte. Cît privește lecțiile lui teoretice, Fedea era socotit drept cel mai bun lector din raion.

Era necăjit din pricina tinereții și a înfățișării lui nereușite. Sau, mai bine zis, prea reușite: pentru că trebuie să vă spun că Fedea era un flăcău chipeș, de o frumusețe pur rusească, cu obrajii rumeni și cu părul blond cîrlionțat.

Uneori, după ce ținea cîte o conferință despre situația internațională, pe care o expunea cu căldură și cu pricepere, în loc să-i pună întrebări, tractoristele îi cîntau încetișor: „Flăcăuașul tinerel, la cămașă albăstrel... doamne, tare-i frumușel!..." Iar Fedea, băiat serios și așezat, se indigna și se înfuria.

— S-o ia naiba de frumusețe! — zicea el. — Parcă aș fi Vanka chelarul, din poveste... Cum de li se întîmplă la unii o nepotrivire ca asta între formă și conținut?... Nu-ți rămîne alta de făcut decît să bei oțet, ca să-ți piară rumeneala din obraz!...

Agronomul-șef de la noi, Ignat Ignatovici, om cu practică îndelungată, era dintre foștii emigranți ucraineni de pe vremuri. Altădată, mulți nevoiași din Ucraina veneau să se așeze în ținuturile noastre... Ignat Ignatovici nu era decît un băietandru cînd a ridicat cea dintîi casă de vălătuci în stepă la noi. Acum, avea cea mai vestită livadă din raion și o droaie de copii și de nepoți. Era un moșneguț rotofei și cu obrajii rumeni. Nevasta lui, Domașa, era tot atît

de rotofeie și de rumenă ca și el. O duzină de nepoți se învîrteau în jurul lui, toți cu căpățînile rotunde și cu obrajii bucălați. Pe toți îi striga la fel: „Măi harbuz!"

Dar cred că cel mai interesant om din S.M.T.-ul nostru era Arkadi Petrovici Farzanov, care făcea serviciul de inginer-șef.

Studii speciale nu avea, dar fusese, pe vremuri, șef de atelier, ba chiar și director de uzină. Se pricepea la orice mașină și conducea orice vehicul, de la avion pînă la locomotivă. Trăgea cu pușca ca un trăgător de prima clasă. Îți nimerea pasărea din nori, cum ai nimeri ceașca de pe poliță!

În timpul războiului se istovise pînă într-atît, încît se îmbolnăvise și rămăsese cu nu știu ce metehne. Doctorii îi recomandaseră climat de stepă și viață liniștită. Și în felul acesta ajunsese la noi.

Cînd m-au trimis la Juravino, cei de la regiune așa mi-au și spus:

— Mare noroc pe tine că la S.M.T.-ul unde te duci ai un om ca inginerul-șef!

Iar eu, cînd l-am văzut pentru întîia oară, înalt, cu pieptul scobit, cu nasul coroiat, privind pieziș pe sub sprîncenele arcuite și stufoase și fumînd din luleaua lui neagră, mi-am zis imediat: „Ia te uită ce vultur s-a lăsat din zbor în S.M.T.-ul din Juravino!"

Mi-a vorbit multe despre viața lui.

— Două pacoste am pe capul meu — îmi

spunea. — Una, bolile mele, cealaltă, șefii... Și pacostele astea m-au aruncat spre sfîrșitul vieții aici, în stațiunea balneară din stepă... Ce e drept, de mult timp tînjea sufletul meu după stepă, după întinderile ei fără sfîrșit... Iar ca șef, nu te am decît pe tine, Aleșa, la o sută de kilometri împrejur! În timp ce așteptam să sosească noul director, eram neliniștit: oare ce fel de șef or să ne trimită?... Dar, de cum te-am văzut, mi-am dat seama că ești om de ispravă și că o să ne înțelegem!

Trebuie să recunosc că Arkadi știa să-și organizeze cu pricepere atît viața cît și munca. Avea nevastă frumoasă, o minunăție de casă, două puști de vînătoare și o cățea de rasă, care ieșise prima la concurs. În casă, ordine desăvîrșită, la locul de muncă tot așa. Totdeauna își termina reparațiile cel puțin cu trei zile înaintea S.M.T.-urilor vecine. Metoda de reparații pe ansamble el a introdus-o întîi în raion. Ce e drept, nu era chiar o metodă „pe ansamble"... Dar, în condițiile noastre, „nu interesează atît amănuntele, cît esența..." după cum spunea chiar el.

Școala tehnică o terminasem cu „foarte bine", dar n-aveam nici un fel de experiență în ce privește practica. Și, chiar de la început, Arkadi a fost acela care m-a ajutat. Și cum m-a ajutat! Totdeauna la timp, totdeauna așa ca să nu observe ceilalți... Și în treburile gospodăriei, și în ce privește disciplina...

De pildă, aveam la S.M.T. doi băieți: Stenka și Venka.

Stenka era negricios, veșnic murdar, cu ochișorii ascuțiți și iscoditori. El nu se uita, ci spiona; nu stătea liniștit locului, ci pîndea — încovoiat, ghemuit, rotindu-și capul în toate părțile pe gîtul prea subțire. Venka arăta cu totul altfel. Era băiat frumos și îngrijit. Dacă începeai să-i faci observație pentru vreo abatere oarecare, se uita la tine vesel, ba chiar cu aerul că te aprobă, de parcă-ți spunea: „Ești om deștept și te pricepi să vorbești așa cum trebuie... Și eu îs deștept, te înțeleg și sînt exact de aceeași părere. In locul dumitale, aș vorbi la fel!" După ce asculta, cu aerul că încuviințează tot ce-i spuneai, și după ce-ți răspundea, vesel, așa cum se cuvenea, pleca și... făcea înainte tot ce-i trăsnea lui prin cap! Ori se ducea cu Stenka la Novosibirsk, însoțind vagoanele încărcate cu pepeni, ori își muta terenul de activitate pe la vreo tăiere de păduri... Rătăceau cine știe pe unde, iar cînd venea vremea semănatului, ieșeau ca din pămînt, ca să mai cîștige ceva bani!... Și îi primeam... Trebuia să-i primesc, deoarece aveam mare nevoie de mecanizatori... Și sînt dator să mărturisesc că nu lucrau mai rău decît ceilalți.

Băieții aceștia nu ascultau de nimeni. Un singur om, din tot S.M.T.-ul, știa cum să-i ia: Arkadi... Pe el îl ascultau de la primul cuvînt, și chiar cu plăcere.

Da... Pînă şi ei îi recunoşteau autoritatea. Şi nu ştiu cum se făcea, dar şi eu, de cîte ori aveam de rezolvat vreo chestiune mai grea, tot la el mă duceam.

Şi tot de la el, de la Arkadi, am învăţat să-mi placă viaţa de stepă. Te duci la oraş cu treburi şi vezi agronomii de la secţia agricolă cum aleargă care încotro, cum se zbuciumă şi cum agită în mînă fel de fel de hîrtii. Iar tu, ars de soare, păşeşti legănat şi sigur de tine! S.M.T.-ul tău e bine văzut la regiune, ai cincisprezece mii de hectare de pămînt, numai tractoare ai aproape o sută, mai ai şi un autoturism, şi un trăpaş pursînge. Iar acasă, ai cinci piei de la lupii pe care i-ai împuşcat cu mîna ta! Cum să nu te mîndreşti cu toate astea?

Viaţa noastră mergea ca pe roate...

Toată ziua ne vedeam de treburi prin S.M.T., iar seara, ori ne duceam la vînătoare, ori spre lacuri, la pescuit, ori o luam, împreună cu toţi băieţii, spre livada lui Ignat Ignatovici. Domaşa întindea imediat masa... „Harbujii" ne înconjurau din toate părţile... Iar de jur împrejur se întindea stepa, liniştea... Eram departe de gară şi de calea ferată... Cît vedeam cu ochii, numai stepă...

Povestitorul căzu pe gînduri. Apoi îşi ridică încet genele lui de fată şi-mi aruncă o privire.

— Ştii cum e stepa noastră?... Te leagănă, ca într-o copaie. Cum ieşi din sat, peste tot, pînă departe, grîul unduieşte uşor, uşor... Pe

boltă, sus, un nor pluteşte încet, încet... Şi atît, nimic altceva... Trece o vulpe, însă nici ea nu se grăbeşte... Dimpotrivă, se opreşte şi te măsoară din cap pînă-n picioare... Dacă un cocor se lasă în stepă şi stă într-un picior, apoi aşa rămîne: uită să mai stea şi pe celălalt! Şi-i atîta aer, încît îţi năvăleşte singur în piept, de te-apucă ameţeala... Iar văzduhul parcă se tot duce, nu ştiu unde, departe... Şi te învăluie o linişte atît de nesfîrşită... O, e atît de adîncă liniştea de stepă! M-am deprins cu ea. Şi parcă m-am făcut mai voinic, şi chiar am mai crescut... Nu te uita aşa la mine... Mai tîrziu, am slăbit... E drept că şi pe atunci mi se întîmpla să mă frămînte, uneori, gînduri contradictorii. Îmi ziceam că cei mai frumoşi ani ai tinereţii se duc şi nu numai că n-am făcut nici un act de eroism, dar n-am avut parte nici de întîmplări sau de sentimente mai deosebite, nici măcar de suferinţe. Nimic...

Cît timp lucram sau vînam, nu mă gîndeam la toate astea. Dar cîteodată ne întorceam de la vînătoare pe înserat, Arkaşa şi cu mine. Drumul trecea pe lîngă baltă. Uneori nimeream acolo la ora cînd intra în staţie trenul de Moscova. Locomotiva pufăia din greu, lumea se agita, iar Kostea, radiofonistul nostru, transmitea pentru călători placă după placă, cu toată puterea difuzorului.

Placa lui preferată era o romanţă, *In vîrtejul balului*.

Arkaşa şi cu mine ne apropiam de chioşcul de pe peron şi ceream cîte o halbă cu bere. Apoi mai rămîneam puţin, să ne uităm...

Trebuie să-ţi spun că pe la noi pămîntul e argilos. Cît vezi cu ochii, stepa e roşcată, iar norii de praf care se ridică sînt roşcaţi şi ei. Căsuţele, făcute tot din acelaşi pămînt şi nevăruite, păstrează şi ele culoarea naturală a argilei... De după gardul centrului de aprovizionare agricolă, se uită la tren o cămilă, iar capul ei pare modelat tot din argilă... Şi să vezi coincidenţă : chioşcul cu bere e vopsit tot în aceeaşi culoare cenuşie-roşcată. Şelma, căţeaua care iese la fiecare tren şi aşteaptă pe lîngă chioşc să-i cadă vreo pieliţă de salam, e şi ea de culoarea cămilei. Bei bere — şi parcă-i un făcut, că şi berea e tot roşcată — şi te gîndeşti : „Ce dracu, toate-s roşcate ?"

Iar pe deasupra tuturor acestora pluteau nori de praf roşcat şi peste toate se revărsa cîntecul acela, atît de nepotrivit cu halta şi atît de străin de locurile noastre :

> „In vîrtejul balului te-am văzut întîmplător...
> ...Dar taina..."

Şi aveai impresia că vorbele cîntecului veneau de pe altă planetă şi că glasul acela nedefinit, puternic, care aproape acoperea toată larma peronului, tremura, încercînd parcă să scape de năvala unor sentimente necruţătoare. Şi te cuprindea deodată o dorinţă nesfîrşită să

încerci şi tu acele sentimente necruţătoare şi să cunoşti şi tu „taina" aceea...

Tovarăşul meu de drum se opri să răsufle. Apoi, după ce zîmbi în felul lui ciudat, continuă :

— Aşa... Într-o zi, îi aud pe tractorişti spunînd că la S.M.T.-ul din Volocihino (vecin cu al nostru) a venit o agronomă aşa de frumoasă, încît nici nu mai ai nevoie să te duci la cinema. Nu mult după aceea, am plecat cu Fedea la vecini, ca să organizăm întrecerile. Cînd am ajuns, ce să vezi ? Birourile, să nu le mai recunoşti : peste tot văruit, lustruit şi vopsit ! Directorul Lukaci stătea în biroul lui, îmbrăcat în haine de zile mari, iar lîngă el, o fată. Fiecare trăsătură a feţei, luată separat, n-avea nimic deosebit. Dar cînd te uitai la ea dintr-o dată, rămîneai surprins : cum era cu putinţă să încapă, pe o faţă aşa de mică, atît de multe şi de felurite minunăţii ! Genele nu-i erau lungi, dar nu ştiu cum se făcea că vedeai fiecare firişor în parte, şi erau aşa de răsucite la vîrf, încît le puteai cerceta în voie. Părul nu-i era chiar atît de bogat, însă, văzut deodată, puteai să juri că buclele ei sînt adevărate valuri. Iar buzele — cum să spun ? Dacă te uitai la ele din faţă, rămîneai nedumerit şi doreai să le vezi şi dintr-o parte, ca şi cum te îndemna ceva să afli cum arată şi de acolo. Lukaci nu ne-a prezentat-o. Dar cînd fata a ieşit din birou, a arătat cu bărbia spre uşă şi ne-a întrebat :

— Ei, aţi văzut-o ?...

Şi zicînd aşa, s-a uitat la noi cu nişte ochi, de parcă el o inventase, fabricînd-o apoi în atelierele de reparaţii ale S.M.T.-ului.

— Tractoriştii noştri mi-au cerut să le instalez un lavoar în cancelarie — urmă el. — Consumă cîte şase sute cincizeci de grame de săpun pe zi!

Şi am început, Fedea şi cu mine, să ne ducem din ce în ce mai des la Volocihino. Lina Lvovna nu ne surprindea numai prin frumuseţea ei, dar şi prin îndemînarea cu care se pricepea să se descurce în orice împrejurare. Nici nu trecuse o lună de cînd îşi începuse munca, şi deja ştia că primul secretar era cam încăpăţînat şi că, în cazurile mai grele, era bine s-o ia pe calea ocolită, adică prin mijlocirea celui de al doilea secretar. Ştia, de asemenea, că preşedintele colhozului „Steaua" avea o inimă de cremene şi că nu-l puteai îndupleca decît într-un singur chip: vorbindu-i de fiul lui, comandantul unui submarin. Şi, fie că scria rapoarte, fie că încheia contracte, toate le făcea cu pricepere şi cu spor. Iar acasă, dacă se întîmpla să pună mîna pe ghitară şi să înceapă a cînta *Clipa întîlnirii şi durerea despărţirii...*, ţi se părea că degetele ei subţiri aleargă pe oscioarele tale, nu pe coarde! Din prima zi se deprinsese şi cu locul ei de muncă, şi cu stepa noastră. Aşa o femeie ne-ar fi trebuit şi nouă! Cum începea să se însereze, simţeam cum mă trage aţa într-acolo! Fedea o mai rărise, eu însă, nici pomeneală!

Mereu mă duceam să văd cum merg întrecerile... Totuşi, la un moment dat, am băgat de seamă că Fedea e supărat pe mine, iar o dată mi-a şi spus:

— Eu salut, de pe poziţii partinice, interesul tău pentru întreceri. Totuşi, nu cred că e necesar să goneşti cu maşina, în fiecare săptămînă, cale de patruzeci de kilometri. Şi ceea ce e mai trist, e că cele două S.M.T.-uri îşi cam bat joc de întrecerile tale! Apoi, te întreb: trebuie sau nu trebuie să ţii seama că eşti conducătorul unui S.M.T. Intrucît mă priveşte, eu nu uit că sînt conducătorul unei organizaţii de partid! Şi de aceea nu mă mai duc acolo!

Eu am încurcat-o. Iar Arkadi, care ne asculta, se prăpădea de rîs.

— Staţi, băieţi! — ne-a spus la un moment dat. — In curînd o să ne aducem şi noi o agronomă, şi încă una mai ceva decît cea de la Volocihino!

Ignat Ignatovici al nostru era un bun practician, dar fără studii superioare. Şi apoi, de mult ne tot cerea să-l trecem la secţia de producere a seminţelor. Aşa că aşteptam să ne sosească un nou agronom. Şi iată că, într-o bună zi, sună telefonul de la regiune: „Vă vine o proaspătă absolventă a Institutului de agronomie! Primiţi-o cum se cuvine. Lăsaţi-o cîtva timp să se dezmeticească, apoi daţi-i în primire lucrările agronomului-şef".

I-am pregătit, împreună cu Fedea, o locuinţă. Ne-am pus apoi cravatele cele noi şi am plecat la gară, s-o primim. Venise şi Arkadi cu noi. Din tren au coborît cîţiva călători, dar printre ei n-am văzut pe nimeni care să semene cu ceea ce aşteptam. Doar o femeie bătrînă şi o fetiţă ca de vreo cincisprezece ani stăteau locului pe peron. Cu ochii larg deschişi, fetiţa se uita în jurul ei. Şi în privirea aceea era atîta aşteptare a unei minuni ce trebuia să se întîmple imediat, încît la început Fedea şi cu mine am întors capul : poate că văzuse ceva la spatele nostru ?... Abia pe urmă ne-am uitat mai bine la ea. Afară de privirea aceea, era o fată ca toate fetele : cu o mutrişoară drăguţă, cu faţa lată, cu cozile împletite la ceafă şi legate la tîmple cu cîte o funduliţă neagră. Purta o căciuliţă tricotată, iar de sub paltonaşul cenuşiu îi ieşeau la iveală pantalonii albaştri de schi. Şi, închipuieşte-ţi : asta era noua noastră agronomă ! Iar bătrînica, o tovarăşă oarecare de drum.

Am instalat-o în locuinţa ei şi ne-am grăbit să plecăm : prima impresie nu fusese tocmai strălucită. Cînd am ieşit în tindă, Arkadi ne-a spus :

— Băieţi, ia uitaţi-vă ce am în spinare ? Cînd se uita la mine, mi se părea că-mi creşte nu ştiu ce pe spate : parcă o cocoaşă, parcă nişte aripioare...

La început, noua sosită a dezamăgit oarecum pe toţi cei de la S.M.T. Ignat Ignatovici al nostru era un bărbat în toată firea — şi deodată vine în locul lui o „neisprăvită de agronomă“, cum zicea Venea. Toată lumea se ducea tot la Ignat Ignatovici, ca şi pînă atunci. Iar „neisprăvita de agronomă“ (o chema Nastasia Vasilievna Kovşova) nu se supăra de loc din pricina asta. Şi era atît de domoală în toate, de parcă nici nu exista. La consfătuiri, se aşeza într-un colţ, între dulap şi divan, şi stătea acolo tăcută, clipind doar din ochi... Clipea rar, de aceea se şi observa : îşi fîlfîia o dată sau de două ori genele, şi iarăşi rămînea cu privirea aţintită. Nu părea să aibă ochii mari, totuşi îţi atrăgeau şi-ţi reţineau atenţia. De obicei, la alţi oameni priveşti ochiul dintr-o dată, fără să desluşeşti separat irisul, pupila şi albul ochiului. Pe cînd la ea, vedeai de la început că irisul era de un albastru foarte deschis, iar pupilele ca doi sfredeluşi negri, care te străpungeau. Stătea lîngă dulap, tăcea şi te străpungea cu sfredeluşii ei.

Dacă o întrebai ceva, se întorcea spre tine şi, ridicîndu-şi sprîncenele, clipea de cîteva ori din gene, de parcă te asculta cu ochii, nu cu urechile. Şi răspunsul era aproape totdeauna acelaşi :

— Nu ştiu. Nu sînt încă la curent...

Numai prin simpla ei apariţie, Linocika

schimbase aspectul întregii administrații a S.M.T.-ului, pe cînd asta nu era în stare să pună ordine nici măcar în birou la ea. Cînd intrai acolo, te izbea pustiul, praful și impresia de încăpere nelocuită. Niciodată n-o vedeai lucrînd, zile întregi rătăcea cine știe pe unde. Dacă o întrebai unde a fost, îți răspundea : „Pe la colhozuri". Totuși, n-a putut prinde rădăcini în colhozurile noastre mai mari. Acolo oamenii erau autoritari, nu ascultau de oricine. Așa că nu i-a prea mers cu ei ! De aceea, se ducea mai mult la colhozurile așezate dincolo de sărături.

Pînă la urmă nu ne-am mai bătut capul cu ea și am lăsat-o în plata domnului : de lăudat, n-aveam pentru ce s-o lăudăm, iar de certat ne era milă s-o certăm, prea era tinerică și nu făcea rău nimănui... A trecut așa o lună.

După aceea, Nastea noastră a început, încetul cu încetul, să-și dezlege limba. Și s-a apucat să descopere Americi... Cerea cuvîntul la consfătuiri, se ridica în picioare și ne aducea la cunoștință lucruri pe care le știam de cînd lumea... Trebuie să spun că fata asta credea orbește, fără urmă de îndoială, în fiecare cuvînt din cărți și din ziare, și rămînea grozav de mirată cînd încălcam anumite prescripții.

Așa, de pildă, venea și ne spunea :

— Nu știu de ce dincolo de sărături, în stepă, bălegarul e împrăștiat la întîmplare ! Doar în toate manualele scrie că trebuie așezat în grămezi !

— E adevărat, Nastasia Vasilievna, că în toate manualele scrie așa ! — îi răspundeam eu.

— Atunci, nu înțeleg, de ce colhoznicii îl împrăștie ?

Și într-adevăr, pe fața ei se putea citi o mare nedumerire : de ce și în ce scop făceau oamenii așa ?...

Căutam s-o lămuresc :

— Pentru că e mult mai ușor, Nastasia Vasilievna, să-l descarci la întîmplare, decît să-l aduni în grămezi !

Tăcea, tăcea, apoi dădea drumul altei prescripții care venea la rînd :

— In cazul acesta, nu înțeleg de ce agronomul de sector nu i-a lămurit și nu i-a urmărit să facă așa cum trebuie ? La institut ni se spunea că agronomii de sector sînt datori să-i lămurească pe colhoznici, apoi să urmărească aducerea la îndeplinire a măsurilor pe care le recomandă...

Ii răspundeam cu amărăciune :

— Ai dreptate, Nastasia Vasilievna, așa am învățat și noi !

Pe mine, vorbele ei mă necăjeau și mă întristau, pe Fedea îl tulburau, pe Ignat Ignatovici îl plictiseau, iar pe Arkadi îl scoteau din sărite.

Era un om care înțelegea totul dintr-un cuvînt și nu putea să sufere oamenii grei de cap.

Dar mai mult decît cu orice, Nastea ne bătea capul cu atelierele...

Odată, la sfîrșitul unei consfătuiri, ne-a pus următoarea întrebare:

— Mă rog, cum vine asta? Parcul nostru de tractoare crește mereu, iar baza de reparații se defectează pe zi ce trece! Ieri s-a stricat un strung, mîine te pomenești că se strică altul!

Și de atunci a început să ne bată capul cu asta. Ca și cum nimeni nu se gîndise la așa ceva pînă la sosirea ei! Mă rog, trebuia să vină ea să ne deschidă ochii!

Ne plictisise de-a binelea. Și atunci, ne-am hotărît cu toții s-o lămurim cum stau lucrurile — bineînțeles, fiecare din punctul lui de vedere.

Fedea a încercat să-i explice, cu răbdare:

— În prezent, ne aflăm în fața unei contradicții trecătoare între puterea tehnicii agricole și posibilitățile reduse ale bazei noastre de reparații și exploatare. Asemenea contradicții vremelnice sînt inevitabile în orice proces de dezvoltare.

Ea l-a ascultat, a clipit din ochi și i-a răspuns printr-un exemplu:

— Săptămîna trecută Arkadi Petrovici și-a cumpărat o mașină și imediat și-a făcut un garaj de vălătuci. De ce n-ar face și S.M.T.-ul nostru măcar niște șoproane, în care să ne adăpostim mașinile?

Văzînd că nu înțelege explicațiile teoretice, am căutat s-o lămuresc în chip practic.

— A construi șoproane de vălătuci nu e o soluție! În aceeași situație se află raioane și regiuni întregi. Și pe urmă, S.M.T.-ul nostru nu e printre cele codașe din raion. Mergem mînă în mînă cu celelalte.

Nastasia Vasilievna m-a ascultat, apoi mi-a răspuns:

— Și de ce trebuie neapărat să mergem mînă în mînă? Sistemul acesta de „mînă în mînă“ mi se pare cam ciudat! La institut ne-a învățat cu totul altceva. Și în ziare și în cărți scrie altfel...

Cînd a mai auzit-o și asta, Arkadi și-a pierdut răbdarea:

— Oamenii cu experiență citesc cărțile cu amîndoi ochii: cu unul ceea ce e scris în rînduri, iar cu celălalt printre rînduri... Cînd citești, caută să-l deschizi mai mult pe cel de-al doilea...

Iar după ce a ieșit Nastasia, Arkadi ne-a spus:

— Ce vă mai prăpădiți timpul de pomană? Parcă pe una ca asta poți s-o faci să priceapă ceva?...

În vremea asta, Nastasia Vasilievna dovedea că se pricepe grozav, și din ce în ce mai bine, să ne sîcîie, cu glasul ei domol, în chestiile care ne dureau mai mult. Cunoșteam cu toții starea jalnică a bazei noastre de reparații, însă, deoarece peste tot era la fel, suportam liniștiți

această meteahnă şi căutam să ne acomodăm cu ea.

Dar Nastasia ne-o amintea mereu!... Cum deschidea gura, aveam cu toţii impresia că ne scobeşte cineva cu bormaşina într-o măsea bolnavă.

Eu nu mă dădeam bătut:

— Nu înţeleg cum poate cineva să te plictisească ziua şi noaptea cu unul şi acelaşi lucru!

Dar ea, de colo:

— Şi eu nu înţeleg cum poate cineva să nu vorbească de un lucru ca acesta! In ce mă priveşte, eu nu pot să fac decît aşa! De aceea vă şi sîcîi mereu... — Iar după ce tăcea puţin, adăuga, cu tristeţe: — Că doar picătura mică sfarmă piatra mare...

Abia ne deprinsesem să ne bată capul cu baza de reparaţii, cînd începu să ne sîcîie cu altceva.

Primisem ordin să alegem şase oameni care să urmeze un curs scurt despre semănatul în cuiburi aşezate în pătrat. Şi tocmai atunci ne aflam în perioada reparaţiilor! Bineînţeles că i-am ales pe cei de care nu aveam chiar atît de mare nevoie în ateliere. Printre ei erau şi Stenea şi Venea...

Şi deodată a prins glas şi mironosiţa noastră! Parcă o văd cum stătea în picioare în faţa mesei şi vorbea, cu glasul ei şovăitor:

— Mi se pare că n-am ales pentru cursuri oamenii cei mai potriviţi...

I-am explicat că oamenii cei mai potriviţi erau ocupaţi cu reparaţiile. Ea a stat cît a stat pe gînduri, a clipit din ochi, s-a uitat la mine cu îngrijorare şi, fără să mai spună o vorbă, a plecat...

După cîteva zile, a venit din nou la mine. O dată cu ea, a venit şi Gheorghi Ciumak, unul dintre cei mai buni mecanizatori ai noştri.

Ciumak a rămas lîngă uşă, iar Nastasia s-a apropiat de masă, oprindu-se în faţa mea ca o elevă care şi-a rezolvat problema fără greşeală în faţa profesorului. Apoi s-a pornit, dintr-o suflare:

— Noi ne-am hotărît să preluăm conducerea semănatului în cuiburi aşezate în pătrat şi, în acelaşi timp, să facem toate sforţările ca semănătoarele „SŞ-6“ să dea maximum de randament.

— Care „noi“? — am întrebat-o.

— Comsomoliştii Kostea Belousov şi Goşa vor, de bună voie, să devină maiştri ai semănatului în cuiburi aşezate în pătrat.

Am rămas surprins: cînd avuseseră timp Ciumak şi Belousov să fie pentru ea „Goşa“ şi „Kostea“?

In vremea asta, Ciumak se apropiase şi el de masă. Trebuie să-ţi spun că, în S.M.T.-ul nostru, acest Ciumak nu era vestit prin inteligenţa, ci prin mîinile lui. Era singurul dintre toţi mecanizatorii noştri care se pricepea să toarne lagăre. Cît despre felul lui de a fi, cam sălbatic

și foarte tăcut, se potrivea cu numele lui, de aceea oamenii îi spuneau de-a dreptul „Ciumovoi". Îi era mult mai ușor să răstoarne douăzeci de hectare de arătură, decît să lege două vorbe. Și iată că, după ce-și drese glasul, băiatul se porni să țină un întreg discurs.

— Întrucît semănatul în cuiburi așezate în pătrat nu s-a putut realiza în raionul nostru anul trecut, ne-am hotărît să-l realizăm anul acesta. Ne-o cere și comsomolul, și patriotismul... — zise el.

Îl ascultam și mă gîndeam: „Ție îți arde de patriotism, dar mie cine o să-mi toarne lagărele?"

Am căutat să-i lămuresc pe amîndoi. Nastasia s-a uitat la mine nedumerită, apoi a plecat.

A doua zi, o văd că vine din nou. Se nimerise să fiu chemat tocmai atunci la comitetul raional: reparațiile nu-mi ieșeau așa cum trebuia. Mă pregăteam să plec, așteptam doar șoferul să umfle cauciucurile, iar Nastasia se porni din nou cu pătratele și cu cuiburile ei!

Mi-am pierdut răbdarea și i-am spus, pe șleau:

— Ascultă, dacă dumneata nu faci nimic, cel puțin nu-i încurca pe ceilalți...

Pe obrajii fetei au apărut două pete roșii. Și-a lăsat capul în piept și a ieșit.

Eram la comitetul raional, în biroul secretarului, cînd deodată o văd intrînd!

Călca, de parcă o împingea cineva de la spate. Era îmbrăcată cu aceiași pantaloni de schi, la tîmple avea aceleași fundulițe — mă rog, toate erau ca de obicei. S-a oprit în mijlocul odăii. Avea ochii triști și se bîlbîia cînd vorbea, și totuși se pricepea să-și aleagă cuvintele! Îi dădea mereu cînd cu „lipsa de interes față de semănatul în pătrate", cînd cu „lipsa de interes față de inițiativa comsomolistă".

Și trebuie să-ți spun că în zilele acelea nici mie și nici secretarului nu ne ardea de ea. În ultimii doi ani, utilajul nostru agricol se dublase, în timp ce atelierele rămăseseră așa cum erau, nesatisfăcătoare: cu mașini-unelte puține, cu piese de rezervă puține și cu tot atît de puțini meșteri. Ca niciodată, intrasem bine la apă cu reparațiile anul acela! Nu trecea zi fără ca regiunea să nu-l ia la rost pe secretar, la telefon, pentru faptul că raionul rămînea în urmă cu reparațiile. Iar secretarul, bineînțeles, ne lua la rost pe noi! Și, colac peste pupăză, tocmai atunci se găsise și agronoma noastră să ceară, pentru cursurile cu pricina, pe cei mai buni lucrători din atelierele de reparații! N-o nimerise de loc: nu numai că nu-și alesese bine momentul, dar chiar împiedica rezolvarea problemelor de primă urgență! — Povestitorul zîmbi din nou cu zîmbetul lui nestatornic și plin de ironie. — Dar secretarul a făcut-o să-și bage mințile în cap. Am plecat amîndoi spre casă, în aceeași mașină. Mie însă, ce să spun, nu-mi

făcea nici o plăcere să merg cu ea, ba chiar mă plictisea faptul că stăteam alături. Atîta timp făcuse pe modesta, şi iată că, deodată, se pornise să ne-arate ce poate!... Însă nu în felul în care s-ar fi cuvenit.

— Ei, ai văzut că n-ai făcut nimic cu plîngerea dumitale? — i-am spus la un moment dat.

Şi-a aţintit asupra mea ochişorii ca doi sfredeluşi şi mi-a răspuns, cu glasul uşor răguşit:

— De ce te superi pe mine? Doar înainte de a veni să mă plîng, am fost de trei ori la dumneata...

A tăcut, a clipit din ochi, şi fără veste a încheiat:

— Desigur că s-ar putea să n-am dreptate... Totuşi, cred că am. De aceea, Aleksei Alekseevici, să ştii că o să stărui înainte!

Au mai trecut aşa cîteva zile şi deodată m-am pomenit cu un telefon de la comitetul raional: să revizuiesc propunerile de candidaţi pentru cursuri! Agronoma noastră făcuse un raport oficial la comitetul raional şi trimisese o copie şi la regiune.

N-am avut încotro, a trebuit să ne supunem. Însă chestia asta ne-a indignat pe toţi. Încă nu se pomenise în S.M.T.-urile noastre să se plîngă oamenii unul împotriva altuia, la raion sau la regiune. Iar fata asta, care nu era la noi nici de două luni, se şi apucase de reclamaţii! Şi măcar dacă ar fi făcut vreo treabă! De muncit nu muncea, dar era meşteră, se vede, să

întocmească rapoarte către comitetul raional şi către regiune!

Purtarea ei nu ne-a plăcut la nici unul. Dar mai indignat decît toţi era Arkadi. Nici pînă atunci n-o prea avea la stomac pe agronomă. De altfel, n-aveau nimic comun unul cu altul. Arkadi era om cu greutate şi sigur de sine. Era destul să intre în odaie, era destul să se întoarcă şi să deschidă gura, pentru ca toată lumea să fie numai ochi şi urechi! Aşa era, şi nu-i plăceau decît oamenii ca el. Faţă de toţi ceilalţi avea o atitudine dispreţuitoare, un fel de scîrbă chiar. Da, Nastea îi făcea, pur şi simplu, scîrbă: şi pentru că nu se pricepea să se impună, şi pentru că nu ştia să-şi ia un ton autoritar, ba chiar şi din pricina pantalonilor de schi şi a funduliţelor ei... Îi zicea „avorton agronomic". Repeta mereu:

— Asta-i agronomă? Nu-i în stare să lege două vorbe! Asta-i femeie? Nu ştie nici măcar să se pieptene!

Şi nu numai atît. Nastea începuse să se amestece şi în lucrările lui tehnice. Iar Arkadi nu ne îngăduia nici nouă să ne vîrîm nasul în treburile lui. La început, a privit cu dispreţ acest amestec şi nu i-a dat nici o atenţie. Dar faptul că fata îşi ajunsese scopul, a fost pentru el o adevărată surpriză.

Mi-aduc aminte ce înfuriat a venit la mine:

— Ehei, o să aveam de furcă cu mironosiţa noastră! — a început el. — Sînt pe lume şi oa-

meni de ăştia, afurisiţi! Nu-i mare lucru de capul lor, nu-s în stare să vadă lucrurile în mare, dar se leagă de cîte un fleac, şi apoi să te ţii! Munca într-un S.M.T. e complicată, totdeauna găseşti de ce să te legi! Numai să vrei, că pricină găseşti oricînd! Te sfătuiesc să-i mai dai peste nas, pînă nu ni se urcă de-a binelea în cap!

Pînă atunci, Arkadi îşi îndulcea atitudinea dispreţuitoare faţă de ea printr-o oarecare politeţe. Acum însă, i-o arăta pe faţă şi ne îndemna şi pe noi să facem la fel. Mereu ne spunea:

— Locul ei nu e aici, la S.M.T.-ul nostru. Şi trebuie s-o silim să simtă lucrul acesta!

Am început s-o ocolim. Trebuie să-ţi spun că anul acela trăiam cu toţii mai strîns uniţi ca oricînd. Bineînţeles că punctul de atracţie rămăsese tot Linocika. De cîte ori eram liberi, plecam împreună ori la iepuri, ori la vulpi, ori la vînătoare de lupi. Organizam plimbări cu schiurile. Ne adunam seara şi cîntam. Linocika ne învăţa dansuri moderne. Într-un cuvînt, eram cu toţii uniţi şi mereu împreună. Pe Nastea însă o ţineam la distanţă.

Cînd eram singuri, glumeam şi rîdeam. Dar cu Nastea ne purtam oficial, chiar exagerat de oficial, ca să simtă odată şi să înţeleagă! Mă uitam la ea şi mă gîndeam: nu se poate să nu-i bată inimioara! Doar nu-i decît o fată... Şi mai e şi singură... şi pe locuri străine. Nici rude, nici prieteni... Şi mie mi-ar fi urît în locul ei! Într-adevăr, în primele zile era şi mai tăcută parcă. Ne privea cu aceeaşi privire fixă, numai că acum nu ni se mai părea că la spatele nostru se petrec cine ştie ce minuni. De la o vreme însă, a încetat să ne mai ia în seamă. Îşi făcuse cîţiva prieteni printre mecanizatorii noştri, iar pe noi parcă nici nu ne mai vedea.

Povestitorul tăcu şi rămase pe gînduri, uitîndu-se, ca şi pînă atunci, pe fereastra întunecată.

— Poate că în vremea asta avusese timp să ne observe mai bine şi, făcîndu-şi o părere despre noi, nu ne mai dădea nici o atenţie, socotind că n-o meritam? — urmă el, chibzuind cu glas tare. — Sau poate că şi atunci îşi urmărea scopul şi se îndrepta spre el fără să se uite îndărăt şi fără să ţină seama de toate nimicurile şi de toate subterfugiile noastre?... Nu ştiu. Poate să fi fost şi una, şi alta... Abia acum mă gîndesc la asta. Pe-atunci nici nu-mi trecea prin minte aşa ceva! Credeam că niciodată n-o să fie în stare să se ridice pînă la nivelul nostru. Doar brigadierii şi tractoriştii erau pe măsura ei. De aceea se şi împrieteniseră.

Prietenia lor începuse de la cursuri. Ţinea lecţii pentru mecanizatorii noştri şi pentru agricultorii din colhozuri. Cîteodată, seara, lecţiile se terminaseră de mult, şi ea încă mai stătea cu ei de vorbă. Doar tot n-avea altceva de făcut! Se împrietenise, mai ales, cu Goşa. Îşi luaseră obiceiul să stea, pe înserat, pe banca din faţa

porţii S.M.T.-ului. Mi-aduc aminte că, o dată, ieşisem destul de tîrziu de la S.M.T. Era o noapte fără lună. Deasupra stepei se lăsase o linişte adîncă. Nu se auzea, în întuneric, decît glasul lui Goşa, înăbuşit şi cu întreruperi, ca atunci cînd cîntă cineva la ghitară: îşi plimbă ce-şi plimbă degetele pe coarde, şi deodată se opreşte, apoi îşi trece iarăşi degetele peste toate coardele... Stăteam şi mă gîndeam: hotărît că-i face o declaraţie de dragoste Nastasiei!

Şi într-adevăr, ajungeau pînă la mine cîteva cuvinte: „mi-e drag", „inimă", „Nastasia Vasilievna"... Dar cînd m-am apropiat, am înţeles despre ce era vorba. Goşa vorbea, cu glas scăzut:

— Mi-e aşa de drag să am un stoc de piese de rezervă, Nastasia Vasilievna! Cea dintîi grijă a mea e să am piese de schimb. Gîndeşte-te şi dumneata, avem tractoare „Diesel" cu motoare din cele mai perfecţionate şi, cu toate astea, de multe ori nu fac nici cît ar face un cal! Şi care-i pricina? N-avem piese de schimb! — Deodată strigă cît îl ţinea gura: — Nastasia Vasilievna, nu mă mai rabdă inima să văd una ca asta!

Ea l-a întrebat încetişor:

— Bine, dar ce păzeşte inginerul-şef?

Goşa i-a răspuns, tot aşa de încet:

— Inginerul-şef e responsabil pentru tractoare şi tot el le face şi controlul. Spune şi dumneata, treabă-i asta, să stea în aceleaşi mîini şi răspunderea, şi controlul? — Apoi din nou, cu

aprindere: — Mă tot silesc eu să nu pun la inimă toate neajunsurile astea, dar nu-i chip!

Straşnică declaraţie de dragoste în miez de noapte! — mi-am zis. Fac critica conducerii sub cerul înstelat...

Afară de Goşa, Nastea noastră îşi mai făcuse rost de un „cavaler": începuse s-o viziteze destul de des Stepa Bessonov, un brigadier tinerel de la colhozul nostru cel mai codaş, „Octombrie". Cînd stătea cu el de vorbă la gard, cînd rătăceau amîndoi pe uliţi, seara. Bessonov umbla totdeauna îmbrăcat cu scurta lui cea nouă şi-şi lua un aer grav. Se vedea bine cît de mîndru era că se plimbă cu agronoma şi se umfla în pene, silindu-se să fie la înălţimea ei. Odată, întorcîndu-mă de la club, mi s-a întîmplat să merg în urma lor.

Stepa i se plîngea:

— Colhozul nostru o să se ridice mai tîrziu, nici vorbă — dar deocamdată bag de seamă tot soiul de apucături anapoda, mai ales în ce priveşte Olele noastre. Că avem în brigadă trei fete pe care le cheamă Olea şi toate trei sînt de părere că cel mai bun lucru e să stea întinse pe cuptor şi să pună slănină pe ele... Dar cine nu ştie ce năpastă a dat peste noi anul trecut? Ni s-a uscat tot grîul! Eu le spun mereu fetelor astea: „Gîndiţi-vă măcar la năpasta care a dat peste noi!" Dar ele, Nastasia Vasilievna, îmi rîd în nas! Parcă poţi să te înţelegi cu nişte fete

ca astea? Numai lîngă dumneata, Nastasia Vasilievna, îmi mai ogoiesc şi eu sufletul...

Ea ofta şi zicea:

— Ce-ar fi să le trecem pe Olele dumitale în brigada Varvarei?

Iar Stepa îi răspundea:

— Varvara e femeie de nădejde, dar vezi că i-a murit bărbatul. Şi asta i-a lăsat urme... Uite, la dumneata, Nastasia Vasilievna — adăuga el — nu văd nici un fel de urme...

Dar Nastea nu se lăsa:

— Poate s-o mutăm măcar pe una din ele, pe cea mai rea?...

Îi ascultam, şi-mi dădeam seama că bietul băiat n-avea chip să vorbească decît despre problemele de producţie, cu toate că făcea tot ce-i stătea în putinţă să schimbe subiectul.

Dar cel mai credincios tovarăş, chiar un fel de tutore al Nastasiei noastre, era bunicul Silanti, un bătrîn plin de voie bună, brigadier şi el la colhozul cel codaş „Octombrie". La colhozul acela, zilele-muncă erau foarte sărăcăcioase. Moşul avusese doi băieţi, dar îi fuseseră ucişi de fascişti. După cît era de bătrîn, de mult s-ar fi cuvenit să treacă la odihnă. Totuşi, bătrînul nu-şi părăsea slujba de brigadier; ba chiar se ţinea încă destul de bine.

— Eu nu pot să trăiesc fără muncă — zicea el. — Carnea şi trîndăvia îl fac pe om să pună pe el slănină groasă, şi asta nu-i bine... Ca să fie sănătos — zicea el — omul trebuie să mănînce pîine cu cvas, să muncească cît poate, să bage de seamă ca dreptatea să domnească peste tot şi să fie totdeauna plin de voioşie...

Moşul îşi ducea viaţa potrivit cu aceste precepte şi se simţea mulţumit. Cînd era vorba de vreo conferinţă, de cinema sau de referate, el era în fruntea tuturor. Iar dacă se întîmpla să vină la raion vreun oaspete de seamă — cît de bătrîneţe, cît de bucurie, bunicul o încurca de tot: era sigur că oaspetele venise la el, anume, să-i facă vizită. Aşa era bunicul Silanti, un om destul de ciudat! Se înţelege că, imediat ce a sosit la S.M.T. agronoma cea nouă, moşul s-a dus s-o cunoască şi a luat-o, fără întîrziere, sub aripa lui protectoare.

— Fata e tinerică — zicea el. — Părinţii ei sînt cine ştie unde. De ce nu m-ar avea măcar pe mine, un bunic acolo lîngă ea?...

Şi de atunci erau mereu împreună. Şi cît mai vorbeau, cît mai vorbeau! Să nu uit: am observat ceva asemănător în ochii lor, în felul lor de a privi chiar... Aşa cum se uita ea, atunci pe peronul gării, şi după aceea la noi, în primele zile, tot aşa se uita şi bunicul la ceea ce se petrece în jur...

În felul acesta ne duceam viaţa: noi cu grupul nostru, Nastea cu grupul ei... Nu ne apropiam unii de alţii. Nici noi nu ne amestecam în treburile lor, nici ei în ale noastre.

Trebuie să mai spun că primăvara trecută a fost peste măsură de grea pentru noi... N-o sco-

team la capăt în nici un chip cu reparațiile. Utilaj agricol aveam din belșug, dar, ca un făcut, două din strungurile cele mai bune din ateliere se defectaseră. Și pe deasupra, tocmai cînd muncile erau în toi, cîțiva din cei mai buni mecanizatori ai noștri ne fuseseră luați la cursurile privind semănatul în cuiburi așezate în pătrat!... Abia atunci ne-am dat seama că nu-l prețuisem pe Ciumak atît cît merita. Înainte, cum se strica ceva, Goșa se și înființa. Ajunsese un obicei: ori îl rugau mecanizatorii, ori îl chemam eu și-i spuneam:

— Scoate-ne din încurcătură, Goșa...

Și Goșa ne scotea din încurcătură. Ne scotea fără multă vorbă, nici nu știam cînd. De aceea, abia atunci cînd nu l-am mai văzut prin ateliere, am simțit ce meșter de nădejde pierdusem! Ne luaseră numai cîțiva oameni, și atelierele se resimțeau de parcă li se scosese axul principal! Pînă atunci, totdeauna fusesem înaintea celorlalte S.M.T.-uri cu reparațiile, acum însă, se întîmpla pe dos. Și, ce să vezi, s-a nimerit să avem o primăvară schimbătoare, cu toane: cînd ardea soarele ca în mai, cînd se punea pe nins, ca în ianuarie. Și iată că, într-una din zilele acelea pline de neliniște, a intrat în birou Nastasia. Fața ei avea o expresie așa de ciudată, încît Arkadi, cum a văzut-o, mi-a șoptit:

— Să știi că iar a descoperit vreo „America"!

S-a așezat la masă și a început să ne expună planul ei de reorganizare generală.

Cu acest prilej, am putut să ne dăm seama că semănatul în cuiburi așezate în pătrat nu era la ea un motiv întîmplător de sîcîială, ci o verigă hotărîtoare. Deoarece trifoiul nu se prea făcea pe locurile noastre, Nastasia ne propunea să-l înlocuim cu porumb și cu floarea-soarelui, pe care să le însămînțăm după sistemul cel nou, în cuiburi așezate în pătrat...

A scos de prin buzunare fel de fel de hîrtiuțe, cu fel de fel de socoteli. De data aceasta, vorbea într-adevăr serios. Iar noi o ascultam și nu știam ce să facem: să-i plîngem de milă, sau să rîdem de ele. Planurile asolamentelor fuseseră întocmite de mult și aprobate de regiune. De asemenea, contractele cu colhozurile fuseseră dezbătute prin adunări și semnate. Perioada însămînțărilor bătea la ușă. Cu reparațiile stăteam cît se poate de prost... Și acum, mai venea și ea cu aiurelile ei!

Trebuie să mai spun că unii agronomi din raionul nostru, ca și alții din raioanele vecine, ridicaseră această problemă încă din toamna trecută. Pe de altă parte, Institutul regional de cercetări științifice ne dăduse instrucțiuni precise: nu numai că nu trebuia să renunțăm la trifoi, dar trebuia chiar să intensificăm lupta pentru sporirea recoltei lui. Toate acestea noi le știam, ea însă nu. Ca totdeauna, Nastea noas-

tră nu era la curent cu situația și, ca totdeauna, își închipuia că descoperise America !

I-am explicat cum stăteau lucrurile, am căutat s-o lămurim, i-am amintit învățăturile lui Viliams. Însă ea ne-a răspuns :

— Bine, dar Viliams scrie că trifoiul e folositor numai atunci cînd dă recolte bogate !

— În cazul acesta — i-am replicat — dumneata, ca agronom, ai datoria să lupți ca să avem recolte bogate de trifoi !

— Da, dar avem nevoie de mulți ani ca să obținem soiurile de trifoi potrivite cu pămînturile noastre. Iar nouă ne trebuie semințe chiar anul acesta !

— Învață-te să privești în viitor ! — i-am atras atenția. — Da, să presupunem că renunțăm la trifoi... Dar cum o să lupți, după aceea, cu secătuirea pămîntului ?

— După aceea ?... După aceea o să mă trimiteți să învăț la Terenti Semenovici Malțev !...

— Aș dori să știu, cum vrei să lupți pentru o metodă, pe care abia te pregătești s-o înveți ? Ne sfătuiești să pornim la drum, dar unde o să ne scoată drumul acela, nici dumneata nu știi. Parcă ne jucăm în zaruri !...

Mult timp ne-am bătut capul s-o înduplecăm, s-o lămurim... Degeaba. Stătea locului, încremenită, și nu pleca, frămîntînd mereu între degete hîrtiuța ei cu socoteli. Apoi și-a îndreptat sfredelușii negri spre mine și mi-a spus :

— Bine. Dacă nu se poate în toate colhozurile... atunci măcar în ale mele, în cele codașe !

Fedea a și sărit :

— Cum asta, „ale dumitale, cele codașe" ?

Nastasia s-a înroșit :

— Am zis și eu, așa, fără să vreau... De cînd sînt aici m-am deprins așa de mult cu ele...

— Cu care „ele" ?

— Cu colhozurile. Cu cele de dincolo de sărături...

Am luat-o de la capăt, încercînd s-o lămurim. Degeaba, nimic nu-i intra în cap. S-a chinuit Fedea cu ea cît s-a chinuit, iar pînă la urmă i-a spus :

— Nastasia Vasilievna, dumneata ești mai rău ca un copil, pe cuvîntul meu ! Îți închipui că la noi, în agricultură, e anarhie pe toată linia ? Azi îți vine gust să semeni grîu, semeni grîu ! Mîine, cu o jumătate de oră înainte de a începe semănatul grîului, îți trăsnește prin minte să semeni porumb — și semeni porumb ! Adică cum crezi dumneata, că în țara noastră nu există o planificare centrală ? Crezi că planurile noastre nu sînt verificate de regiune, nu sînt aprobate de centru ?

Nastea a oftat și i-a răspuns :

— Fedor Ivanovici, de obicei eu nu mă prea gîndesc la toate astea... Singurul lucru care mă preocupă e cum să ridic valoarea zilelor-muncă în colhozurile codașe.

Fedea e om care știe să se stăpînească. Arkadi însă a izbucnit :

— Apoi vedem şi noi, Nastasia Vasilievna, că „de obicei nu te prea gîndeşti“ ! Şi că nici nu ştii să te gîndeşti „de obicei“ ! Cînd o să te deprinzi să judeci şi să adînceşti problemele din toate punctele de vedere, atunci să vii la noi ! Acum n-avem vreme de pierdut cu discuţii fără nici un rost!

Deodată, Nastasia s-a ridicat de pe scaun şi şi-a aţintit privirea asupra lui. Ce s-o fi petrecut cu ea, nu ştiu. Însă cînd m-am uitat la dînsa, n-am mai recunoscut-o. Stătea înfiptă în faţa lui Arkadi, cu mîinile îndesate în buzunarele pantalonilor ei de schi. Se întorsese pe jumătate spre noi, cu capul plecat pe-un umăr şi ne măsura, de parcă voia să ne ţintuiască.

Şi fără să vreau, mi-am adus deodată aminte de Valka-stîngaciul, prietenul meu din copilărie, care bătea pe toţi băieţii din sat la arşice. Parcă-l văd, tot aşa, întors pe jumătate spre noi, cu mîinile vîrîte în buzunare şi ţinînd într-una din ele popicul. Stătea cîteva clipe ochind, apoi îşi scotea mîna stîngă din buzunar şi arunca popicul cu atîta forţă şi îndemînare, încît mătura dintr-o lovitură toate arşicele. Grozav semăna Nastea, în clipa aceea, cu Valka-stîngaciul ! Şi am mai observat ceva : că nu mai avea buze. În locul lor nu se vedea decît o dungă, de parcă o crestase cineva cu cuţitul. Iar bărbia ei, mică, albă şi cu gropiţă la mijloc, se lungise şi-i ieşise înainte aşa de tare, încît părea o lopăţică gata să se înfigă în pămînt !

Îşi deschise apoi gura cea fără buze şi, cu toată puterea glasului, zise, ciocănind parcă fiecare cuvînt :

— Nu, eu nu vorbesc fără rost. Dumneavoastră sînteţi cei care munciţi fără rost !

Ne-o zisese de la obraz ! Şi doar S.M.T.-ul nostru fusese lăudat de nenumărate ori de cei mai de seamă conducători ierarhici ! Şi acum, auzi vorbă ! Şi încă de la cine ? !

Ignat Ignatovici s-a făcut alb ca varul şi i s-au zbîrlit mustăţile, Fedea a vărsat sticla cu cerneală pe masă, iar eu am mai descoperit ceva nou la Nastea, şi anume că avea glas ! De obicei vorbea încet, însă acum aşa îşi dăduse drumul glasului, încît am rămas nedumerit : mică cum era, s-ar fi cuvenit să vorbească subţirel — şi, cînd colo, scosese la iveală un glas gros, ba chiar şi răguşit un pic !

Văzînd că se încurcă lucrurile, i-am spus :

— Haide, pleacă ! N-avem timp de pierdut...

Arkadi a început chiar să strige la ea :

— Dumneata, ori îţi vezi de treburi, ori pleacă din S.M.T., dar pe noi să nu ne împiedici în munca noastră !

Iar Nastea, de colo :

— Nici nu mă gîndesc să plec ! În ce priveşte treburile mele, o să mi le îndeplinesc, oricît aţi căuta să-mi puneţi beţe în roate !...

Apoi, după ce ne-a ameninţat că o să se plîngă din nou la comitetul raional, a plecat.

Nu eram în stare să scoatem o vorbă. Intin-

deam mîna, mereu, după sticla cu apă. În sfîrşit, Ignat Ignatovici îşi veni cel dintîi în fire şi zise:

— Eu nu văd încă cine ştie ce nenorocire... Totuşi, în S.M.T.-ul nostru s-a vîrît o năpîrcă mică!

„Ia te uită, mironosiţa! — ne gîndeam noi. A stat, a clipit, iar a stat, iar a clipit... pînă s-a săturat de stat şi de clipit!"

Ne ziceam că mai mult rău decît ne făcuse, nu putea să ne mai facă. Dar ne-a arătat curînd că ceea ce ne servise pînă atunci fusese floare la ureche pe lîngă ceea ce ne pregătea!

A scris la comitetul raional, dar primul secretar era plecat de acolo. Văzînd că chestia trifoiului stătea pe loc, a început să se amestece în alte treburi.

Părea că se gîndeşte, că se chibzuieşte... şi deodată s-a pornit la luptă făţişă, cu toată viteza, ca şi cum terminase şi de gîndit, şi de chibzuit. S-a pornit cu îndrăzneală, cu un fel de veselie parcă!...

Nu trecea zi fără să nu avem vreo neplăcere la S.M.T.-ul nostru. Ca să nu se mai ţină de năzbîtii, ne-am hotărît să-i căutăm o ocupaţie. I-am dat pe seamă toată statistica. Lasă că te linişteşti tu — îmi ziceam — cînd o să ai de întocmit situaţii cu cîte o sută douăzeci de rubrici!...

Dar Nastea nu trimitea nici un fel de situaţie, nici la comitetul raional, nici la regiune. Primeam observaţie după observaţie! Atunci i-am poruncit categoric, dar degeaba, că ea tot nu trimitea. Văzînd aşa, am chemat-o la mine, ca să lămurim lucrurile definitiv. A intrat veselă şi zîmbitoare, de parcă nu se întîmplase nimic. Am întrebat-o:

— Ce te face să nu-mi execuţi dispoziţiile şi să nu înaintezi situaţiile?

— Bine, dar întrebările din ele sînt din cale-afară de prosteşti! — mi-a răspuns Nastea.

I-am atras atenţia:

— Am ordin de la regiune... Cum aş putea să nu execut ordinele regiunii?

— Foarte simplu! — zice. — Aşa cum nu le execut nici eu pe ale dumitale...

Şi mi-a mai şi rîs în obraz!

I-am dat un avertisment scris.

Curînd după aceea a început să se amestece şi în sectorul tehnic, nu numai în cel agronomic. Pretindea ca, în timpul însămînţărilor, să asigurăm înlocuirea pe loc a pieselor stricate.

— Să nu mai aşteptăm pe cîmp pînă se repară, ci să le înlocuim imediat din stocul de rezervă!

Pentru asta, ar fi trebuit să avem un stoc de rezervă, dar nouă ne lipseau unele piese.

Nastasia stăruia:

— Să avem piese de rezervă!

I-am răspuns:

— De unde să le luăm, dacă nu se găsesc la unităţile de aprovizionare?

— Bine, dar ce facem dacă se strică vreo piesă în timpul însămînţărilor ?

— La nevoie, o fabricăm şi singuri !

— Atunci de ce nu le pregătiţi din timp, tovarăşe inginer-şef ? — i s-a adresat Nastea lui Arkadi.

El i-a răspuns :

— Pentru că asta ne-ar cere eforturi prea mari, pentru că ne-ar costa prea scump, şi nici piesele n-ar fi de calitatea celor originale. Şi pe urmă, se poate întîmpla să nu se defecteze nici o piesă !

Atunci Nastea i-a spus :

— Dumneata mă faci să mă gîndesc la o istorioară. Odată, o mamă i-a spus fiică-si : „Du-te, fată, de-ţi spală gîtul, că ne vin oaspeţi !“ Iar fata i-a răspuns : „Dar dacă nu vin, aşa-i că rămîn, ca o proastă, cu gîtul spălat ?“ Te roagă agronomul-şef să-i asiguri un stoc de piese de rezervă pentru cazul cînd s-ar strica vreuna, iar dumneata îi răspunzi : „Dar dacă n-o să se strice nici o piesă, nu-i aşa că rămîn ca un... cu piesele de rezervă ?“

Arkadi s-a făcut alb ca peretele :

— Eu nu fac pe nimeni prost, şi nici nu îngădui să mă facă cineva pe mine !

Nastea a început să rîdă :

— Dar nici nu te-am făcut !

Mironosiţa noastră se făcuse atît de îndrăzneaţă, atît de necuviincioasă şi de rea de gură, încît nu mai era chip s-o scoţi la capăt cu ea !

În fiecare zi, dacă nu era una, era alta. Într-un cuvînt, se crease în S.M.T.-ul nostru o atmosferă nesuferită.

Pînă la urmă, m-am pomenit chemat la primul secretar al comitetului raional, Rucenko. Rucenko e un bărbat vesel de felul lui, aprig în muncă şi iute la hotărîri. E urît, dar cît se poate de simpatic. Are buzele groase, gata oricînd să zîmbească, nările pline şi mobile, iar ochii scînteietori. De obicei, vorbeşte repede şi glumeşte mult. Dar în ziua aceea era mai întunecat decît un nor de furtună !

— A fost la mine agronoma voastră — a început. — Iar a ridicat problema asolamentelor !

I-am răspuns :

— Asolamentele sînt gata aprobate, iar însămînţările, azi-mîine trebuie să înceapă. N-avem nici timp, şi de altfel nici nu cred că ni s-ar permite să le schimbăm ! Şi să-ţi mai spun ceva : uite, dumneata n-ai stat decît un sfert de oră de vorbă cu ea şi te-ai şi schimbat la faţă. Ce să mai zicem noi, care ne luptăm cu ea în fiecare zi ? Ia-o de la S.M.T.-ul nostru, pînă nu ne luăm noi lumea în cap !

— Nu, să nu ne grăbim. Să mai vedem... Sînt probleme pe care e bine să le rezolvi repede, dar altora trebuie să le aplici proverbul : „Chibzuieşte de şapte ori şi hotărăşte o dată“.

Şi m-a sfătuit să mai trag o raită pe la colhozurile cele codaşe, pentru care se zbate mai

cu seamă agronoma noastră, să mă mai uit şi să mă mai gîndesc...

M-am înarmat cu planurile necesare, m-am urcat în maşină şi am plecat la colhozul „Octombrie". Preşedintele de acolo e un tinerel numit de curînd, abia ieşit din şcoala de trei ani de preşedinţi de colhozuri.

Tocmai cînd mă apropiam de casa lui, pleca de acolo, plîngînd, brigadiera Varvara, văduva. Aflasem de la vecini că la preşedinte era mare zarvă: omul ar fi vrut să se însoare cu Varvara, însă mama lui nu-l lăsa, deoarece femeia era mai în vîrstă decît el şi avea şi copii.

Am deschis uşa şi i-am găsit ciorovăindu-se amarnic. Bătrîna stătea în mijlocul odăii şi turna din gură ca o mitralieră:

— Asta-i nevastă pentru tine, hai? Bătrînă, chioară şi cu picioarele strîmbe? Asta-i nevastă? Holeră, nu nevastă!

Preşedintele stătea cu capul în piept, iar alături de el, Nastasia noastră şi bunicul Silanti.

Am intrat şi le-am dat bună-ziua. Le-am spus apoi că n-aş vrea să-i stingheresc, aşa că să vorbească înainte şi de faţă cu mine. Bătrîna mi-a răspuns:

— Şi de ce m-aş simţi stingherită? El să se simtă stingherit, nu eu!

Preşedintele s-a uitat cu încredere la Nastasia:

— Mama nu mă ascultă pe mine, Nastasia Vasilievna. Poate că o să te asculte pe dumneata!...

Nastasia se şi apropiase de bătrînă, o îmbrăţişa şi căuta s-o îmbuneze.

— Dumneata ai vrea să i-o dai de nevastă pe Olga — zicea ea. — Dar Olga nu ştie decît să-l îndemne la fleacuri şi să-l poarte pe la bîlciuri. Pe cînd Varvara îl îndeamnă numai la muncă cinstită...

Nastea vorbea mereu şi, ceea ce m-a mirat, era că toţi o ascultau ca pe un om în toată firea! Bătrîna s-a potolit şi a început să plîngă:

— Olga are casă cu două odăi şi două vaci, din care una e la al treilea viţel şi dă cîte o vadră de lapte pe zi. Pe cînd Varvara n-are decît două orfane. Ce aduce ea în casă pe lîngă cele două guri?

Dar Nastasia:

— Varvara o să-ţi aducă în casă cinci sute de zile-muncă!

Bătrîna a scuipat pe podea, apoi a şters scuipatul cu piciorul vîrît într-un papuc murdar.

— Ce tot îi dai cu cele zile-muncă! Poţi să faci şi o mie de zile-muncă în colhozul nostru, că mare lucru tot tot nu faci cu ele! Aşa-s zilele-muncă la noi!

A mai scuipat o dată şi a mai şters cu talpa papucului.

Nastea i s-a uitat drept în ochi:

— Bunicuţo, anul ăsta toate or să fie altfel... O să scoatem tot trifoiul şi o să punem în locul lui floarea-soarelui şi porumb! Numai la floarea-soarelui o să cîştigăm cel puţin două sute de mii

de ruble! Am și făcut socotelile... Varvara o să fie mai bogată decît toți. O să aibă destul și pentru ea, și pentru Taniușka și Katiușka ei. — Apoi s-a întors către președinte: — Iar dumneata ai face bine să n-o asculți pe bunicuța! Că și la muncă ea tot așa-i: face gură cît zece, dar de muncit, muncește mai mult decît toți! Crezi că ar fi ea în stare să năpăstuiască niște orfane?

După ce a liniștit-o pe bătrînă, a alergat după Varvara. În timp ce mă întorceam spre casă, am văzut-o pe Nastasia mergînd pe malul rîului, cu umărul lipit de umărul Varvarei. M-am uitat la Varvara: nu era nici „bătrînă", nici „chioară", nici „cu picioarele strîmbe" și nici nu semăna a „holeră". Era o femeie cumsecade, care mergea și plîngea...

Din pricina acestei însurători a președintelui, n-am putut să stau de vorbă cu nimeni așa cum trebuia.

În drum spre casă, mi-a trecut deodată prin minte: pentru noi toți, trifoiul și asolamentele înseamnă doar procente și planuri, pe cînd pentru ea, pentru Nastasia, trifoiul mai înseamnă și soarta Varvarei, și a Katiușei, și a Taniușei, și a bunicuței...

Nu realizasem nimic nou și concret. Nu că mă îndoiam de dreptatea noastră, însă tot drumul m-am simțit cuprins de neliniște. Mă gîndeam la trifoi, și totuși aveam înaintea ochilor imaginea Varvarei, așa cum o văzusem mergînd de-a lungul malului și ștergîndu-și lacrimile cu basmaua ieșită de soare... Și parcă mă înțepa ceva în inimă!

Dar cînd am ajuns la S.M.T. și am vorbit cu Arkadi și cu Ignat Ignatovici, mi-am venit în fire.

...E drept că de atunci au început să-mi treacă prin minte unele gînduri, pe care nu i le mai împărtășeam lui Arkadi. Nu că i le ascundeam, dar le păstram pentru mine. Nu mă lăsa inima să i le destăinuiesc.

Chiar în ajunul însămînțărilor, s-a întîmplat un mare eveniment: a venit la noi, la raion, primul secretar al comitetului regional. A rămas pe noapte la S.M.T.-ul Volocihino, iar a doua zi dimineața tot raionul știa că Linocika îl chemase la ceai și căpătase de la el, pentru S.M.T.-ul lor, un camion basculant!

Dimineața, m-am întîlnit cu ea la comitetul raional și am întrebat-o, cu invidie:

— Cum ai făcut dumneata de ai căpătat camionul basculant?

În ochii Linocikăi parcă jucau drăcușori, gropițele din obraji îi tresăreau și buclele făceau apeape... S-a uitat într-o parte și mi-a răspuns cam în doi peri:

— Mai întîi, am avut motive foarte serioase să-i cer așa ceva. Iar în al doilea rînd... — și deodată, fără să se mai poată stăpîni, și-a arătat dinții sclipitori și s-a pornit pe rîs — în al doilea

rînd... doar şi secretarul comitetului regional e om ! Şi el poate fi pus într-o anumită dispoziţie...
După asta, a scuturat din cap şi a fugit.
M-am uitat în urma ei şi mi-am zis : una ca Linocika poate să pună pe oricine într-o anumită dispoziţie... Are noroc Lukaci ! Lui i s-a trimis la S.M.T. o bucurie ca asta, pe cînd eu, cu Nastasia, vai de capul meu !...
M-am jeluit cît m-am jeluit de soarta mea, apoi m-am întors la S.M.T. la noi. Dar parcă intrasem într-o groapă. Arkadi umbla de colo pînă colo, furios. Reparaţiile mergeau prost...
Şi ca un făcut, era o zi de o frumuseţe rară. Zăpada din stepă se topise uşor şi acum parcă era de mica : sclipea aşa de puternic, încît te dureau ochii cînd te uitai la ea. A doua zi, ce să vedem ? O maşină pe şenile se oprise în drum, iar pe zăpada de mica venea spre noi un bărbat. Îşi bălăbănea mîinile atît de voiniceşte, şi călca atît de apăsat, încît numai după mers puteai să-ţi dai seama că cel care venea la noi era Serghei Sergheevici Sokolov, primul secretar al comitetului regional.
Sokolov e om de stepă, ieşit dintre colhoznicii de pe la noi. Obrazul lui mare are ciupituri rare şi întunecate de vărsat. Caracter hotărît şi autoritar. Sokolov vorbeşte puţin... Înainte de război lucrase la comitetul orăşenesc. Se zice că şi atunci era stimat, cu toate că nu-l prea cunoşteau oamenii. Dar în timpul războiului, caracterul lui ferm l-a împins repede în primele rînduri. Cu

vreo două săptămîni înainte de a veni la noi, Serghei Sergheevici fusese aspru criticat în plenara comitetului regional şi în presa de partid pentru unele greşeli în metodele lui de conducere. Dar, cu toate că fusese criticat cu asprime, nu i se retrăsese încrederea.
Mai fusese de vreo două ori la noi. Trecea prin atelierele S.M.T.-ului însoţit de Fedea şi de mine, spunea cîteva vorbe, cerea unele lămuriri asupra miezului problemei care-l interesa, şi atîta tot ! Dacă promitea ceva, se ţinea de cuvînt neapărat, şi fără întîrziere. Dar niciodată nu intra în amănunte şi nu vorbea prea mult cu oamenii.
De data aceasta însă, parcă nu mai era el. Căuta să le pătrundă toate, vorbea amănunţit cu mecanizatorii, ba chiar încerca să glumească ! Şi cu toate că gluma lui era stîngace, oamenii nu băgau de seamă. Erau bucuroşi că secretarul se silea să-şi înfrîngă asprimea, că avea încredere în ei şi găsea pentru fiecare o vorbă bună. Altădată cînd venea la noi, îl însoţeau prin S.M.T. cel mult doi sau trei oameni, pe cînd acum îl înconjura o ceată întreagă. Ieşise ca din pămînt şi bunicul Silanti. Îşi închipuia, se vede, că Serghei Sergheevici venise anume la el, la bunicul Silanti, aşa, ca să-i facă o vizită... Am văzut-o în jurul nostru şi pe Nastasia : nu zicea nimic, doar clipea din ochi.

Tovarăşul meu de drum tăcu şi-şi aprinse o lulea neagră, de o formă cam ciudată. Luleaua

aceea nu se potrivea de loc cu faţa lui tînără şi cu ochii lui de fată.

— Are Nastea asta a noastră un obicei... — urmă el, pe gînduri. — Cît timp nu cunoaşte bine omul, se poartă cu el aşa fel, ca să nu-şi dea arama pe faţă : e politicoasă, tăcută... Şi n-o face din prefăcătorie, ci din pricina atenţiei sporite, din pricina nerăbdării, de parcă s-ar aştepta de la fiecare la cine ştie ce minuni. Şi din pricina asta, în primele clipe se închide în ea însăşi, ca şi cum pentru ea n-ar mai exista altceva decît interesul pentru omul acela. Apoi îl cercetează tot mai atent, ca să-l cunoască cît mai adînc. După aceea o prinde îndoiala : începe să-l cîntărească cu ochi critic, ca să vadă cît preţuieşte, şi-şi face planul cum să se apropie de el şi care parte a caracterului ei să i-o arate! Cît timp toate acestea se petrec, în ordinea lor succesivă, în mintea ei, tace. Dar mai tîrziu, după ce a trecut prin ele şi şi-a format o părere — apoi să te ţii !

Dacă i-ai cîştigat încrederea, se poartă cu dumneata simplu şi prieteneşte. Dar dacă nu i-ai plăcut, se repede la om aşa cum se repezea la mine şi la Fedea ! Puţini erau cei care păstrau faţă de ea o atitudine de mijloc : ori se prăpădeau de dragul ei, ori îi treceau fiorii numai cît îi auzeau numele !...

Aleksei Alekseevici căzu din nou pe gînduri. Clipele treceau una după alta, iar el tăcea mereu.

— Era vorba de sosirea primului secretar. Ce a mai fost după aceea ? — am căutat să-i aduc aminte.

— Aşa e... — păru a se trezi el din gînduri. — Cum spuneam, mergeam cu toţii, împreună cu secretarul, prin S.M.T. Nastea era şi ea cu noi. Şi se uita la el cu nişte ochi ! Fără îndoială că i se întîmpla pentru întîia oară în viaţă să vadă de aproape un om aşa de mare ! Avea aerul că aşteaptă de la el cine ştie ce fapte nobile şi măreţe !

Am vizitat aşa tot S.M.T.-ul, vorbind de una, de alta. În sfîrşit, tovarăşul Sokolov se pregăti să plece. Ne-am îndreptat spre maşina lui.

Trebuie să spun că, după ce vorbisem cu el, ne simţeam mai înviorați, mai încrezători parcă. Şi toţi cîţi eram acolo simţeam că se apropia primăvara. Zăpada de pe ogoare se topise în parte şi de jur împrejur se porniseră pîrăiaşe. Soarele se răsfrîngea în apa lor, făcînd să sclipească noile noastre maşini agricole. Fiecare mutelcă, cît de mică, stătea de vorbă cu soarele ! Eu mă tot învîrteam încoace şi încolo, aşteptînd momentul potrivit să-i strecor secretarului chestia camionului basculant...

— De mult timp n-a mai căzut atîta zăpadă în stepa noastră ! De mult n-a avut pămîntul atîta umezeală — zicea Serghei Sergheevici. — Uitaţi-vă ! Totul e albastru ! Straşnică primăvară !

— Da, primăvara se arată darnică în apă, numai de ne-am alege cu ceva grîu la toamnă! Asta e grija noastră — a oftat bunicul Silanti.

Secretarul comitetului regional s-a întors spre bătrîn:

— Cu o primăvară ca asta şi cu tehnica pe care-o aveţi, o să ai, bunicule, şi recoltă, şi zile-muncă îmbelşugate! Nu-i aşa, tovarăşi?

Bineînţeles că toată lumea i-a răspuns într-un glas: că, adică, cum s-ar putea altfel, Serghei Sergheevici? Aşa-i!

Deodată, Nastasia noastră a făcut un pas înainte, de parcă o împinsese cineva de la spate.

— Nu, Serghei Sergheevici, nu-i aşa! — a zis ea.

Şi după ce a spus aceste vorbe cu glasul ei cel gros şi cam răguşit, şi-a holbat iarăşi ochii la el.

Serghei Sergheevici s-a uitat la ea nedumerit. Cine-o mai fi adică şi mărunţica asta, cu pantaloni de schi şi cu funduliţe la tîmple?

— Şi de ce nu e aşa? — a întrebat-o el.

— Pentru că nici anul acesta colhozurile de dincolo de sărături n-or să aibă ce primi pentru zilele lor muncă...

Serghei Sergheevici s-a oprit. Cît ai clipi, zîmbetul i s-a şters de pe faţă.

„Ia te uită ce e în stare să facă Nastasia noastră, lua-o-ar dracu! — mi-am zis. — S-a apucat şi ea „să-l pună într-o anumită dispoziţie“, în felul ei...

Stătea chiar în faţa maşinii şi petele de soare reflectate de radiator se jucau ca nişte iepuraşi pe obrazul ei. Petele veneau în valuri, ca undele unei ape, şi-i lunecau pe faţă tremurînd la fiecare mişcare. Dar Nastea nici nu le lua în seamă. Serghei Sergheevici i-a aruncat o căutătură aspră şi i-a spus, fără grabă:

— Nu-i bine cînd agronomul-şef porneşte la lucru cu gînduri defetiste! Nu-i bine cînd spune asemenea cuvinte, care demoralizează, chiar în ajunul însămînţărilor!

Iar Nastea, după ce a tras aer în piept, i-a răspuns:

— Da, însă e şi mai rău cînd primul secretar al comitetului regional promite trei ani de-a rîndul zile-muncă îmbelşugate colhozurilor codaşe, şi trei ani de-a rîndul le înşeală!...

După ce a spus aceste vorbe, s-a uitat la secretarul comitetului regional, însă nu cu mînie şi nici cu spaimă, ci cu privirea tristă şi plină de aşteptare a ochilor ei albaştri.

Cînd am auzit-o, am încremenit cu toţii. Mă gîndeam: „Ce face, nesocotita? Doar ştie că situaţia ei în S.M.T. atîrnă de un fir de păr! Ştie că noi pînă şi în somn nu ne gîndim decît cum să scăpăm de ea! Dacă îl ridică împotriva ei şi pe secretarul comitetului regional, cu obrăznicia asta prostească?...“

Ce o îndeamnă să facă aşa ceva? Capul ei prostuţ de fată? Sau poate încrederea copilă-

rească şi încăpăţînată în nesfîrşita nobleţe sufletească a oamenilor ?...

Serghei Sergheevici s-a oprit locului. Părea şi mai uriaş, şi mai greoi. Doar nu e glumă să-l acuzi pe secretarul comitetului regional, în faţa oamenilor, că a minţit de trei ori la şir ! S-a uitat la Nastea cu nişte ochi de parcă o privea de undeva, de departe, şi i-a spus, aşa, de parcă arunca pietre din gură, nu vorbe :

— Secretarul comitetului regional nici nu promite şi nici nu dă recolte şi zile-muncă. Să ţii minte lucrul acesta, tovarăşă agronom-şef ! Recoltele şi zilele-muncă şi le cîştigă colhoznicii cu truda lor şi sub îndrumarea oamenilor de specialitate, adică sub îndrumarea dumitale ! Şi asta s-o ţii minte, tovarăşă agronom-şef al S.M.T.-ului ! Şi să mai ştii ceva : că în cei zece ani şi mai bine de cînd lucrez la comitetul regional, eu n-am minţit încă pe nimeni !

Nastasia şi-a strîns mîinile la piept şi l-a întrebat, cu durere parcă :

— Şi dacă oamenii din colhozurile codaşe n-or să primească nici anul acesta mare lucru pentru zilele-muncă, o să vii din nou la ei şi o să le faci iarăşi promisiuni deşarte ?

Ce a scăpărat atunci în ochii lui ? Indignare, furie, durere ? Nu ştiu. Însă o privire ca aceea n-o întîlneşti decît la oamenii loviţi în rănile lor ascunse, dar care-i dor. Ochii înguşti îi erau adînciţi în orbite, şi totuşi privirea lor scăpăra acolo, în adînc... După aceea, ochii parcă i s-au

adîncit şi mai mult, iar faţa i s-a întunecat nu ştiu cum şi i s-a umflat parcă. Uitîndu-se undeva, alături de Nastea, a zis :

— Cînd o fi să vin la anul să văd colhozurile de care vorbeşti, o să te iau şi pe dumneata cu mine. Şi atunci dumneata, ca agronom-şef al S.M.T.-ului, o să răspunzi în faţa colhoznicilor pentru ce zilele-muncă au fost atît de sărăcăcioase !

Însă Nastea nu şi-a pierdut cumpătul. A mai făcut un pas înainte :

— Pot să răspund chiar acum : pentru că nu ne gospodărim cum se cuvine. Pentru că rotaţia culturilor nu se face nici ea cum trebuie şi pentru că, în ce priveşte problema asta...

Dar deodată, glasul i s-a frînt. Îşi mişca buzele, însă vorbele nu i se mai auzeau...

Atunci am intervenit eu :

— Tovarăşa Kovşova ne-a cerut, acum o săptămînă, să renunţăm la trifoi şi să revenim asupra asolamentelor şi a contractelor încheiate cu colhozurile. Dar a proceda la revizuirea asolamentelor acum, cînd campania de însămînţări bate la uşă, ar însemna să dezorganizăm tot planul nostru de muncă.

— Propunerea aceasta a fost dezbătută încă de astă-toamnă de către specialişti vestiţi şi n-a fost acceptată — a zis Serghei Sergheevici. — Acum nu mai e timp pentru discuţii. Acum, toate forţele noastre trebuie să fie mobilizate nu-

mai în vederea însămînțărilor ! — a încheiat el, îndreptîndu-se spre mașină. Atunci Nastasia a mai făcut un efort și a început să-l roage :

— Serghei Sergheevici ! Tovarășe secretar ! Nu v-o cer pentru toate colhozurile ! Dar măcar pentru ale mele, pentru cele codașe !

Secretarul s-a oprit și a întrebat-o :

— Cele codașe sînt „ale dumitale"... dar cele care nu-s codașe, ale cui sînt ?

Nastasia s-a încurcat de-a binelea și ochii au început să-i fugă în toate părțile. Dar chiar în clipa aceea și-a făcut loc printre oameni bunicul Silanti :

— Apoi cum s-ar putea altfel, Serghei Sergheevici ? Că doar copilul cel bolnav e mai aproape de inima mamei celei bune decît ceilalți ! Așa și cu agronomul cel bun : grija lui cea mare e pentru colhozurile codașe...

— Nu mai e timp acum să revenim asupra asolamentelor — a repetat Serghei Sergheevici. — La toamnă, cînd o să vă revizuiți planurile, o să ne mai întoarcem o dată și la problema asta. Deocamdată, ocupați-vă de pregătirea însămînțărilor.

Și primul secretar s-a întors și s-a îndreptat din nou spre mașină.

Atunci mi-am dat seama că Nastea îmi stricase toate socotelile. Nu mai avea nici un rost să intervin pentru camionul acela basculant. De altfel, toți înțelesesem că era timpul să se termine o dată cu discuțiile. Numai Nastea se ținea după secretar, călcînd ca în vis ! Și nu-i mai tăcea gura, ca și cum, afară de ei doi, nu mai era nimeni în jur.

— Nu se poate să mai așteptăm încă un an ! Acolo oamenii îndură lipsuri ! Uite ce am găsit într-o casă ! Uite ce dă văduva Varvara, din colhozul „Octombrie", copilului ei în loc de lapte !

Și a scos din buzunar o sticlă cu un fel de zeamă făcută din apă și turte de floarea-soarelui.

— Tovarășă Kovșova... — a început, rar, Serghei Sergheevici, așa fel încît nici unul dintre noi nu s-a simțit tocmai la largul lui. — Despre existența colhozurilor codașe, noi știm cel puțin tot atît cît știi și dumneata... Prin urmare nu era de loc nevoie de această demonstrație publică... — Secretarul avea fața încremenită și buzele albe. Ce să spun, grozav se pricepea Nastasia noastră să lovească omul exact unde-l durea mai tare.

Zicînd așa, secretarul s-a întors și s-a îndreptat din nou spre mașină.

Noi ceilalți stăteam pironiți locului și tăceam. Se lăsase o liniște adîncă. Numai vrăbiile ciripeau cît puteau, de-mi venea mereu să le strig să tacă. In vremea asta, secretarul comitetului regional se apropia de mașină. Parcă-i văd și acum spinarea lată în paltonul cenușiu, pasul apăsat și greu, și umerii parcă mai gîrboviți ca de obicei. Nastea se oprise și ea, și pe față i se citea o suferință atît de adîncă, o spaimă și o jale atît de cumplite, încît toate necazurile și neplăcerile

pe care mi le pricinuise mi-au zburat din minte într-o clipă.

Tovarăşul meu de drum îşi lăsă capul în piept. Se ferea să se uite în ochii mei. Şi glasul începu să-i răsune mai înăbuşit, cu întreruperi parcă...

— Şi ce crezi că mă mişcase aşa de mult? Increderea ei de copil. Inima omului în toată firea e împietrită, pe cînd copilul... copilul are inima deschisă! Increderea unei inimi de copil nu e ferită de dezamăgiri. De aceea durerea unui copil e mult mai adîncă...

Luleaua stinsă îi lunecă din palmă şi căzu, fără zgomot, pe preşul dintre canapele. El însă nici n-o ridică, nici nu-şi schimbă poziţia.

— Mi-aduc aminte de o durere a mea de cînd eram copil, băieţel de vreo trei ani şi ceva. Mama era bolnavă şi, într-o seară, am văzut-o plîngînd. Şi grozav mi s-a mai făcut milă de ea! Pentru întîia oară în viaţă simţeam ce e mila. Toată noaptea, după aceea, m-am gîndit cum s-o ajut. A doua zi dimineaţă, mama s-a dus să aducă apă. Tulburat, am sărit repede din pat, mi-am tras pantalonaşii şi am ieşit în fugă... Cînd am văzut-o venind cu căldările, m-am repezit înaintea ei: „Mămucă, mămucă, dă-mi mie, dă-mi mie!" Mă rog, ţineam numaidecît să duc eu căldările! Simţeam cum mi se rupe inimioara de jale: grozav de milă mi-era de ea! Şi atîta doream să-i fiu de vreun ajutor, s-o apăr cumva! Eram aşa de sigur că am s-o ajut chiar atunci,

încît nu mai puteam de bucurie! Dar se vede că mama era tare bolnavă. S-a repezit la mine cu răutate (şi doar era bună de felul ei!): „Unde te bagi, afurisitule!" Nu înţelegeam de loc ce voia să spună. M-am aplecat repede la picioarele ei şi am înhăţat o căldare. Dar mama m-a dat la o parte cu piciorul şi s-a răstit la mine: „Lasă-mă în pace, mînca-te-ar holera!"

Un zîmbet stingher, abia înfiripat, un zîmbet cu totul străin lunecă pe buzele lui Aleksei Alekseevici.

— Au trecut atîţia ani de atunci, şi atîtea necazuri am dat uitării! Dar pe acesta nu pot să-l uit. Căzuse peste inima deschisă şi lipsită de apărare a unui copil.. Cred că atunci s-a sfîrşit şi copilăria mea!

Tînărul acela simplu ca înfăţişare, tînărul care nu se pricepuse să lege două vorbe cum se cuvine la consfătuire, tînărul de la halta aceea depărtată din stepă...

Ce i-o fi trezit sentimentele, gîndurile, amintirile? Emoţiile prin care trecuse la Moscova? Sau dragostea, dragostea cea mare, care vine o singură dată în viaţa unui om?... Poate că se afla la acea răscruce a vieţii, cînd oamenii îşi revizuiesc şi îşi cîntăresc din nou trecutul? Sau toate acestea la un loc îl înălţau, îl puneau sub altă lumină în ochii oamenilor şi-i scoteau la iveală puteri şi posibilităţi amorţite pînă atunci?...

Se sparge învelişul de calcar şi din oul nemiş-

cat, ca o piatră, iese la lumina zilei o ființă ciudată, umedă încă și fără pene — dar deja vie și cu aripioare...

Poate că întîmplarea îmi oferea norocul de a putea urmări fenomenul acesta la un om, tocmai în clipa aceea scurtă, dar totdeauna nespus de interesantă și de emoționantă ?

Mi se părea că văd cum bate inima directorului de S.M.T... Oare ce era în inima aceea ? Mărci de tractoare, hectare de pămînt arat, tone de carburanți ?...

Erau impresii neuitate din copilărie, era însușirea de a-și schimba dintr-o dată felul de a fi și viața, era un torent întreg de sentimente care năvăleau asupra lui pe neașteptate !

Pînă și aerul din compartimentul în care nu eram decît noi doi părea încordat.

Trenul număra clipele, ca un ceas cu un mecanism de o putere formidabilă.

— Tovarăși călători, închideți ferestrele, că ne apropiem de pod... Tovarăși călători... — ne izbi deodată în urechi, de pe culoar, glasul însoțitorului.

Cu zăngănit de fier, trenul se repezi pe pod. Parapetele nedeslușite începură să defileze în întuneric prin fața ferestrei. Apoi se făcu din nou liniște.

— Spune înainte... — l-am rugat pe tovarășul meu de drum.

Tînărul a ridicat ochii spre mine.

— Da, aceeași durere... ca de copil, aceeași încredere înșelată și aceeași dezamăgire prin care trecusem și eu cîndva, le-am citit în clipa aceea în ochii Nastasiei, „dușmana“ mea. Se uita la secretarul comitetului regional cu niște ochi, de-ai fi zis că din clipă în clipă o să se sfîrșească și tinerețea ei ! Se uita așa, de-ai fi crezut că era în pragul unei mari dureri, pe care o și vedea apropiindu-se și de care se înspăimînta, pentru că nu-i venea a crede că o durere ca aceea poate exista pe pămînt...

În vremea asta, secretarul a deschis portiera și a ridicat un picior pe scară. Toți cîți eram de față am încremenit... Și nu numai Nastasia, dar toți ne uitam la el așa, de parcă fiecare mișcare a lui trebuia să hotărască cine știe ce probleme de care atîrna soarta și viitorul nostru. Ne uitam și nu ne clinteam din loc. Iar el a rămas o clipă cu mîna pe portieră și cu un picior pe scară, apoi s-a întors deodată către Nastasia :

— Văd că știi cu ce-și hrănește copilul cetățeana Varvara din colhozul „Octombrie“. Și e bine că știi. Mă întreb, însă, dacă știi cum trăiam noi altădată pe locurile de dincolo de sărături. Nu-i așa că nu știi ? Eu sînt de pe acolo. Noi nu știam cum arată o pîine, cît despre lapte, nici vorbă... Nu erau decît căruțe cu coviltir și ciurlani...

Pe fața secretarului nu mai era acum nici urmă de mînie sau de indignare... Ce gînduri îl făcuseră să și le înfrîngă în ultimul moment ?

Stătea nemişcat. Îşi amintea cine ştie ce... Şi nu se uita la noi, ci la stepa cu zăpada vălurită de pluguri, care se aşternea dincolo de gardul S.M.T.-ului.

Şi, fără să vreau, mi-am imaginat stepa noastră fără maşini, fără pluguri de brăzdat zăpezile pe cîmp, fără oameni şi fără S.M.T.-uri. Şi, în mijlocul acestei stepe, pe Serghei Sergheevici fără automobil pe şenile, fără pălărie pe cap, îmbrăcat în haine grosolane. Numai el singur în stepa pustie... Şi deodată l-am simţit mai aproape de înţelegerea mea.

Îl ascultam în tăcere, iar el îi punea Nastei întrebare după întrebare :

— Ştii dumneata cîţi bărbaţi din colhozul „Octombrie“ nu s-au mai întors de pe front ? Nu ştii ? Noi însă ştim. Dar despre ajutorul pe care i l-am dat colhozului în bani şi pîine, ştii ceva ? S-ar fi cuvenit să-i dăm mai mult... Însă... Ştii ce industrie avea regiunea noastră pe vremea cînd eram de vîrsta dumitale ? O fierărie ţărănească — asta era toată „metalurgia“ de pe-aici ! Pe cînd acum, din China pînă-n Albania vezi oţelul nostru, maşinile noastre... Astăzi sîntem în măsură să dăm colhozului un ajutor şi mai puternic... E drept că am făcut şi greşeli... Încă n-am reuşit să ridicăm colhozul „Octombrie“ şi încă alte cîteva colhozuri codaşe... Ştim. Ne gîndim. Căutăm. Nu stăm cu braţele încrucişate. De aceea ne şi trimite partidul maşini, seminţe, specialişti, şi o să ne trimită şi mai mult ! Şi tot de aceea te-a trimis şi pe dumneata, tovarăşă Kovşova : să ridici colhozurile codaşe, şi nicidecum să faci demonstraţii cu sticlele astea !

Secretarul vorbea rar şi cu greu, de parcă răsturna bolovani. A încheiat însă simplu şi cu judecată :

— Bine... Să mergem. Şi să încercăm să examinăm propunerile dumitale.

Se vede că în minutul, în clipa cît rămăsese cu piciorul pe scara maşinii, cîntărise totul şi-şi dăduse seama, fără îndoială, că în vorbele nesocotite ale Nastei se ascundea o idee mare, nepreţuită. Şi imediat ce a cîntărit şi şi-a dat seama, a ştiut să se stăpînească şi să-şi biruie enervarea care-l cuprinsese. Cu un singur gest, a dat la o parte tot ce era de prisos în vorbele Nastei, păstrînd şi întorcînd cu faţa spre el numai ceea ce era într-adevăr de preţ.

Un om de caracter, un om cu judecata sănătoasă !

— Să mergem în birou, tovarăşi — ne-a zis el — acolo o să putem vorbi mai în voie...

Nastea a scăpat sticla din mînă, iar ochii i s-au înroşit de parcă stătea gata să plîngă. Ceilalţi au început să vorbească toţi deodată, grăbindu-se spre localul S.M.T.-ului. Şi pe feţele tuturor puteai citi şi bucurie, şi uşurare.

De cîte ori nu venise secretarul la noi ! De cîte ori nu ne sfătuisem împreună cu privire la treburile noastre ! Îl stimam cu toţii, dar cu un

fel de stimă, ca să zic așa, oficială. În clipa aceea însă, ne ținea pe toți în căușul palmei lui. De data aceasta recunoșteam în el pe omul mai înțelept și mai puternic decît noi — și nu datorită funcției lui, ci dintr-o adîncă convingere.

Ne îndreptam spre birou glumind și făcînd gălăgie. Bineînțeles că în fruntea tuturor era bunicul Silanti. S-a grăbit să așeze scaunele și ne-a poftit să ne așezăm.

Ne-am așezat fără grabă, liniștiți, în jurul mesei. Serghei Sergheevici s-a uitat la Nastasia și a îndemnat-o :

— Haide, începe. Te ascultăm...

Și bătălia a început :

Nastasia era împotriva asolamentelor de pînă acum, ceilalți eram pentru aceste asolamente. Ignat Ignatovici le introdusese în colhozuri, pe vremuri, cu mare greutate. Pentru asta primise mulțumiri din partea regiunii. Asolamentele erau opera lui, mîndria lui, gloria lui ! Susținea că dacă trifoiul nu creștea cum ar trebui, asta era numai din pricină că nu i se dădea îngrijirea cuvenită și pentru că nu se aplicau îngrășămintele și amendamentele de var.

Oricît ar părea de ciudat, bunicul Silanti ne-a ajutat mult să lămurim lucrurile.

Asculta cît asculta, și deodată își lua vînt :

— Nu vorbesc de colhozul meu, dar la colhozul vecin „Steaua", unul din cele mai puternice, numai cacao nu i s-a dat trifoiului ! Te pomenești că dacă am încerca să-l stropim cu

cacao, ar binevoi poate să crească și în stepa noastră !

L-am chemat și pe Rucenko. Am cercetat statisticile cu privire la recoltele de trifoi în cei din urmă zece ani. În sfîrșit, spre seară, am ajuns să luăm o hotărîre.

Serghei Sergheevici nu era de părere să schimbăm toate asolamentele, dar a telefonat în oraș să ni se trimită imediat un colaborator științific, care să-și dea avizul și în același timp să revizuiască planul asolamentelor din cele trei colhozuri codașe, așa fel încît să se îndrepte cît mai grabnic situația lor de plîns.

Am încercat și eu, după exemplul Linocikăi, să cer secretarului un camion basculant, dar nu mi-a mers. În schimb, în timpul discuției, ne-a venit ideea să le cerem feroviarilor din gara vecină, pentru trei zile, un excavator, cu ajutorul căruia îngrășămintele să fie descărcate și apoi transportate din gară. Serghei Sergheevici ne-a promis că o să ne ajute.

În momentul cînd Nastasia rămăsese cu sticla în mînă, ne emoționase, nu știu cum, pe toți. Dar sentimentul acela se risipi curînd.

Într-adevăr, n-aveam timp pentru asemenea sentimente. Colaboratorul pe care-l ceruse Serghei Sergheevici era de părere, ca și noi, că n-ar fi cazul să renunțăm la trifoi, ci să căutăm să sporim recolta. Discuțiile nu mai conteneau nici ziua, nici noaptea. Din pricina lor, tot S.M.T.-ul

parcă era apucat de friguri. Nimeni nu mai putea să lucreze cum se cuvine. Am telefonat la raion, am telefonat la regiune. Regiunea ne-a dat directive să înlocuim anul acesta trifoiul din cele trei colhozuri codaşe cu porumb şi cu floarea-soarelui. Ii venea uşor regiunii : dădea directive, şi gata ! Pe cînd eu... Să te apuci, în ajunul însămînţărilor, să cauţi alte seminţe, să revezi planul lucrărilor pentru semănatul în cuiburi aşezate în pătrat, să măreşti norma pentru semănătorile „S.Ş-6"...

Porumbul mai ales, lua-l-ar dracu, l-am găsit cu multă greutate. In stepă la noi se semănase porumb doar în două-trei colhozuri, dar şi acolo numai pentru culise. Aşa că n-aveai cum să faci rost nici măcar de un kilogram. Şi eu care, în trei zile, trebuia să găsesc sămînţă pentru sute de hectare !

In cele cîteva zile mi-a crăpat uşa biroului : nici nu apucam bine să intru, şi ieşeam din nou. Tot pe fugă. In sfîrşit, am terminat-o cu asolamentele. Cele trei colhozuri au înlocuit solele de trifoi cu lanuri de porumb şi de floarea-soarelui.

Şi dintr-o dată, Nastasia noastră s-a schimbat cu totul. Parcă nu mai era ea.

Cît timp se ciorovăia cu noi, avea o atitudine îndrăzneaţă, provocatoare chiar. Dar după ce şi-a ajuns scopul, a prins-o frica.

Pînă atunci, răspundeam cu toţii pentru toate colhozurile care ţineau de S.M.T.-ul nostru. Dar cînd, împotriva voinţei noastre, Nastasia a reuşit să-şi impună punctul ei de vedere, şi-a dat seama că-şi luase asupră-şi răspunderea celor mai grele colhozuri. Şi, îndată ce şi-a dat seama, s-a speriat. Umbla prin S.M.T. tăcută, cu ochii plini de îngrijorare. Se uita la oameni în aşa fel, de parcă se ruga : „Spuneţi-mi măcar un cuvînt de încurajare ! Mi-e frică !"

Noi o vedeam şi ne bucuram : tu ţi-ai făcut-o, tu să tragi !

Mi-aduc aminte de întîmplare. Mă întorceam acasă cu motocicleta. Eram obosit, flămînd şi furios ca un diavol : de două zile alergam pe la raioanele vecine după afurisitul cela de porumb, şi degeaba ! Era o seară cu vînt. La asfinţit, cerul era roşu-aprins. Lumina purpurie se răsfrîngea pe zăpadă şi nu mai puteai şti dacă era zăpadă, sau ceva cu totul necunoscut. De jur împrejur nici un tufiş, nici un copăcel, doar culisele de anul trecut : tulpini uscate de porumb care se înşirau, rînduri-rînduri, pînă la orizont. Vîntul le apleca pînă aproape de pămînt. Şi era o pustietate, încît a i fi zis că nu mai erau pe lume nici oameni, nici sălbăticiuni, nici sate, nici oraşe — nimic altceva decît zăpada aceea încremenită sub asfinţitul împurpurat, şi că nici tu nu mai erai pe pămînt, ci pe o planetă necunoscută şi pustie. „Seara lupilor", aşa li se spunea pe la noi acestor seri, pentru că pînă şi pe lupi îi prinde urîtul sub vraja

acestor asfinţituri şi atunci ies din bîrlogul lor în stepă şi încep să urle în vînt...

Şi tocmai într-o asemenea „seară a lupilor" mă întorceam de la raion. Nu mă simţeam tocmai la largul meu. Eram grăbit. Deodată văd o umbră singuratică rătăcind printre tulpinile de porumb. M-am apropiat: era Nastasia. Cînd m-a văzut, am avut impresia că s-a bucurat şi s-a grăbit să-mi iasă înainte. Ţinea în mînă o tulpină de porumb. Din cînd în cînd se poticnea şi se afunda în zăpadă. Vîntul îi răvăşise părul şi încerca acum să-i smulgă paltonul de pe ea. Mergea împotriva curentului, cu trupul aplecat şi cu capul înainte, de parcă spărgea vîntul.

S-a apropiat şi, fără măcar să-mi spună „bună-ziua", a început:

— Aleksei Alekseevici, nu-i aşa că porumbul a fost frumos pe aici? Nu-i aşa? Pe ogoarele astea s-au semănat anul trecut culise de porumb! Ia te uită ce tulpini sănătoase! Straşnic porumb! Nu-i aşa?

Şi în timp ce vorbea, se uita la mine cu jale, cu o privire care parcă voia să spună: „Mi-e frică... Dă-mi o mînă de ajutor! Spune-mi un cuvînt de îmbărbătare!"

I-am răspuns, necruţător:

— Porumbul n-a fost chiar cine ştie ce...

Atunci ea se grăbi:

— De copt, desigur că n-o să se coacă, dar pentru hrana vitelor, pentru siloz... tot e bun! Uite, nu vezi ce frunze are?

— Haide, e tîrziu — i-am spus. — Nu e vreme acum de umblat prin stepă şi de cercetat porumbul! Urcă-te, să te duc acasă.

Aşa îi ziceam, dar mă gîndeam în gîndul meu: „Din pricina ta sînt silit să alerg zi şi noapte prin stepă! Şi încă să te mai şi car acasă?!"

Nastasia s-a uitat în ochii mei. Se vede că mi-a ghicit gîndul:

— Mulţumesc — mi-a răspuns. — Mă duc pe jos.

— Cum vrei.

Am plecat. Cînd am ajuns la cotitură, mi-am întors capul. Venea încet, tîrînd tulpina de porumb după ea. Şi pînă în sat mai avea mult de mers... Ţin minte că mi-a trecut prin gînd, cît în glumă, cît înadins: „Te pomeneşti că o mănîncă lupii!" Şi cum stăteam cu capul întors, am dat cu motocicleta într-un şanţ, gata-gata să mă răstorn. De necaz am blestemat-o: „Mînca-te-ar lupii!... Cel puţin am avea linişte..."

Nu ştiu cum s-a întîmplat, dar după aceea am avut cîteva zile de răgaz. După ce ne războisem, ne certasem, ne ieşisem care mai de care din fire, ne-am potolit. Două sau trei zile au trecut liniştite, aproape tihnite.

Cu ajutorul lui Serghei Sergheevici, izbutisem să căpătăm excavatorul de la feroviari. Ni-l dăduseră pentru trei zile, ca să cărăm în-

grășămintele. Ele se descărcau, atît pentru raionul nostru, cît și pentru raioanele mai depărtate, chiar în gara noastră. De-a lungul vremii, lîngă terasamentul căii ferate se înălțase un al doilea terasament, din îngrășăminte. De mult nu mai știam cui îi fuseseră trimise și ale cui erau. Și atunci, în înțelegere cu Fedea, am hotărît să le aducem pe ogoarele noastre. Comitetul raional ne-a venit și el în ajutor, punîndu-ne la dispoziție, pentru trei zile, toate mijloacele de transport ale raionului. Ne alcătuisem o serioasă coloană auto. Itinerariile fuseseră întocmite. Cele din urmă îngheţuri întăriseră pămîntul și drumurile erau netede. Excavatorul lucra fără încetare, se organizau chiar întreceri între șoferi. Intr-un cuvînt, munca clocotea, nu alta.

Deodată, am văzut o fetișcană rîzînd și învîrtindu-se printre șoferi. Numai după pantalonii de schi am recunoscut-o pe Nastasia. Se îmbrobodise cu un șal, să se apere de praf. Era veselă și sărea dintr-un camion în altul ca o căprioară. Cum m-a zărit, și-a făcut drum spre mine și m-a strigat.

— Dacă ai ști ce bine merge, Aleksei Alekseevici! — Și s-a grăbit să adauge: — Numai că s-ar putea și mai bine...

Mie mi-a și sărit țandăra: „Iar începe să mă povățuiască și să-mi dea sfaturi!" — îmi ziceam. Iar Nastea îi dădea înainte:

— Ar trebui să încărcăm pe amîndouă părțile. Să facem două curente! Altfel, excavatorul are timpi morți!

Intr-adevăr, în timp ce camionul încărcat se punea în mișcare și pleca, iar cel gol se așeza sub benă, excavatorul stătea degeaba. Nastasia n-a mai așteptat răspunsul meu, a sărit de pe grămada de îngrășăminte, a alergat pînă la mecanicul excavatorului și i-a spus nu știu ce. S-a repezit apoi la camioane și a început să le așeze pe două curente: unul la stînga excavatorului, altul la dreapta lui. Se încărca un camion, cel din stînga, pe urmă bena se muta în dreapta, unde aștepta celălalt camion. Munca pornise și mai cu spor. M-am simțit atins: stătusem trei bărbați la excavator — Fedea, Ignat Ingatovici și cu mine — și a fost destul să vină fetișcana asta, ca în cinci minute să pună treaba pe roate mai bine decît noi! Simțeam că prezența ei mă scoate din sărite. Stătea alături de mine, plină de praf din cap pînă-n picioare. Vîntul îi dăduse șalul la o parte, de i se vedeau fundulițele, cenușii și ele de praf. Atunci, fie că-mi venise gust s-o iau puțin peste picior, fie din altă pricină — nici eu nu-mi dau bine seama — am apucat-o cu două degete de o panglică și i-am spus, în batjocură:

— Hei, tovarășe agronom-șef... ți s-au cam prăfuit fundulițele de fetiță!

A zîmbit ușor încurcată, dar nu s-a supărat.

— Ai dreptate! — mi-a răspuns. — Mă pieptăn și acum așa cum m-a pieptănat cîndva bu-

nica, atunci cînd m-a trimis prima dată la școală... — Apoi, întorcîndu-se către șofer, i-a strigat : — Vasea, Vasea, ia-o încetișor pe stînga !

Și a alergat să așeze camioanele. Așa că toate îmi ieșiseră pe dos : în loc s-o fac de rușine pe ea, rămăsesem eu rușinat. Nastea își punea fundulițele din obișnuință, nu din cochetărie. Nici nu se gîndea la așa ceva. Alte lucruri avea ea în minte ! Arkașa și cu mine, bărbați în toată firea, aduceam mereu vorba de fundulițele ei, de parcă nu mai aveam alt subiect de discuție, în timp ce ea, cu toate că era fată, nici nu-și bătea capul cu ele !

Intîmplarea cu cele două curente și cu fundele fuseseră lucruri mărunte, totuși lăsaseră urme în sufletul meu și mă făcuseră s-o privesc pe Nastea cu alți ochi... Și, închipuiește-ți că deodată, în ciuda celor întîmplate, fata a început să-mi placă : să-mi placă cum glumea cu șoferii și cum se învîrtea, ca un titirez, printre mașini ! In clipa aceea nu mai vedeam în ea pe agronoma Kovșova, ci o fată veselă, pricepută, apropiată de noi toți. Imi ziceam : „Cine știe, poate că toate s-or limpezi, și în S.M.T.-ul nostru s-o statornici o viață liniștită..."

Dar nu m-am putut mîngîia mult cu această iluzie. Chiar a doua zi, Nastasia veni la Arkadi și-i pretinse să facă de probă, pe zăpadă, o însămînțare în cuiburi așezate în pătrat.

— Trebuie să verificăm semănătorile — zise ea.

Dar Arkadi, înalt și slab cum era, stînd la fereastră cu luleaua în colțul gurii și uitîndu-se afară pe sub sprîncenele lui stufoase, i-a răspuns, fără să se întoarcă :

— Ei, și ?

— Că dacă sînt defecte... — a urmat Nastasia.

— Ei, și ?

— Atunci trebuie să le reparăm din timp !

— Foarte adevărat ! — a încuviințat Arkadi, calm și batjocoritor.

Nastasia s-a cam zăpăcit puțin :

— Să-i spun lui Goșa să iasă la cîmp ?

Atunci Arkadi s-a întors spre ea și a măsurat-o din cap pînă-n picioare. Mică-mică, încît abia îi ajungea la umăr, Nastasia stătea în ușă, lăsîndu-și greutatea trupului cînd pe un picior, cînd pe celălalt.

— Nastasia Vasilievna, aș vrea să știu : oare nu mai ai nimic de făcut ? — a întrebat-o Arkadi. — Nu-ți ai treburile dumitale ?... Aha, le ai ? In cazul acesta, poate o să fii drăguță să te ții de ele ? Poate că o să fii bună să mă lași să-mi văd de mașinile mele și să răspund de ele ? — Și fără să se mai uite la agronomă, s-a apropiat de mine, s-a așezat la birou și m-a luat de după umeri : — Ai auzit, Aleșa, ce combină uriașă a primit S.M.T.-ul din Volocihino ?...

Vorbea cu mine, în timp ce Nastea rămăsese în pragul ușii. După ce a mai așteptat puțin, fata a ieșit.

Curînd după aceea, am plecat cu Fedea şi cu Arkaşa la plenara comitetului raional. A treia zi, în timp ce ne întorceam spre casă, ce să vedem? In mijlocul cîmpiei, în zăpadă, semănătoarea noastră „SŞ-6“, iar mai încolo cîteva fete cu stegulețe roşii!

Ne-am oprit şi am întrebat:

— Ce faceți aici?

Ni s-a răspuns:

— Ce să facem, ne necăjim şi noi... De două zile repetăm în zăpadă, cum să semănăm în cuiburi aşezate în pătrat.

— Din ordinul cui?

— Al agronomului-şef.

Ce-o mai fi şi asta? Inseamnă că Nastea a profitat de lipsa noastră, a luat oamenii de la muncă, din ateliere şi, împotriva dispozițiilor mele, i-a trimis la cîmp. Broboane de sudoare mi-au acoperit fruntea. Ce înseamnă această lipsă de disciplină? Să nu mai fie chip să pleci de la S.M.T.?

...I-am făcut o mustrare în scris, şi am pus-o să semneze că a luat cunoştință de ea. A semnat, fără să scoată un cuvînt. Dar în timp ce ieşea, s-a oprit în prag şi mi-a spus:

— Toate semănătorile au deschideri în jurul tuburilor... Semințele se scurg nu numai pe tuburile de conducere a semințeii, ci şi prin aceste deschideri, lăsînd în urmă dîre de semințe. Şi nici cuiburi nu putem să facem...

— Toate astea le ştim — i-a răspuns Arkadi, fără să se uite la ea.

Şi Nastasia a plecat.

In vremea asta, primăvara prinsese putere.

Am început să alcătuim agregatele şi să le scoatem la cîmp.

Şi abia atunci s-a dezlănțuit adevăratul război, aşa fel, încît tot ce pătimisem pînă atunci cu Nastasia ni se părea un vis ceresc.

Ai fi zis că se încleştaseră, pe viață şi pe moarte, două voințe: a Nastasiei şi a lui Arkadi. Şi se încleştaseră atît de cumplit, de se cutremura tot S.M.T.-ul!

Intr-o zi, a venit Arkadi la mine şi mi-a spus că agregatul numărul cutare era gata echipat şi că, în aceeaşi zi, urma să plece la brigadă. Peste o jumătate de ceas mi s-a prezentat şi Nastasia, aducîndu-mi la cunoştință că cormanele de la agregatul cu pricina nu funcționau cum trebuie şi că maşina trebuia trimisă, îndărăt, la baza de reparații.

Arkadi a început să strige la ea:

— Să nu te amesteci unde nu-ți fierbe oala!

Nastasia i-a răspuns:

— Dar greşurile de la cîmp, pe mine mă privesc!

Şi asta se întîmpla în fiecare zi!

La stațiunile vecine, agregatele erau de mult scoase la cîmp, pe cînd ale noastre stăteau încă în curtea S.M.T.-ului. Pe de o parte, noi comunicam comitetului raional că agregatele

erau gata să le repartizăm la brigăzi, și pe de altă parte Nastasia raporta că nici un agregat nu era gata! Și ceea ce ne supăra mai mult, era că situația la S.M.T.-urile vecine nu era mai bună ca a noastră! Dacă ar fi vrut cineva să caute pricină, ar fi găsit și acolo defecte la fiecare agregat! Dar agronomii lor erau oameni ca toți oamenii!

Odată, mă întorceam cu Arkadi de la cîmp, cînd ne-am pomenit cu Venea alergînd înaintea noastră.

— Pe dumneavoastră vă căutam — îmi spuse el. — Veniți mai repede! Stenka e gata s-o strivească pe agronomă!

Cînd ne-am apropiat de curtea S.M.T.-ului, am dat de un tablou neașteptat: în poartă stătea un agregat, iar în fața tractorului — Nastasia. Pe jumătate ieșit din cabină, Stenka scutura din cap și urla cît îl ținea gura:

— Lasă-mă să ies!

Nastea îi răspundea, liniștită:

— Intoarce-te îndărăt!

Stenka urla înainte:

— Nu uita că eu am fost rănit la cap la Visla! Te strîvesc!

Fără să se urnească din loc, Nastasia i-a răspuns, și mai liniștită:

— Ba n-ai să mă strivești... Intoarce-te în curte!

Văzîndu-l pe Arkadi, Stenka s-a pornit, înecîndu-se de indignare:

— Tovarășe Arkadi Petrovici! Tovarășe inginer-șef! Asta-i a patra oară cînd mă întoarce la reparat! Pînă cînd o să mai rabd? Potrivit aprobării dumneavoastră...

Dar Arkadi pricepuse despre ce era vorba... O întrebă, cît se poate de politicos:

— Nastasia Vasilievna, cu ce drept oprești dumneata agregatul să iasă din curte?

Nastasia i-a răspuns, și mai politicos încă:

— Arkadi Petrovici, dumneata ai verificat semănătorile?

— Eu răspund de agregate, nu dumneata.

— Te întreb: le-ai verificat?

— Da...

— La două semănători, aparatele de însămînțare sînt defecte. Au fost curățate numai pe dinafară.

— Știu.

Nastea s-a mirat:

— Știi?... Dar atunci cum se poate să...

— Aparatele or să se repare pe loc, la brigadă.

— Adică... cum vine asta? La douăzeci de kilometri de S.M.T.?... Dar acolo nu este bază de reparații. Și pe urmă: cine o să le repare acolo, dacă aici și n-ați fost în stare să le reparați? Aleksei Alekseevici, eu cred că e mai bine să oprim agregatul la bază pînă desearăl! Aici o să se repare mai repede, mai bine și mai ușor. Și unde mai pui că lucrarea o să se facă sub ochii noștri!

Nici n-am apucat să-i răspund, că Arkadi a și făcut un pas înainte:
— Chestia aparatelor am rezolvat-o împreună cu directorul... Lasă agregatul să treacă, Nastasia Vasilievna!
Stenka urla înainte:
— Dă-te la o parte, cînd îți spun!
În sfîrșit, Nastea s-a tras mai încolo. Deși turba de mînie, Arkadi s-a aplecat spre ea prietenește, politicos chiar, și i-a spus cu glasul scăzut, dar răspicat:
— Îți atrag atenția... că asta e ultima oară cînd te mai amesteci în treburile mele!...
Apoi s-a îndreptat din mijloc și a strigat, făcînd un semn cu capul:
— Veniamin, vino cu mine!
Stenka a ieșit cu agregatul, iar Nastasia a rămas cu buzele umflate. Arkadi și cu mine am luat-o spre birou. Venea se ținea după noi.
Nici n-am apucat să trecem pragul, cînd deodată Arkadi s-a întors spre Venea și a zbierat la el așa de cumplit, încît geamurile biroului au început să zăngănească.
— Fire-ai... așa și pe dincolo!... Să-mi faci tu una ca asta?!...
Venea a început să se jure:
— Dar n-am făcut nimic, Arkadi Petrovici! Nu e decît o scăpare din vedere! Am greșit! M-am lăsat în nădejdea lui Stenka, Arkadi Petrovici!
— Lasă că-ți arăt eu ție greșeală! Toată noaptea să nu închizi ochii! Pămînt să te faci, și mîine dimineață... așa și pe dincolo... Totul să fie pus la punct!...
— Se va pune la punct! Se va executa întocmai! Se va sta toată noaptea!
— Piei din ochii mei!...
Venea s-a făcut nevăzut. Iar noi l-am chemat pe Fedea și i-am povestit toată întîmplarea.
Deodată, s-a ivit în ușă Nastasia. S-a oprit în prag și a zis, încet:
— M-ați mințit... m-ați mințit amîndoi... V-ați lăsat în nădejdea lui Venea... Nici nu v-ați gîndit să verificați semănătorile!... Și nici n-ați discutat amîndoi chestia cu aparatele... Cînd te mint oameni ca Stenka, n-ai ce face. Dar cînd te mint chiar conducătorii... membri de partid... nu mai înțeleg nimic!... Nu, nu pot să-mi închipui așa ceva! Cum e cu putință?...
Și în glasul ei nu era nici dojană, nici supărare... ci o durere parcă, o durere și o nedumerire...
Nu mă simțeam la largul meu. Mi-era rușine. Ce-ar fi să lămurim chestia așa, omenește?... m-am gîndit. Doar ne putem înțelege și cu binele...
Însă Arkadi a și sărit în sus și a început să strige la ea:
— Din pricina dumitale am rămas în urmă, și tot dumneata ne faci morală? Destul! Din pricina dumitale reputația S.M.T.-ului...
Nastasia l-a întrerupt cu amărăciune:

— Dumneata nu te gîndești decît la reputație!

Atunci a sărit și Fedea:

— Bine, reputația nu te interesează! Dar la cinstea S.M.T.-ului zici că ții? Să-ți spun eu: nu ții. In schimb, și Arkadi Petrovici, și eu, ținem și la cinstea, și la reputația S.M.T.-ului nostru! Cînd am venit noi aici, S.M.T.-ul era printre cele din urmă, pe cînd acum...

— Pe cînd acum — l-a întrerupt din nou Nastasia — merge „mînă în mînă"... De cîte ori n-am auzit eu vorbele astea!... Și atunci, la ce ții mai mult?

— Cine n-a făcut nimic, acela nu are la ce să țină!... a încheiat discuția Fedea.

După aceea Nastasia a plecat, fără să mai zică un cuvînt.

Două zile mai tîrziu, ne-a căzut pe cap o pacoste și mai mare...

Două dintre tractoare fuseseră nevoite să se întoarcă la baza de reparații. Unul se defectase în timpul lucrărilor de reținere a apelor provenite din topirea zăpezilor, celălalt nici nu apucase să ajungă pînă la locul taberei de cîmp. Ne-am repezit să vedem care era pricina. Și am constatat că, după plecarea lui Goșa la cursuri, lagărele tractoarelor fuseseră turnate de alt lucrător, care era în același timp și responsabil cu reparația lor. Și chiar tractoarele lui se defectaseră!

Să rămînă „în pană", chiar în ajunul însămînțărilor, două tractoare abia ieșite de la baza de reparații — asta era o rușine nemaipomenită pentru un S.M.T.! Și vestea despre această rușine s-a răspîndit imediat. In ziarul regional a și apărut un articol, în care se spunea că S.M.T.-ul Juravino a început să-și piardă pozițiile cucerite și că a luat-o la vale. Intr-un cuvînt, că reparațiile se făcuseră cu întîrziere și de mîntuială...

Arkadi a adus ziarul și l-a aruncat pe masa Nastasiei:

— Poftim. E opera dumitale!

Măcar de data asta o să-și recunoască vina — ne ziceam. Dar ți-ai găsit! Nastasia s-a făcut și mai mică parcă, însă nu s-a tulburat. Dimpotrivă, tot ea s-a repezit cu gura la noi:

— Ba e opera voastră, nu a mea. De ce în S.M.T.-ul vostru nu poți avea încredere decît în doi sau trei mecanizatori? De ce nu duceți muncă cu oamenii?...

Arkadi nici nu i-a răspuns, iar după plecarea ei mi-a hotărît:

— Acum, Aleșa, trebuie să alegi între noi doi! Doar n-am părăsit o muncă de seamă, n-am plecat dintr-un oraș mare și n-am venit aici în stepă ca să-mi facă zile fripte una ca asta! S-a terminat: ori ea, ori eu.

Bineînțeles că ne-am hotărît s-o concediem pe Nastasia și am și început să pregătesc terenul la comitetul raional.

Serghei Sergheevici tocmai se întorcea dintr-o inspecție prin regiune și, în drum spre casă, se oprise iarăși în raionul nostru.

Și iată-ne chemați la comitetul raional. Ajungînd acolo, am intrat în birou, unde, alături de Rucenko, ne aștepta și Serghei Sergheevici.

Ne-au rugat să luăm loc. Ne-am așezat toți patru de-a lungul peretelui, lîngă masa președintelui. Iar Nastasia s-a lăsat pe marginea unui scaun, tocmai lîngă peretele din fund. Rucenko nu s-a așezat, ci a început să se plimbe de la o fereastră la alta, uitîndu-se cînd la noi, cînd la Nastea. Avea o expresie ciudată, cum nu mai văzusem la el: își ținea capul aplecat pe o parte, de parcă încerca să tragă cu urechea la un zvon care abia se auzea. Cînd ajungea la o fereastră, se oprea și se uita la Nastea dintr-o parte, iar cînd ajungea la alta, o măsura din cealaltă parte...

Serghei Sergheevici stătea liniștit la masă, cu ochii în jos, ridicîndu-i doar din cînd în cînd, ca să ne învăluie pe toți într-o privire.

Trebuie să mărturisesc că situația celor doi secretari nu era tocmai ușoară: patru din cei mai vechi și mai bine văzuți lucrători ai S.M.T.-ului se ridicaseră împotriva unei fetișcane, care venise de la institut cu cele mai bune referințe... Incearcă să rezolvi o asemenea problemă!... La un moment dat, Fedea mi-a șoptit la ureche:

— Rucenko s-ar putea să mai greșească, dar în Serghei Sergheevici am toată încrederea. Cînd vorbește cu omul, ai impresia că scoate miezul dintr-o nucă... Alege cu grijă fiecare cuvînt, așa cum alegi miezul de coajă...

Ni s-a dat cuvîntul. Cel dintîi am vorbit eu, ca director. Am arătat, în mod obiectiv, că primisem reclamații atît din partea inginerului-șef, cît și dintr-a lui Ignat Ignatovici cum că le era cu neputință să lucreze cu agronomul cel nou. Am mai arătat că, în puținul timp de cînd lucra la noi, Kovșova nu-mi executase ordinele de două ori.

Au vorbit apoi și ceilalți. Mai mult decît toți a vorbit Arkadi. S-a ridicat în picioare, și-a scos luleaua din gură și a început:

— Serghei Sergheevici, dumneata nu mă cunoști de ieri, de alaltăieri... Cînd eram sănătos, duceam în spate o muncă mult mai grea decît asta. Pe vremuri, am avut sub conducerea mea fel de fel de oameni... și cu toți m-am înțeles... Dar cu una ca agronoma Kovșova, e cu neputință să lucrez! Nu are nici experiență și nici cunoștințe, nu știe nici să se stăpînească și nu e măcar disciplinată! Roadele „muncii“ ei se văd: totdeauna S.M.T.-ul nostru termina reparațiile printre cele dintîi din raion, de data asta le-a terminat cel din urmă. Totdeauna S.M.T.-ul nostru își scotea cel dintîi agregatele la cîmp, — astăzi, toate mașinile vecinilor noștri sînt pe ogoare, în timp ce ale noastre așteaptă în curte,

datorită bunăvoinței agronomei Kovșova. Ca mîine trebuie să începem însămînțările. Inainte, le terminam printre cei dintîi... dar dacă agronoma Kovșova mai rămîne la noi, nu mai încape îndoială că o să le terminăm cei din urmă!

Cei doi secretari ascultau și tăceau. Rucenko se oprise lîngă una din ferestre și se rezemase cu spatele de pervaz, în timp ce Serghei Sergheevici se ridicase de la locul lui și începuse să se plimbe prin odaie. Se întorcea cu neîndemînare, ca un șlep încărcat. Pe fața lui nu se putea citi nimic. Umbla de colo pînă colo, fără să scoată o vorbă. In birou era liniște... In sfîrșit, se opri. Ne învălui pe toți cu privirea și, deodată, obrazul îi zvîcni, ochii îi sclipiră și buzele îi tresăriră, ca și cum abia își putea stăpîni rîsul. Se uită pieziș la Rucenko — și iată că și acestuia îi veni a rîde! Și cum Rucenko nu se putea stăpîni chiar atît de bine ca Serghei Sergheevici, gura i se întinse a rîs și nările începură să-i tremure, de parcă era gata să izbucnească în hohote. Atunci Rucenko se apucă să-și sufle nasul, iar Serghei Sergheevici se întoarse grăbit cu fața spre fereastră... Oare ce îi făcea pe secretarii noștri să rîdă? mă întrebam. Și încercam să privesc tot ce se petrecea acolo cu ochi străini, ca să zic așa... Intr-o parte a odăii stăteau patru bărbați, toți înalți și voinici, uitîndu-se cu ură spre colțul din fund. Iar în colțul din fund stătea cuminte o fetișcană mărunțică, cu picioarele vîrîte sub scaun și cu

vîrfurile pantofilor în jos, cu capul plecat pe-un umăr și cu fundulițele ieșite înainte... Și cel puțin dacă ar fi avut o înfățișare războinică, dacă ar fi fost măcar furioasă! Dar de unde!... Avea un aer așa de abătut!

Intr-adevăr, dacă te gîndeai că patru bărbați înalți cît ușa erau gata să dezerteze de la S.M.T. din pricina acelei biete ființe amărîte, avea de ce să te umfle rîsul!

Da, secretarilor le venea să rîdă, însă nouă nu ne ardea de așa ceva!

Serghei Sergheevici a mai rămas puțin lîngă fereastră, apoi și-a stăpînit zîmbetul și s-a apropiat de Nastea:

— Prin urmare, asta e situația, agronom Kovșova!

Fata și-a lăsat și mai mult capul în piept și a clipit. Tăcea înainte.

— După cît se pare, ai energie destulă — a urmat Serghei Sergheevici. — Chiar prea destulă, dacă ai fost în stare, dumneata singură, să scoți din fire patru bărbați voinici și stăpîni pe ei! Dar cum ai folosit această energie? Nu vezi, s-a creat o situație de așa natură, încît cel mai potrivit lucru ar fi, cred, să te mutăm, imediat după campania de însămînțări, la alt S.M.T... Cum se face că ați ajuns aici?

— Eu... eu n-am făcut... nimic... nimic deosebit! a îngăimat, cu greu, Nastea.

Serghei Sergheevici a mai rămas puțin lîngă Nastea, s-a mai gîndit, și iarăși i-a trecut pe față

ceva ca un zîmbet, sau poate altceva... cu totul neoficial.

— Imi închipui şi eu ce înseamnă la dumneata „nimic deosebit" ! a urmat el. Apoi a întrebat-o, însă nu cu asprime, ci mai curînd cu un fel de curiozitate şi de ironie binevoitoare : — Mă rog, cînd m-ai acuzat cu atîta uşurinţă în faţa tuturor (şi, oricum, sînt secretarul comitetului regional !) că i-aş fi minţit de trei ori la şir pe colhoznici, poate că şi atunci erai convinsă că nu făceai nimic... „deosebit" ?

Nastasia tăcea. Iar secretarul, neprimind răspuns, a urmat mai aspru :

— Nu te-am văzut decît o singură dată şi tot o singură dată am vorbit cu dumneata, pe cînd tovarăşii lucrează cu dumneata cot la cot şi zi de zi... Imi închipui ce atmosferă s-a creat la S.M.T. ! Dar nu-i vorba de asta acum. Tovarăşii pretind că dumneata nu vrei să asculţi de nimeni. Mai mult : îţi permiţi să încalci ordinele directorului... Poate că tovarăşii se înşală, poate că dumneata nu-ţi permiţi aşa ceva ?

Nastea nu îndrăznea să-şi ridice capul.

— Ba... îmi permit ! — a îngăimat.

— Dar despre principiul conducerii unice în întreprinderile sovietice, ştii ceva ?

Nastasia tăcea mereu.

Serghei Sergheevici a aşteptat un timp răspunsul ei, dar văzînd că întîrzie, a urmat :

— Există un principiu, căruia îi rămîn credincios în munca mea : „Dacă nu ştii — te învăţăm ! Dacă nu poţi — te ajutăm ! Dacă nu vrei — te obligăm !" Şi acum, aş vrea să-mi răspunzi : poate că nu ştii ce e disciplina şi principiul conducerii unice ? Poate că nu poţi să le urmezi din cine ştie ce motive ? Sau poate că... nu vrei ?

Nastasia a mai tăcut un timp. Apoi şi-a descleştat gura şi a zis, cu mare greutate :

— Utilajul tehnic a sporit... dar recoltele n-au crescut... Eu le-am spus... M-am gîndit mult... Insă ei n-au vrut să mă asculte !...

Şi a tăcut din nou. Avea un aer descumpănit, prostit parcă... Mă întrebam : oare ce s-o fi întîmplat cu cîrcotaşa noastră ? De ce nu se apără, de ce nu-şi susţine cauza ? De ce, în faţa secretarului comitetului regional, nu avea curajul măcar să respingă acuzaţiile noastre ?... Imi aduceam aminte cum ţinea lecţii cu tractoriştii, cum aşeza camioanele cînd încărcam îngrăşămintele, cum rătăcea prin stepă cu o tulpină de porumb în mînă... Prin urmare avea cu ce să se laude, avea destule posibilităţi să se pună într-o lumină favorabilă... Mai mult încă, ar fi avut motive să ne critice şi ea pe noi. Atunci, de ce tăcea ? Cînd fusese nevoită să-şi „apere" cuiburile aşezate în pătrat, se aruncase, ca să zic aşa, cu pieptul în baionete ! Cînd fusese nevoită să-şi „apere" colhozurile codaşe, nu-i fusese frică de nimeni şi de nimic şi nu se sfiise să-i arunce în obraz, chiar secretarului comitetului regional, tot felul de vorbe ! Pe atunci avea

îndrăzneală, ba chiar obrăznicie, cît zece! Cu atît mai mult ar fi trebuit să aibă acum, cînd își apăra propriile ei interese: doar nu mai era vorba nici de cuiburi așezate în pătrat, nici de colhozuri codașe!... De ce-o fi stînd cu gura strînsă, diavolița cea încăpățînată, de parcă i-ar fi supt cineva puterile, de parcă ar fi amuțit?... Ciudată fire! Pentru alții luptă ca o tigroaică, iar cînd e vorba de ea... uite, cînd e vorba de ea, nu știe cum să se apere...

Un sat necunoscut, sclipitor de lumini, trecu, ca fulgerul, pe dinaintea ferestrei noastre: atîtea orașe și sate trecuseră în zbor pe lîngă noi în noaptea aceea!...

Tovarășul meu de drum își chinuia mereu luleaua, cînd strîngînd-o în palmă, cînd dîndu-i drumul...

— Nu știu dacă o să mă crezi, dar nici pînă astăzi n-am putut uita aerul acela neputincios și lipsit de apărare de pe fața ei... Da... Nastasia n-a fost în stare pînă la sfîrșit să-și susțină cauza! N-a știut să se apere... Amuțită ca o fată prostuță, buimăcită, a ascultat tot ce i s-a spus, și tot ca o fată prostuță a părăsit biroul...

Noi am mai rămas, veseli, sau mai bine zis ușurați că rezolvasem o problemă neplăcută și fericiți că scăpasem de ea. Cu băgare de seamă, Fedea a început să sondeze terenul, să vedem dacă nu s-ar putea să facem „schimb“ cu agronoma de la S.M.T.-ul Volocihino. De mult doream s-o aducem pe Linocika la noi...

Dar Serghei Sergheevici ne răspundea cu gîndul aiurea, numai în monosilabe, măsurînd înainte odaia în lung și în lat. Fața lui era întunecată și neliniștită, de parcă era nemulțumit fie de el însuși, fie de altcineva... Cînd se așeza la masă, cînd se ridica din nou și se ducea la fereastră, începînd să ciocănească cu degetele în geam... După ce-am mai vorbit de una și de alta, deodată ne-a spus, pe neașteptate:

— Într-adevăr, purtarea ei e nesocotită... inadmisibilă!... Noi îl ascultam și ne întrebam, mirați: oare tot despre Nastea vorbea? Cred, însă, că trăiește într-o veșnică luptă... Iar principalul, în luptă, nu e felul cum procedezi, ci pentru ce și cu cine te lupți...

Apoi, întorcîndu-se spre Rucenko:

— Cînd ai îndoieli într-o chestie ca asta, e bine să vezi cine sînt într-o tabără și cine în cealaltă. Asta te ajută uneori să adîncești mai ușor problema...

M-am gîndit imediat: care dintre mecanizatorii noștri erau de partea Nastei și care împotriva ei? Ciumak era cu trup și suflet pentru ea, în timp ce Stenka și Venka... Dar cum s-a putut întîmpla să fim, noi, în aceeași tabără cu aceștia doi?...

În vremea asta, Serghei Sergheevici vorbea înainte:

— Colhoznicii şi mecanizatorii se înţeleg minunat cu agronoma Kovşova. Mai mult încă : o iubesc. Cu ei, ea nu se ceartă... Pe cînd cu voi, e veşnic la cuţite. Aş vrea să ştiu doar atît : se războieşte cu toţi deopotrivă, sau este printre voi unul care e „inamicul" ei principal ?

Intrebarea aceasta a căzut peste noi pe neaşteptate. Nu i-am răspuns imediat. Apoi Arkadi ne-a luat-o înainte, zîmbind :

— Cred că „inamicul" ei principal sînt eu.

Serghei Sergheevici s-a oprit din mers, s-a uitat la el de undeva, din adîncul ochilor lui de urs, s-a gîndit puţin, apoi i-a spus-o de la obraz :

— Cu toate astea, cererile ei sînt, în fond, juste... Doar e adevărat că semănătorile unui agregat erau defecte... că cormanele altui agregat nu funcţionau... Că lipseau cilindrii...

Văzînd că lucrurile luau o întorsătură primejdioasă, Arkadi s-a ridicat şi s-a apropiat de masă :

— Serghei Sergheevici, dă-mi voie să merg mîine cu dumneata... Mă prind că o să găsesc defecte la orice agregat, de la orice S.M.T. ! Numai că acolo agronomii-şefi nu fac rapoarte şi nu opresc agregatele în ateliere... Mă prind să-ţi demonstrez, concret, că în S.M.T.-ul nostru lucrurile nu stau mai prost decît în cele vecine, ci mai bine chiar, şi că numai din pricina atitudinii agronomului-şef S.M.T.-ul nostru e astăzi în urma tuturor !

Serghei Sergheevici l-a ascultat, a mai făcut cîţiva paşi de-a lungul odăii, apoi s-a întors din nou spre el şi l-a întrebat :

— Totuşi... aş dori să ştiu ce te interesează mai mult pe dumneata : locul pe care-l ocupă S.M.T.-ul vostru printre celelalte, sau recolta pe care vor da-o ogoarele colhozurilor ?...

Le-a spus apoi, lui Arkadi şi lui Ignat Ignatovici, că pot să plece, iar pe mine şi pe Fedea ne-a oprit şi, adresîndu-i-se lui Fedea pe un ton îngheţat şi pătrunzător, l-a întrebat :

— Nu ţi se pare, uneori, că în S.M.T.-ul vostru se creează condiţii anormale în jurul unor probleme normale ? Gîndeşte-te bine... şi urmăreşte această problemă...

Trebuie să mărturisesc că n-am plecat de acolo tocmai mulţumiţi. Ne aşteptasem la cu totul altceva. Fedea era vădit supărat. Işi pusese nădejdea în sprijinul neprecupeţit al lui Serghei Sergheevici şi, cînd colo, secretarul făcuse critica atitudinii lui !

Dar mai supărat decît toţi de insuccesul atacului nostru împotriva Nastei era Arkadi. Işi închipuise că o să-i fie cît se poate de uşor să scape de ea, aşa că rămăsese neplăcut impresionat văzînd că poziţia ei la S.M.T. era mult mai solidă decît credea.

Mi-aduc aminte de o seară, nu mult după aceea, în biroul lui Arkadi. De multe ori ne adunam acolo după lucru şi întîrziam la sfat. Era un birou plăcut... Divan... Perdele... Sobă de

teracotă. Nu eram tocmai bine dispuşi, totuşi discutam în linişte, tihniţi. Subiectul discuţiei noastre era oarecare: n-aveam la S.M.T. destule piese de schimb.

— Da, fir-ar a dracului de treabă!... — a zis Arkadi la un moment dat. — În gaura asta, pînă şi un păcătos de lagăr ajunge să fie un obstacol peste care nu-i chip să treci! Pleci de la o muncă importantă la una mai puţin importantă, cu gîndul să te odihneşti, să-ţi mai vezi de sănătate... şi, cînd colo, e mai rău aici decît acolo de unde ai plecat! Aici, pînă şi să scapi de o bubuliţă de pe nas e o problemă!

— La cine faci aluzie? — l-am întrebat.

— Cum la cine? La ea, bineînţeles. La „neisprăvita asta de agronomă"... Într-o mare întreprindere, orice lucrător care nesocoteşte ordinele directorului şi dezorganizează munca colectivului e dat afară în doi timp şi trei mişcări! Pe cînd aici...

Fedea i-a răspuns:

— Bine, dar ai fost şi tu atunci la comitetul raional...

— Da. Şi eu am primit lovitura cea mai grea! În situaţia mea, nu puteam să stărui mai mult, mi-ar fi fost neplăcut... Speram că, după plecarea mea, o să duci tu treaba la bun sfîrşit. Cînd colo... N-ai altă scuză decît tinereţea ta. — Şi-l bătu pe umăr: — Măi Fedea, măi!

De obicei, Fedea asculta de Arkadi. De data aceasta însă, l-am văzut cum a smucit din umăr, ca să dea la o parte mîna lui Arkadi. Apoi a zis:

— Dacă nu eram decît „Măi Fedea", scăpam eu de ea mai repede decît tine... Şi mie mi-a făcut cel puţin tot atîta sînge rău cît ţi-a făcut ţie... Dar, pe lîngă faptul că sînt „Măi Fedea", mai sînt şi comunist, şi conducătorul organizaţiei de partid! De aceea sînt dator să cîntăresc şi cauzele, şi posibilităţile...

Arkadi s-a aşezat într-un fotoliu, picior peste picior.

— Interesant! — a făcut el. — Aş vrea să ştiu ce „cauze" şi ce „posibilităţi" ai descoperit? Spune-ne şi nouă. Te ascultăm...

— Da, o să vă spun. Încearcă să închizi ermetic un cazan, apoi dă-i foc. O să înceapă a clocoti, a mugi, şi pînă la urmă o să sară în bucăţi! Şi cu cît presiunea aburului o să fie mai mare, cu atît clocotul şi urmările or să fie mai neplăcute... Ce poţi să faci atunci, decît să fugi cît mai departe? Dacă n-aş fi decît „Măi Fedea", asta aş face... Dar se mai poate şi altfel. După felul cum urlă şi mugeşte aburul, îţi dai seama că clocoteşte acolo o putere care nu încape într-un spaţiu atît de strîmt. Dă drumul acestei puteri, îndrumeaz-o cum se cuvine, aşază-i supape şi pistoane, adaptează-i o turbină şi o să te minunezi singur ce folos poate să-ţi aducă.

Arkadi a început să rîdă, dar privirea ochilor lui rămăsese tot duşmănoasă.

— Ia te uită, mă rog! Fedea al nostru a început să vorbească în pilde...

Fedea era şi el îndîrjit, dar nu voia să arate.

— Pilda prinde bine — i-a răspuns. — Mă rog, aş vrea să ştiu un lucru: te supără faptul că tractoarele din gospodăria ta stau degeaba şi adună timpi morţi? Sau poate că nu te interesează decît atît, să nu rămîi în urma vecinilor? Iar dacă şi la vecini tractoarele adună timpi morţi, de ce să ne mai facem sînge rău!... Care e părerea ta? În ce mă priveşte, iată ce pot să-ţi spun: gospodăria mea sînt oamenii. Şi, ca un bun gospodar, sînt dator să fac tot ce pot pentru ca forţa umană să fie folosită cu maximum de randament...

Arkadi a rîs iarăşi:

— Forţa... adică ea, agronoma?... Ei, dar ştii că-mi place!... Numai pentru un purice ploşniţa poate fi o forţă!

Mi-am dat seama că era timpul să intervin.

— Haide, lăsaţi! — le-am spus. — Ce v-a apucat astăzi? Nu ne ajunge agronoma Kovşova? Dacă şi voi vă mai luaţi la ceartă, ce-o să se aleagă de S.M.T.-ul nostru?!

Şi, cu chiu cu vai, am izbutit să pun capăt discuţiei.

În vremea asta, s-a mai întîmplat ceva: ni s-a repartizat o sumă de bani pentru construcţii. Şi atunci m-am gîndit să ridic chiar în sezonul acela ateliere noi, cu gîndul să deschid la baza cea nouă, în aceeaşi toamnă şi cu aprobarea

raionului, cursuri pentru mecanizatori. În felul acesta, îmi ziceam, cu un glonţ împuşc doi iepuri: o să avem şi bază de reparaţii, şi cadre...

Şi, bineînţeles, am avut griji şi greutăţi pînă peste cap: aleargă pentru aprobarea proiectelor, caută materiale, înjgheabă o brigadă de constructori... Neplăcerile mele cu agronoma trecuseră pe planul al doilea, începusem să le mai uit. Nu-mi ardea acum de ele...

În vremea asta însă, nici Nastea nu stătea degeaba, ci ne pregătea altă surpriză încă şi mai dureroasă...

Trebuie să spun că vara trecută a fost secetă şi că, la cele mai multe colhozuri, sămînţa s-a dovedit necondiţionată. Regiunea ne-a liniştit, asigurîndu-ne că o să ni se repartizeze sămînţă pentru schimb. Însă stocul de sămînţă a sosit cu întîrziere şi schimbul a început în tot raionul deodată. Şi ca totdeauna, din bunăvoinţa Nastei, la noi a fost ca la nimeni altul! Nu voia cu nici un preţ să schimbe sămînţa! Ni se adusese pentru schimb, de cine ştie unde, soiuri de grîu moale, nerezistente la secetă.

Nastea a şi început:

— La noi se cultivă grîu tare, mîndria ţinuturilor noastre! Dacă îi lipsesc, ca să fie condiţionat, cîteva procente, mai bine să facem tot chipul ca să suplinim această lipsă şi să-i ridicăm calitatea, decît să-l schimbăm!...

Dar cînd „să suplinim“ şi cînd „să ridicăm“ dacă însămînţările începuseră deja în regiune?... Pe de altă parte, staţiunea meteorologică anunţase că peste patru sau cinci zile o să se încălzească. Asta însemna că însămînţările urmau să înceapă şi în raionul nostru şi, deci, în aceste patru sau cinci zile trebuia să condiţionăm sămînţa: să organizăm sortarea, încălzirea cu aer cald şi iarovizarea!

Uşor de spus... De pildă, prelatele de care aveam nevoie pentru încălzirea seminţelor cu aer cald nu erau cine ştie ce mare lucru. Şi totuşi, asemenea prelate nu se găseau în tot raionul. De altfel, mie nici nu-mi ardea de aşa ceva. Capul îmi era îmbîcsit de cărămizi, fier şi materiale de construcţie...

Arkadi mi-a atras atenţia:

— Cu reparaţiile am întîrziat din vina ei, agregatele le-am scos la cîmp cei din urmă. Sînt sigur că şi cu însămînţările o să rămînem în urmă, şi asta tot din vina ei!

Îmi venea s-o reped, dar Fedea stătea lîngă mine şi mă trăgea de mînecă: crea, cum s-ar zice, „condiţii normale pentru probleme normale“...

I-am răspuns lui Arkadi:

— Nu pot să vorbesc liniştit cu ea. Prevăd că o să-mi dea peste cap toată campania de însămînţări. Mai bine să căutăm s-o convingem cu binişorul...

Auzi, cu binişorul! Cînd am întrebat-o odată:

— Nu înţeleg: de ce toate colhozurile S.M.T.-urilor vecine schimbă sămînţa fără multă vorbă şi nimeni nu face scandal din pricina asta? ea mi-a răspuns:

— Nici eu nu-nţeleg: cum se poate ca pentru două-trei procente lipsă, să schimbi grîul nostru cu bobul tare cu un grîu moale, adus de cine ştie unde?

Atunci am repezit-o:

— De ce te trezeşti totdeauna în ultimul moment? Vorba ceea: „Cînd să pleci la vînătoare, abia dai la cîini mîncare!“ De ce-ai tăcut pînă acum? De ce te-ai trezit abia cu trei zile înainte de însămînţări?

— Da, e vina mea. Şi o să răspund pentru ea. Dar colhozurile nu trebuie să sufere din pricina asta! Şi pe urmă, de unde puteam eu să ştiu că în stocul de sămînţă de schimb o să fie grîu moale?...

I-am spus:

— Într-un timp atît de scurt nu putem căpăta procentele care lipsesc grîului ca să fie condiţionat. Eu, unul, nu-mi iau nici o răspundere.

— Mi-o iau eu! — mi-a răspuns Nastea.

Atunci am schimbat tonul:

— Îţi ordon...

— Iar eu nu mă supun...

Şi iarăşi şi-a scos înainte bărbia, şi iarăşi nu i s-au mai văzut buzele...

Akadi mi-a venit în ajutor:

— Văd că n-ai tras nici un folos din discuţia noastră cu secretarul comitetului regional... Se vede că, pînă la urmă, va trebui să recurgem la măsura de care s-a vorbit atunci.

M-am grăbit să întăresc:

— Nici eu nu văd altă ieşire...

Nastea însă nu ştia ce vorbise cu noi Serghei Sergheevici după plecarea ei. Ştia doar că secretarul o scuturase bine pentru lipsa de disciplină.

S-a făcut palidă, şi-a lăsat capul în piept şi a ieşit... Iar noi ne bucuram: să ştii că şi-a băgat minţile în cap. De azi înainte se cuminţeşte! Dar nici pomeneală de aşa ceva!

A doua zi, aflăm că cele trei colhozuri, la care ţinea ea, refuzaseră schimbul şi se hotărîseră să îmbunătăţească sămînţa pînă la nivelul cerut de condiţionare.

Asta însemna că, folosindu-se de autoritatea de care se bucura în colhozurile cu pricina, Nastea se ridicase iarăşi împotriva ordinului meu categoric... Şi mai însemna că întreaga campanie de însămînţări în colhozurile codaşe o să fie compromisă!... Işi închipuia că, dacă o să le dea instrucţiuni, în trei zile colhozurile or să execute tot ce-o să le sfătuiască ea. Eu însă cunoşteam bine colhozurile acelea, şi nu numai de un an! Ştiam că în trei zile instrucţiunile Nastei abia or să ajungă la cunoştinţa colhoznicilor. Or să le mai trebuiască apoi cel puţin încă trei pentru adunări şi pentru fel de fel de opinteli, pe urmă alte trei ca să descopere ce anume le lipseşte ca să execute instrucţiunile. După aceea or să înceapă alergăturile la raion şi pe la S.M.T. cu plîngeri: că le lipseşte ba una, ba alta... în vremea asta, semănatul o să fie în toi pretutindeni... Şi cînd or să se ducă să-şi ridice sămînţa de schimb, or să constate că grîul cel mai bun a fost luat de alte colhozuri şi că lor nu le-a rămas decît ce n-au vrut să primească ceilalţi... Şi asta înseamnă că am făcut tot ce trebuia ca să ridicăm colhozurile codaşe! Mare bucurie ne mai pregăteşte şi agronoma noastră! — îmi ziceam.

Şi atît de desluşit mi le închipuiam toate acestea, încît mi-am lăsat toate treburile baltă, m-am urcat în „Gazik"-ul meu şi, fără şofer, am plecat cu viteză nereglementară spre colhozurile de dincolo de sărături.

Inainte de a ajunge la „Octombrie", am dat peste o scenă neaşteptată. Un camion stătea înţepenit în mijlocul drumului, şoferul cotrobăia nu ştiu ce la motor, iar în jurul camionului sărea într-un picior, ţinîndu-se de margini, Nastasia! Se vede că-şi scrîntise celălalt picior, sau se lovise. M-am apropiat şi am coborît din maşină.

După felul cum m-am uitat la ea, Nastea a

înțeles că de data aceasta n-o s-o mai iert că-mi încălcase ordinul.

Și-a îndoit și mai mult piciorul și, ținîndu-se de camion, a rămas locului, cu ochii la mine, așteptînd să mă apropii...

M-am apropiat. Și acolo, în plină stepă, lîngă camion, a avut loc explicația noastră hotărîtoare...

— Ce înseamnă asta, Nastasia Vasilievna?... —am început. — E a treia oară cînd îmi calci ordinul. E a treia oară cînd, într-o chestie serioasă și de răspundere, îmi nesocotești, pur și simplu, dispozițiile! Și doar am vorbit toți cu dumneata, și nu numai o dată, dar degeaba! Ți-am dat un avertisment. Nici nu l-ai luat în seamă. Ți-am trimis o mustrare scrisă. Nici asta n-a avut vreun efect asupra dumitale... A vorbit cu dumneata secretarul comitetului regional... Nici din asta n-ai fost în stare să tragi învățăminte! Ce să mă fac cu dumneata? Nu mai văd decît o soluție...

Nastea și-a lăsat fruntea în jos... Și-a lăsat în jos și piciorul cel beteag: se vede că uitase de el... Privirea ei întunecată nu se mai îndrepta spre mine, ci undeva, spre gaura unui țistar...

— Văd și eu că nu se poate să lucrez în S.M.T.-ul dumitale. Dumneata nu-ți duci munca așa cum trebuie, iar eu nu pot să te fac să înțelegi acest lucru și nici să mă împac cu felul dumitale de a munci... De aceea o să plec...

N-ai decît să mă dai afară. Aș vrea doar... să îmbunătățesc sămînța... ca să rămînă colhozurile cu grîu de cel tare...

Nu i-am răspuns. Ce rost mai avea să lungim vorba? M-am urcat în mașină, am apăsat pe accelerator și am plecat mai departe.

Iată-mă la colhozul „Octombrie". Mă dau jos, mă uit — și nu mai înțeleg nimic... O mulțime de lume era adunată în jurul ariei. Triorii lucrau din plin. Lîngă magazii stăteau cîteva femei și înnădeau läicere de casă, să le întindă sub sămînță în loc de prelate. Iar într-un hambar, președintele colhozului și bunicul Silanti pregăteau tot ce trebuia pentru iarovizarea grîului.

„Ce minune o mai fi și asta? îmi ziceam. Altădată, chiar și în orele obișnuite de muncă, nu era tocmai ușor să aduni oameni, pe cînd acum se și însera și nici vremea muncilor nu era." L-am întrebat pe președinte, arătînd spre oameni:

— Au venit?

— Au venit!

— Cum așa?

— Au încredere... — m-a lămurit el. — Au încredere în mine, au încredere în Nastasia Vasilievna și mai au încredere și în planurile noastre.

M-am apropiat atunci de mama președintelui, cea mai arțăgoasă și mai încăpățînată babă din tot colhozul.

— Ai venit şi dumneata? — am întrebat-o.
— D-apoi cum? — mi-a răspuns baba. — Că Nastasia Vasilievna a venit, chiar ea, la mine acasă... Dacă mă cinsteşte ea pe mine, cum să n-o cinstesc şi eu pe ea?
Ce să spun, ce-am văzut acolo m-a uluit!
În timp ce-mi luam informaţii, a ajuns şi camionul pe care-l întîlnisem pe drum. Din el a ieşit, şchiopătînd, Nastasia, iar în urma ei, ca din pămînt, doi tineri locotenenţi. Fără să mai stea la gînduri, au început să descarce nişte foi de cort. După cum am aflat mai tîrziu, Nastasia dăduse o raită pe la cantonamentele militare din apropiere şi luase împrumut pentru trei zile cîteva foi de cort, ca să poată încălzi sămînţa cu aer cald.
M-am uitat la Nastasia şi n-am mai recunoscut-o: era veselă şi plină de voie bună, rîdea şi glumea cu tineretul şi cu locotenenţii. Parcă nici nu era ea aceea care, cu puţin înainte, îşi aţintise privirea spre gaura unui ţistar... Iar unul dintre locotenenţi, frumuşel şi oacheş, nu-şi mai lua ochii de la ea, se apucase s-o ajute la întins foile de cort şi o tot întreba:
— Nu te mai doare piciorul?...
În timp ce Nastasia şi locotenentul întindeau foile de cort, s-au apropiat de arie trei fete cu cercei la urechi. Erau cele trei Olea: veneau alergînd să-i vadă pe ofiţeri. Cel oacheş a glumit:

— Uite, noi v-am adus foile de cort... Daţi-ne şi voi, în schimb, vreun zălog ceva!
Preşedintele l-a întrebat:
— Ce fel de zălog vreţi?
— Vezi că noi nu ne mulţumim cu orice! Vrem să ne dai zălog pe una din fete.
Preşedintele a început să rîdă:
— Apoi să vedem pe care o vreţi.
— Ca nişte ostaşi ce sîntem, o vrem pe cea mai războinică, pe cea mai iute...
Şi, fără să se sfiască, s-a uitat cu admiraţie drept în ochii Nastei. Colhoznicii zîmbeau: erau bucuroşi că locotenentul cel oacheş îşi arăta pe faţă şi cu voie bună admiraţia pentru agronoma lor.
— Tovarăşe locotenent — a răspuns preşedintele — n-ai decît să-ţi pui ochii pe care pofteşti, numai pe Nastasia Vasilievna nu! Că ea e sprijinul nostru şi pe ea nu ţi-o dăm!...
Nastasia însă nu s-a tulburat. A rîs, arătînd spre cele trei Olea:
— Iată că au sosit şi cele mai războinice, cele mai iuţi dintre fetele noastre! Fruntaşele noastre... Acuşi or să vă arate ele cum se munceşte în colhoz la noi! Haideţi, fetelor, să cărăm sacii!
Şi, şchiopătînd, a alergat în hambar şi şi-a pus, cea dintîi, umărul sub un sac... Neavînd încotro, cele trei Olea i-au urmat pilda. După ele au venit şi ceilalţi şi, împreună cu ei, şi cei

doi locotenenţi. Şi cum mai clocotea munca! Unii cărau sacii şi deşertau grîul pe foile de cort, alţii învîrteau trioare... Se stîrniseră nori de praf, de nu mai vedeai nimic...

Aş fi vrut să pun capăt acelei fierberi, să dau poruncă să se încarce grîul la loc în saci, ca să fie dus la raion şi schimbat. Dar limba nu voia să mă mai asculte!

În timp ce lucra, locotenentul se uita la Nastea şi nu-i mai dădea pace cu glumele:

— Grîul trebuie păzit şi noaptea. Noi, ca ostaşi, am putea să ne luăm sarcina asta, însă numai cu ajutorul dumitale! Care dintre fete să pricepe să păzească grîul noaptea?...

Iar Nastea, de colo:

— Ne pricepem la toate: şi să păzim grîul, şi să cîntăm din gură, şi să cîntăm la armonică... Veniţi deseară la arie şi-o să vă convingeţi!

Da, munca clocotea, iar eu stăteam la o parte şi nu ştiam ce să fac...

Am stat cît am stat, pe urmă m-am urcat în maşină şi am plecat spre casă.

Pe drum, mă gîndeam: să ştii că ăştia izbutesc să îmbunătăţească sămînţa în cele trei zile hotărîte!... Îmi făcusem socotelile plecînd de la metodele noastre de muncă... Pentru că, cum procedăm noi de obicei? Venim, facem instructajul şi plecăm... Parcă Arkadi şi cu mine ne-am fi apucat să cărăm sacii din hambar?... În principiu, asta nici nu e drept!

Pe cînd Nastasia ce-a făcut?... Singură s-a dus s-o înduplece pe baba cea încăpăţînată, singură a cerut şi a căpătat foile de cort de la ofiţeri şi tot singură a pus cea dintîi umărul la cărat sacii. Nu, ea n-a făcut-o pe ministrul! Însă asta e metodă?... Judecînd-o după cunoştinţe, e o specialistă titrată. Dar după metodă, nu e decît o comsomolistă de rînd... Coşcogea agronomul-şef de S.M.T. să care saci! Aşa ceva îţi ştirbeşte din prestigiu! Dar, mai cu seamă, e o metodă greşită de muncă! Şi totuşi, datorită acestei „metode greşite“, s-a muncit în colhoz, cu ea, într-o singură zi, cît nu s-ar fi muncit fără ea nici în zece. Nastea nu se gîndeşte la propriul ei prestigiu... Singura ei grijă e să-şi vadă sămînţa condiţionată în trei zile. Poate că, în unele cazuri excepţionale, asta să fie metoda cea mai principială? Doar şi aşa stau cîte zece instructori pe capul unui colhoznic! Cu siguranţă vor izbuti să-şi îmbunătăţească sămînţa pînă la data însămînţărilor!... Şi eu, care i-am spus că o concediez!... Cum am putut face una ca asta?

M-am întors la S.M.T. foarte tulburat. Nastea a rămas la colhoz cîteva zile, şi în tot timpul acesta n-am avut o clipă de linişte.

Şi, ca un făcut, în primăvara aceea şi natura era într-o veşnică nelinişte. Aveam de toate din belşug, şi soare, şi vînt, şi îngheţuri, dar nici una la vremea ei. De mult ar fi trebuit să începem semănatul, însă nici nu putea fi vorba!

Ziua era soare şi călduţ, dar noaptea îngheţa, de se făcea pămîntul ca piatra. Alergam de cîte două ori pe zi la grădinile de zarzavat şi vîram termometrul în pămînt. Încă nu puteam semăna grîul... Atunci am început să semănăm floarea-soarelui, deoarece ei nu-i e frică de îngheţ. Şi trebuie să mărturisesc că semănatul în cuiburi aşezate în pătrat mergea cît se poate de bine: au venit chiar şi cîţiva reporteri la Goşa Ciumak...

Într-o seară, stăteam în biroul meu şi iscăleam fel de fel de hîrtii. Însă trăgeam cu urechea şi la radioul nostru, aşezat în coridor. Deodată aud: „Cealikov, directorul S.M.T.-ului"... „Ce-o mai fi şi asta? m-am întrebat. Poate că mai este şi alt Cealikov, tot director de S.M.T..." Am auzit apoi alt nume, al lui Gheorghi Ciumak... Ce se întîmplase? Se transmitea reportajul ziarului *Izvestia*, cu privire la semănatul în cuiburi aşezate în pătrat... Goşa al nostru aproape că bătuse recordul pe întreaga Uniune! Şi corespondentul le povestea toate acestea, dîndu-ne de exemplu S.M.T.-urilor vecine, unde treburile nu prea mergeau.

Stăteam singur sub difuzor, iar difuzorul mă ridica în slavă în întreaga Uniune! A lăudat apoi S.M.T.-ul nostru, pe Goşa Ciumak, pe Arkadi... La drept vorbind, avea şi pentru ce: în timp ce S.M.T.-urile vecine abia făceau rodajul semănătorilor „SŞ-6" şi montau piesele, S.M.T.-ul nostru însămînţase cu porumb şi cu

floarea-soarelui aproape toată suprafaţa prevăzută în plan, depăşind zilnic normele!

Deodată, m-am pomenit cu Arkadi, cu părul zbîrlit şi cu luleaua stinsă în colţul gurii.

— Ai auzit? — m-a întrebat el. — Ne fac cunoscuţi în toată ţara! Cine şi-ar fi închipuit că nişte biete pătrate, acolo, pot să te salte atît de sus?! Fără să ştim, am nimerit-o drept la ţintă!

S-au adunat apoi o mulţime de oameni. Toţi erau încîntaţi şi fericiţi, toţi ne felicitau. La început, nu-mi venea să cred că toate acestea erau adevărate: cît ţinuse primăvara, nu primisem decît observaţii, iar acum poftim!...

M-am întors în birou, m-am aşezat pe un scaun şi m-am lăsat în voia emoţiei. Chiar în clipa aceea, m-a sunat la telefon Rucenko, de la comitetul raional.

— Ai auzit?... Ei, bagă de seamă: Ţine-o tot aşa înainte!

— Am înţeles, o s-o ţin tot aşa înainte, tovarăşe secretar! — i-am răspuns.

Iar în gînd îmi ziceam: cum e şi viaţa asta! Întocmai ca frigurile. Ieri temperatură treizeci şi cinci cu ceva, astăzi patruzeci în cap! Ieri ne scuturau zdravăn la comitetul raional şi ne făceau de rîs şi de ocară în ziarul regional, astăzi ne urcă în slavă în întreaga Uniune Sovietică, şi în ziarul de la centru, şi la radio! Curată minune, nu alta!

A telefonat şi Linocika, m-a felicitat şi ea. În coridor era mare veselie: băieţii se pregăteau să sărbătorească evenimentul. M-au chemat şi pe mine.

Dar eu stăteam tot acolo şi mă gîndeam... Deodată, parcă m-a trăsnit ceva în creştet: toată lumea era fericită şi veselă, în timp ce Nastea sărea într-un picior pe undeva, la marginea satului, nu ştia nimic de bucuria cea mare şi se pregătea să părăsească S.M.T.-ul nostru...

Numele ei nici nu fusese pomenit măcar. Corespondentul se ferise, pesemne, să aducă laude cuiva care primise de curînd o mustrare scrisă! Afurisită situaţie! îmi ziceam. Chiar atunci a intrat Arkaşa, să mă cheme la el. I-am promis că o să vin puţin mai tîrziu. Apoi, ferindu-mă de toată lumea, am ieşit şi am luat-o pe uliţa unde stătea Nastea. „Poate că se întorsese" — îmi ziceam.

Se însera şi se făcuse frig... Un curent rece venea dinspre stepă... Drept în poarta Nastei era o băltoacă. Nu îngheţase, aşa că nu era chip să trec. Fereastra era luminată, prin urmare Nastea venise acasă. M-am hotărît să-i bat în geam şi s-o chem în cerdac. M-am apropiat de fereastră — şi iată ce-am văzut: focul ardea în sobă, iar înaintea focului, pe un scăunel, numai la doi paşi de mine, stătea Nastea, cu faţa întoarsă spre fereastră. Era îmbrăcată cu totul neobişnuit. Purta un sarafan de vară, scurt şi fără mîneci, de sub care ieşeau la iveală nelipsiţii ei pantaloni albaştri de schi. Îşi suflecase pantalonul şi-şi ţinea piciorul într-un ciubăraş de lemn, umplut cu apă fierbinte. Prin urmare îşi îngrijea piciorul scrîntit... Într-o mînă ţinea o bucată de pîine cu unt, iar în faţa ei stătea un căţeluş prăpădit şi lăţos. Nastea muşca din felia de pîine, apoi rupea o bucăţică şi i-o dădea căţeluşului... Şi în timp ce-şi hrănea căţeluşul şi mînca şi ea, pe obraji îi curgeau şiroaie de lacrimi... Şi ce lacrimi! Mari şi grele, ca de argint viu! I se adunau la colţul ochilor, îi atîrnau apoi de gene şi, cînd clipea, i se rostogoleau pe obraji... Chipul ei era aproape încremenit. Doar cînd suspina îi tremurau buzele. Îşi ştergea lacrimile, muşca din pîine, îi dădea şi căţelului o bucăţică şi iarăşi suspina... Şi părea atît de tristă, atît de nemîngîiată... Iar braţele îi erau subţiri şi slabe, umerii înguşti şi obosiţi... Ştii cu cine semăna atunci? Poate că o să ţi se pară ciudat... Voi, moscoviţii, sînteţi deprinşi cu minunile... Eu, afară de călătoria pe care o fac acum, n-am mai ieşit decît o singură dată din Siberia. Am fost într-o excursie, cu un grup de studenţi, la Moscova şi la Leningrad. Numai o singură dată am fost pe acolo, dar de o mie de ori le-am povestit băieţilor ce-am văzut. N-am stat decît patru săptămîni, însă după aceea patru ani la şir mi-am depănat amintirile! Şi atunci, la Ermitage, m-a impresionat o statuie... Îi zicea „Umilinţă"... Ţi-o aminteşti? Dar cum ai putea dum-

neata să le ţii minte pe toate, cînd ai văzut atîtea şi desigur că nu numai o dată !... Mie însă mi-a rămas în minte... Parcă o văd... o fată care stătea jos, cu capul în piept şi cu mîinile căzute pe genunchi... Faţa nu i-o puteam desluşi. Vedeam doar cum gîtul ei subţire se prefăcea lin în umeri, şi cum îi atîrnau braţele... şi dintr-o dată am înţeles ! Toată făptura ei era numai blîndeţe, cuminţenie şi umilinţă... Părea că te roagă s-o aperi, s-o ajuţi... Era de piatră, dar parcă vorbea ! M-am minunat grozav atunci : cum e cu putinţă să le exprimi toate acestea printr-un umăr de piatră, prin două braţe de piatră ! M-am minunat, şi din clipa aceea mi-a rămas în minte pentru toată viaţa. „Umilinţă"... Dar la Nastea numai de umilinţă nu putea fi vorba ! — Şi zîmbetul acela nestatornic, pe care-l cunoşteam atît de bine acum, trecu iarăşi peste faţa lui Aleksei Alekseevici. — Şi într-adevăr, să vezi ! M-am mai uitat o dată cum stătea cu capul în piept în faţa ciubăraşului, cum i se rostogoleau lacrimile, mari, pe obraji... Niciodată n-o mai văzusem aşa... „Ea e, sau nu e ea ?" mă întrebam. Şi deodată parcă m-a împins cineva de la spate... Am dat de-a dreptul prin băltoacă, intrînd în apă pînă la glezne, şi m-am repezit spre poartă. Am bătut în uşă.

Mi-a deschis, m-a văzut şi imediat i-au dispărut şi lacrimile din ochi, şi amărăciunea de

pe faţă. Avea acum o privire distantă şi nepăsătoare...

Fără să-mi răspundă la bună-seara, m-a întrebat cu răceală :

— Ce doreşti, Aleksei Alekseevici ?

Dacă mi-ar fi ieşit înainte aşa cum o văzusem acum cîteva clipe, plîngînd, nu ştiu ce aş fi fost în stare să fac... Însă privirea şi vorbele ei m-au îngheţat de la început... M-am încurcat. Nu ştiam ce să-i spun, nu ştiam cum să-i spun...

I-am răspuns, oficial :

— Am venit să-ţi comunic, Nastasia Vasilievna, că mai adineauri s-a transmis la radio un reportaj din *Izvestia* care lăuda mult S.M.T.-ul nostru, şi în special pe Goşa, pentru semănatul în cuiburi aşezate în pătrat...

Credeam că o să se bucure grozav. Dar vestea nu i-a făcut cine ştie ce impresie. Parcă s-a luminat puţin la faţă, însă mi-a răspuns tot cu nepăsare :

— Semănatul în cuiburi aşezate în pătrat s-a făcut aşa cum trebuia să se facă. Cît despre Goşa, bineînţeles, e neîntrecut. Munca lui e mai presus de orice laudă. Sînt foarte mulţumită că l-au lăudat la radio.

După ce mi-a spus ce a avut de spus, nu mi-a mai dat nici o atenţie. A mai pus cîteva lemne în sobă, apoi a început să-şi vadă de gospodărie. S-ar fi cuvenit să plec... Eu însă m-am aşezat pe

bancă și am rămas acolo, de parcă eram bătut în cuie!... Stăteam și mă uitam la ea, ca și cum atunci o vedeam întîia oară. Avea o față mică și hotărîtă, maxilarele și bărbia puternice, iar în bărbie, o gropiță... Ochii îi erau albaștri și limpezi, gura și nasul ca de copil... Și fața aceea era în același timp și energică și delicată, și cutezătoare și îngîndurată... Ce nu puteai să descoperi în ea!... Și-mi plăcea grozav felul cum era îmbrăcată, cu sarafanul acela vechi, de sub care îi ieșeau la iveală pantalonii de schi... Părea o kazahă, sau o uzbekă, sau o tătăroaică... Și se mișca atît de lin, de parcă dănțuia!

Nastea își scotea ciubărașul, iar eu o sorbeam din ochi...

Aș fi vrut să-i spun ceva mai deosebit. Dar nu-mi venea nimic în minte... Și atunci i-am spus o prostie cît mine de mare:

— Tare frumos îți șade cum ești îmbrăcată... cu sarafanul și cu pantalonii de schi... Așa de bine îți șade!...

Atunci Nastea, fără să stea la gînduri, a smuls nu știu ce cîrpă de pe scaun și mi-a aruncat-o pe banca unde stăteam. Și tot așa de repede mi-a aruncat și vorbele:

— Uite, ține-o! O să-ți șadă grozav de bine...

— Ce e asta? — am întrebat-o.

— O fustă! — mi-a răspuns. — Pot să ți-o și dăruiesc. O să te prindă mult mai bine decît

pantalonii. Tot nu faci dumneata muncă de bărbat...

Și așa fel a spus vorbele acestea, de parcă m-ar fi plesnit peste obraz! Am simțit cum totul se strîngea ghem în mine. „Ar trebui să mă ridic și să plec neîntîrziat" — mi-am zis. — Dar nu m-am ridicat și n-am plecat...

În clipa aceea ușa s-a deschis și în prag au apărut Goșa Ciumak și Kostea Belousov. Goșa al nostru e siberian curat, bine legat, mlădios, cu fața lată și cu fruntea bombată. E negricios, dar cu ochii de un cenușiu deschis de tot. Cînd a intrat, părea stingherit, nu știa nici cum să dea bună-seara, nici unde să se așeze, în timp ce Kostea Belousov, un băiat pistruiat și fără astîmpăr, se învîrtea în jurul lui ca un lăstun:

— Ați auzit?... E vorba de Goșa al nostru... Pe toată țara!... Uitați-vă la el!

Nastea s-a apropiat de Goșa, l-a sărutat, apoi și-a sprijinit tîmpla de obrazul lui.

— Îți pare bine, Goșenka?

Ciumak a zîmbit și i-a răspuns, fără grabă:

— Curios... Nici acum nu-mi vine a crede că s-a vorbit de mine!...

Dar Kostea n-avea răbdare. Era așa de fericit, de parcă el era eroul zilei, nu Goșa. L-a întrerupt:

— Abia ajunsesem la ei, la tabăra de cîmp, cînd deodată aud la radio că Moscova vorbește despre Goșa al nostru! Am alergat cît mă țineau picioarele să-l caut. L-am găsit îndată,

că nu era cine ştie unde. Tocmai i se oprise tractorul. În asemenea împrejurări, e posomorît ca un diavol!... Îl strig de departe: „Goşa! Se vorbeşte de tine la radio!“ Dar el nici nu se uită la mine! Ajung în fugă la el şi-i spun:

„Eşti un erou, mă nărodule! Chiar în clipa asta, radio Moscova vorbeşte despre tine.“ Iar el se răsteşte la mine: „Acuma ţi-ai găsit să spui prostii?... Nu vezi că s-a înţepenit?...“ şi se vîră sub tractor. Ce să mă fac cu el? Îl apuc de picioare: „Unde te bagi? Te laudă Moscova de aude toată Uniunea Sovietică! Ieşi de-acolo!“ Goşa scoate capul: „Cînd oi ieşi eu acuşi — zice — şi cînd ţi-oi trage una cu cheia asta peste scăfîrlie, ai să te înveţi minte să mai joci altă dată teatru cu mine!“

Toţi trei s-au pornit pe rîs. Goşa bombănea:

— De unde era să ştiu?... Credeam că-şi bat joc băieţii de mine...

Nastea l-a întrerupt:

— Dar eu ştiam de mult, Goşenka!

— Ce ştiai?

— Tot ce era scris să ţi se întîmple! Ştiam că ziarele or să scrie despre tine, ştiam că or să vorbească la radio...

— Iar eu, cum mi-am dat seama despre ce e vorba, am şi alergat aici... la dumneata...

Tocmai atunci a intrat în odaie un băieţandru necunoscut, se vede că dintre colhoznici, nu de la noi, s-a repezit fără să dea bună-seara spre

colţul unde erau cîteva mingi şi o plasă, şi a strigat:

— Ia uitaţi-vă că au sosit mingile!

Nastea l-a dojenit:

— Iura, cînd intri într-o casă, cel dintîi lucru trebuie să dai bună-ziua.

Băiatul i-a întors vorba:

— Nastasia Vasilievna, dar eu sînt centru înaintaş. Nastea a început să rîdă:

— Ei, dacă eşti centru înaintaş atunci se schimbă vorba!

Iar Goşa s-a amestecat şi el:

— Numai cînd o vede pe Kapa începe să i se încline de la un cvartal! Mai zilele trecute s-a întîlnit cu bunica Ksenofontovna. „Ascultă drăguţă, zice bunica, ce tot dai din cap ca un cocoş care ciuguleşte din mers?“

Dar nici Iura nu s-a lăsat:

— Eu mă închin în faţa Kapei nu ca în faţa unei fete, ci ca în faţa artei înseşi... Numai puţin să mai treacă, şi-o s-o vedeţi pe Kapa noastră jucînd la Moscova, la Teatrul Academic de Artă!

Goşa a adăugat:

— Bine, atunci eşti dator să te închini în faţa Nastasiei Vasilievna ca în faţa ştiinţei...

Iura s-a uitat cu coada ochiului la Nastea şi a răspuns, cu importanţă:

— Întru cît mă priveşte, eu pun arta înaintea ştiinţei... Dar înaintea Nastasiei Vasilievna sînt gata să mă închin de la trei cvartale: un cvar-

tal pentru ştiinţă, al doilea pentru cea mai bună comsomolistă, iar al treilea... al treilea, pur şi simplu pentru Nastecika Vasilievna a noastră!...

Şi rîdeau mereu, glumind între ei. Apoi Nastea a pus samovarul, a scos ceşti şi ne-a chemat să ne aşezăm în jurul mesei. Nu le mai tăcea gura o clipă: vorbeau cînd despre semănatul în cuiburi aşezate în pătrat, cînd despre nu ştiu ce spectacol, cînd despre stadionul pe care îşi puseseră în minte să-l construiască comsomoliştii. Goşa şi Kostea încercau să mă facă şi pe mine să vorbesc, însă prea mă simţeam departe de preocupările lor, de spectacole şi de stadioane... Şi, pe deasupra, nu ştiu ce aveam, dar parcă nu eram în stare să scot o vorbă. Stăteam numai şi-i ascultam...

La un moment dat, Nastea a zis, îngrijorată:

— Oare cum o să ajung eu mîine la „Octombrie“, ca să termin odată grîul?... Că s-a desfundat o bucată bună de drum şi trebuie să merg pe jos cam un kilometru. Şi, parcă dinadins, mă doare piciorul şi mai tare!...

Kostea i-a răspuns, serios:

— Te ducem noi pe targă, Nastasia Vasilievna.

Atunci Goşa a ridicat-o în sus cu scaun cu tot:

— Ce targă?... Te ducem de-a dreptul pe braţe!

Şi mi-am dat seama că, într-adevăr, erau în stare s-o ducă pe braţe.

— Să ştii că te ducem! — a încuviinţat Kostea. — Nu se poate să rămînem tocmai acum fără dumneata!

Dar Nastea s-a întunecat deodată la faţă şi s-a încruntat:

— Şi mie mi-ar fi greu fără voi, băieţi!... Mă apucă groaza cînd mă gîndesc că s-ar putea să ne despărţim vreodată...

Goşa s-a mirat:

— Dar ce ţi-a venit să te gîndeşti la una ca asta? Nici nu face să te gîndeşti!...

Nastea nu i-a răspuns nimic. S-a uitat doar, ţintă, la mine. Şi iarăşi au început să vorbească şi să glumească ei între ei.

De mult ar fi trebuit să plec, dar rămîneam pe loc.

Mă uitam la ei cum se veseleau şi mă gîndeam la noi. Ne veseleam şi noi cîteodată — Arkadi, Linocika şi cu mine — dar parcă altfel, nu ştiu cum... Cu romanţe, cu curte, cu vorbe în doi peri... în timp ce veselia lor era atît de tinerească şi de curată! Iar eu abia trecusem de vîrsta comsomolului! Şi deodată mi-a venit gust să bat şi eu mingea la fotbal, să muncesc şi eu la ridicarea stadionului celui nou, să iau şi eu parte la spectacole, ca un comsomolist oarecare şi să uit că sînt director... Dar mă uitam la Nastea: era veselă, glumea, însă cum dădea cu ochii de mine, nu mai rîdea şi-şi întorcea capul în altă parte, de parcă se

ferea s-o văd veselă și nestingherită. În sfîrșit, mi-am luat inima în dinți, m-am ridicat și mi-am luat rămas-bun. Nastea m-a însoțit pînă în tindă, să închidă ușa în urma mea.

Aș fi vrut s-o iau de mînă și s-o rog să n-o mai ascundă de mine pe Nastea cea care plîngea în fața ciubărașului, pe Nastea cea care glumea cu băieții... Dar ea apucase să pună mîna pe zăvor și împingea ușa. Cu alte cuvinte: nu mai pleci odată?...

Am plecat.

Cum mergeam, încotro, singur nu știam. Mă întrebam: ce fire o fi avînd fata asta? Cine era ea? Ce era cu ea?... Ce fel de om ne trimiseseră la S.M.T.? Să fie o cîrciobașă de rînd, căreia nu-i pasă de nimeni și de nimic? O încrezută, care-și închipuie că e mai deșteaptă decît toți? Ori poate că e fetișcana aceea îndrăzneață, pe care o văzusem cînd încărcam îngrășămintele? Sau o ființă de o putere neobișnuită, în stare să ducă pe umerii ei firavi cine știe ce povară?

Ori poate că e tocmai acea femeie rusă, acea fire rusească, despre care am citit și am auzit atîtea? Acea fire rusească, cutezătoare și dezinteresată, credincioasă și statornică în sentimentele ei, îndemînatică și neobosită în muncă, simplă și potolită în aparență, dar îndrăzneață și nobilă în fapte, și necruțătoare cu sine-însăși? Acea fire rusească, pentru care orice sarcină e pe măsura puterilor ei, orice povară pe măsura umerilor ei și orice înălțime pe măsura înălțimii ei? Poate că tocmai asta era și firea Nastei noastre, numai că eu nu fusesem în stare s-o cunosc și s-o pătrund? Așa se întîmplă uneori: muncești cot la cot cu un om care nu se ascunde de tine și nici nu se învăluie în mister — și totuși nu-i bănuiești firea, nu pătrunzi pînă în adîncul ei... Nu simți și nu ești în stare să înțelegi că poate tocmai acela e omul de care ai nevoie, omul cel mai vrednic de interes din toți cîți ți-a fost dat să întîlnești. Și cît de puțin a lipsit ca Nastea să plece de la S.M.T.! Doar s-ar fi putut întîmpla să treacă pe lîngă mine fără s-o cunosc cu adevărat, s-o pierd, să-mi scape și să nu-mi dau seama de asta decît atunci cînd ar fi fost departe, decît atunci cînd ar fi fost prea tîrziu!... Și deodată m-a prins groaza că am întîrziat, că o să plece, că nu mai poți ajunge din urmă ceea ce ai scăpat, că ceea ce s-a săvîrșit o dată, nu se mai poate îndrepta! De-aș opri-o, de n-aș pierde-o, de-aș recîștiga ce am pierdut!... Mergeam adîncit în gînduri. Totul se învălmășise în mintea mea... Și tot gînduri anapoda: cînd mă copleșea îngrijorarea, cînd mă cuprindea fericirea, cînd îmi venea în minte tot ce văzusem pe vremuri mai frumos în viața mea...

Niciodată Linocika nu trezise în mine asemenea gînduri, asemenea amintiri.

M-am dus la Arkadi. Acolo am găsit-o pe Li-

nocika. Mă aştepta. M-am uitat la ea şi m-a prins mirarea: ce găsea lumea la fata asta? Avea o mutrişoară drăguţă, nu-i vorbă, dar atîta tot. M-am uitat apoi la Arkadi — şi dintr-o dată a început să mi se pară că şi la el totul era prefăcut...

După succesul cu semănatul în cuiburi aşezate în pătrat, lumea a început să ne privească altfel decît pînă atunci: cu recunoştinţă şi cu încredere. Oricum, renumele nostru se răsfrîngea asupra întregului raion! Al cui fusese meritul şi cum de izbutisem — acestea erau amănunte care nu interesau pe cei dinafară. Ei nu ştiau decît atît: că, pe neaşteptate, S.M.T.-ul din Juravino realizase o muncă de calitate excepţională.

Băieţii noştri s-au înseninat, ba, mai mult chiar, şi-au schimbat vădit atitudinea faţă de agronomă.

Cel dintîi care şi-a schimbat-o, am fost eu. Tot ce făcea Nastea mă atrăgea şi mă interesa... Uneori, la brigadă, stătea pur şi simplu de vorbă cu băieţii. Eu însă căutam să fac în aşa fel, încît să aud despre ce vorbeau...

Dar Fedea era şi mai frămîntat ca mine. Acum îşi apropia scaunul de al ei şi aducea vorba într-una cum că pînă şi conducătorii cu experienţă nu pot crea totdeauna, chiar din capul locului, „condiţii normale pentru probleme normale". Repeta mereu:

— Nu există muncă mai complicată ca munca de partid. Inginerul, că e inginer, şi nu poate totdeauna să dea dintr-o dată de rostul unei maşini... Dar încă noi, care trebuie să dăm de rostul sufletelor omeneşti!

Pînă şi Ignat Ignatovici începuse să se uite la ea cu alţi ochi, totuşi cu oarecare îndoială. Părea că se întreabă: ce fel de sălbăticiune eşti, din ce specie necunoscută faci parte şi la ce se poate aştepta omul de la tine?

In ce priveşte cuiburile aşezate în pătrat, numai doi oameni reacţionaseră cu totul altfel decît mă aşteptam. Cel dintîi era însăşi Nastasia... O preocupau acum alte probleme. Se vede că, după ce dusese treaba la bun sfîrşit, pătratele încetaseră s-o mai intereseze. Şi nici nu-şi lua un aer de învingătoare, cu toate că s-ar fi putut spune că ne pusese cu umerii la pămînt! Şi doar, afară de ea, nu era nici unul din noi care să nu-şi dea seama de lucrul acesta! Niciodată nu făcea caz de succesul ei, dar nici nu-şi schimba atitudinea faţă de noi. La toate încercările noastre de a ne apropia, răspundea cu nepăsare. Ca şi cum de mult ne cîntărise la adevărata noastră valoare şi nu vedea pentru ce şi-ar mai schimba părerea...

Al doilea om a cărui purtare m-a surprins atunci, a fost Arkadi. Găsea că toate laudele care căzuseră pe capul lui i se cuveneau, pe bună dreptate. Şi nu numai faţă de străini, dar chiar şi faţă de noi, lăsa să se înţeleagă, cu

aerul cel mai firesc din lume, că el fusese adevăratul organizator al semănatului în cuiburi așezate în pătrat. Și nu se putea spune că noi nu cunoșteam toate dedesubturile afacerii ! Doar el fusese cel care se zăpăcise în primele momente, cînd stăteam amîndoi în fața difuzorului, și spusese : „Cine și-ar fi închipuit că niște biete pătrate, acolo, pot să te salte atît de sus ? Fără să știm, am nimerit-o drept la țintă !" — pentru ca a doua zi dimineața să ne-o trîntească dintr-o dată, lui Fedea și mie :

— Ei, băieți, acum vă dați și voi seama că nu degeaba am dat eu, în toiul campaniei de reparații, pe cei mai buni mecanizatori pentru cursurile de cuiburi așezate în pătrat !

Fedea s-a uitat la el cu mirare :

— Dumneata ?... Dimpotrivă, dumneata nu voiai să-i lași !

— Atunci, de unde i-au luat ? — i-a răspuns Arkadi vesel și cu simplitate, ca și cum era un lucru de la sine înțeles, privindu-l pe Fedea drept în ochi. — Nu i-au luat din atelierele mele de reparații ? Nu le-am dat eu drumul de la muncă ? E drept că nu m-am hotărît chiar imediat... Dar mai tîrziu am făcut multe sacrificii de dragul pătratelor ăstora și am acceptat să trec prin multe greutăți... Cum, voi nu știți nimic ?...

Și atît de puternică era autoritatea lui asupra noastră, a lui Fedea și a mea, încît am început și noi să vedem lucrurile în aceeași lumină !

Într-adevăr, cine dăduse drumul băieților de la reparații ? Arkadi ! Cine avusese de suferit cele mai multe neplăceri din pricina asta ? El. Și acesta era principalul. Faptul că la început se lăsase cam greu, nu are cine știe ce importanță... Cu toate acestea, prietenia noastră nu mai era aceeași. Înainte, totul îmi plăcea la el : și felul lui de a vorbi cu oamenii — în monosilabe și fără să-și scoată luleaua din gură — și privirea lui plină de importanță, și felul cum mergea, de parcă nu numai oamenii, dar și zidurile trebuiau să se dea la o parte din calea lui !...

Acum însă, cînd se întîmpla să mă uit la el, mă umfla rîsul. Cum să nu te umfle rîsul, cînd auzi pe cineva vorbind de un brăzdar care s-a tocit, cu un aer de parcă rezolvă probleme de politică mondială !

Apoi, am început să observ o nepotrivire între felul lui de a se purta și muncile pe care le îndeplinea. Treburile lui erau treburi de rînd, dar el își lua un aer plin de importanță. De altfel, n-am avut cînd să ne batem prea mult capul cu nimicuri de acestea, deoarece a doua zi timpul s-a încălzit pe neașteptate.

Și ne-am pornit la însămînțări.

Chiar de la început, am luat-o într-un ritm avîntat. Și, fie datorită faptului că toate agregatele fuseseră verificate de cîte zece ori înainte de a ieși la lucru, fie că pentru fiecare din ele ne bătusem capul și asudasem pînă n-am mai putut — ceea ce e sigur e că mecanismele

au funcţionat fără greş şi că aproape toţi băieţii noştri şi-au depăşit normele de schimb.

Dar dacă însămînţările mergeau într-un ritm vertiginos, asta nu însemna că mergeau şi lin! Dimpotrivă.

Nastasei noastre nici nu-i trecea prin gînd să-şi schimbe felul de a fi. Cît era ziua de mare, alerga pe ogoarele S.M.T.-ului, cînd călare, cînd în maşină, cînd pe motocicleta mea. Şi peste tot găsea de ce să se lege: într-un loc se semăna rar, în altul rămîneau greşuri, în al treilea nu se adusese sămînţa la vreme... Pînă şi mecanizatorilor, ba chiar şi preşedinţilor de colhozuri, aproape că le venea să plîngă din pricina ei! Nu ştiu cum i-ar fi răbdat cicăleala, dacă nu s-ar fi împrietenit cu ei încă din timpul iernii. Pentru oamenii aceştia, Nastea nu era numai o îndrumătoare, ci şi profesoara care le dăduse lecţii toată iarna, şi prietena cea bună, care nu o dată împărţise cu ei pîinea şi sarea... Lucrul acesta i-a fost de mare folos.

Cît au ţinut însămînţările, nu trecea zi fără neplăceri în S.M.T.-ul nostru. Şi, cu toate că recunoşteam de multe ori că avea dreptate şi ne era dragă acum, totuşi îmi venea s-o bat de zece ori pe zi! S-o bat de zece ori... şi s-o sărut o dată! Şi nu aşa, ca bărbat, ci din tot sufletul, ca om, pentru energia, pentru priceperea şi pentru dîrzenia ei... De multe ori, în timpul însămînţărilor ni s-a întîmplat să rămînem cu toţii, vrînd-nevrînd, în admiraţia ei: şi Fedea, şi

Ignat Ignatovici, şi eu. Dar, ca şi pînă atunci, Nastea nu lua în seamă privirile noastre şi nici chiar pe noi...

Şi atunci a început nenorocirea mea! — zîmbi tovarăşul meu de drum. — Cum ajungeam la S.M.T., cel dintîi gînd al meu era: unde-i Nastea? N-o să mă crezi, dar nu mă mai recunoşteam. Cît timp era lîngă mine, eram om ca toţi oamenii. Dar cum îi pierdeam urma, parcă nu mai eram eu!... Umblam ca un bezmetic. Pe ce ogoare o fi alergînd? Cînd o să se întoarcă? Şi aşteptam, aşteptam... În sfîrşit, mult aşteptata se ivea: gura, ca o tăietură de cuţit — bărbia, ca o lopăţică... Şi, fără multă vorbă, începea să se repeadă cu gura la mine...

Dar să vezi ce s-a întîmplat odată la noi. În timpul semănatului, la cel mai bun colhoz al nostru, s-a stricat o piesă la tractorul „DT-54". Alta de rezervă nu aveam... Asta însemna să aşteptăm douăzeci şi patru de ore pînă s-o repara piesa stricată. Cu alte cuvinte, tractorul trebuia să stea douăzeci şi patru de ore fără să lucreze... Goşa Ciumak însă avea această piesă. Cum îi plăcea grozav să aibă rezerve de piese de schimb, şi-o meşterise singur, din propria lui iniţiativă. Semănatul era în toi, nu era timp de pierdut. Atunci, am dat ordin să se ia de la Goşa piesa aceea preţioasă. Dar am primit următorul răspuns:

— Nu vrea s-o dea.

— De ce nu vrea?

— Aşa s-a înţeles cu agronomul-şef...

Atunci am chemat-o pe iubita mea. S-a prezentat: slabă, neagră, cu nasul jupuit... Nu mai era îmbrăcată cu pantalonii de schi, ci cu sarafanul ei de stambă... Nici n-am certat-o, nici n-am încercat să lămuresc cazul. Am întrebat-o doar, liniştit:

— Ei, ce zici, Nastasia Vasilievna, să-ţi mai trec în condică încă o mustrare scrisă?

Ea şi-a lăsat fruntea în piept şi mi-a răspuns:

— Cum vrei, Aleksei Alekseevici...

Am clătinat din cap şi am oftat.

— Poţi să pleci — i-am spus.

Bineînţeles că nu i-am făcut nici o mustrare scrisă.

Au trecut trei zile de la întîmplarea asta, cînd iat-o că vine din nou la mine. Mi-a vorbit despre tot felul de treburi de-ale ei, dar la plecare mi-a spus deodată, fără să se tulbure:

— Aleksei Alekseevici, mă simt datoare să-ţi cer iertare... şi pentru chestia cu piesa de schimb, şi pentru că nu ţi-am executat ordinul. Să nu crezi că o fac de frica pedepsei. Îmi cer iertare aşa, omeneşte... Vreau să-ţi vezi de treburi în linişte şi să ştii că n-o să mai fac pe viitor asemenea greşeli, pentru că, într-adevăr, în felul acesta nu poţi să lucrezi. Iartă-mă...

S-a întors şi a ieşit. Mi-am zis că, de-aci înainte, o să trăim şi noi în linişte. Dar ţi-ai găsit! Chiar a doua zi a intrat în biroul meu, tunînd

şi fulgerînd: că de ce întîrzie sosirea carburanţilor la brigadă?...

Mie însă îmi rămăsese în minte scena cînd îşi ceruse iertare. Cum adică, mă gîndeam, crezi că numai tu ai un caracter nobil, că numai tu eşti în stare să vii la om şi să-i ceri iertare? Crezi că eu n-am un caracter nobil? Şi pe urmă, oare n-am făcut şi eu destule greşeli? Crezi că nu sînt în stare, şi eu, de fapte mărete?...

Dar lucrul cel mai important era altul: îmi dădusem seama că acesta era singurul mijloc de a mă arăta în faţa ei ca un om adevărat. Nastea era dreaptă şi neprefăcută din fire, îmi ziceam, cu ea trebuie să te porţi la fel: să fii drept, neprefăcut şi cinstit. Altfel, n-o scoţi la nici un capăt... Îi cunoşteam acum şi această latură!

Ocazia n-a întîrziat să mi se prezinte. Într-o seară, ne-am întîlnit pe drum. Ne duceam acasă de la S.M.T. La început, am vorbit de treburile noastre, de una, de alta. Apoi, mi-am luat inima în dinţi:

— Nastasia Vasilievna, să nu te mire ceea ce o să-ţi spun, dar trebuie să recunosc că la început nu te-am înţeles... şi de aceea am greşit uneori faţă de dumneata... Ştii, mustrarea aceea scrisă, pe care ţi-am trecut-o în condică, o s-o anulăm, nici vorbă. În locul ei, Nastasia Vasilievna, o să-ţi trecem o adresă de mulţumire... Dar nu e vorba numai de ceea ce a rămas pe

hîrtie, e vorba şi de ceea ce a rămas în inima dumitale... Învaţă-ne cum să anulăm şi asta...

M-a ascultat nedumerită. Credeam că o să se bucure şi că între noi o să se lege o prietenie cum nu s-a mai pomenit. Dar, nimic din toate astea. Părea doar tulburată.

— Bine, Aleksei Alekseevici. Sînt mulţumită de ceea ce-mi spui...

Mi-a întins mîna şi a luat-o, grăbită, pe o ulicioară... Nici n-am îndrăznit s-o însoţesc. Cine m-a pus să deschid vorba ? — mă certam singur. — N-am ieşit la nici un capăt şi m-am mai făcut şi de rîs !

Viaţa îşi urma drumul ei. Eu umblam mereu plouat, în timp ce Nastea rămînea neschimbată. Ca şi pînă atunci, nu mă lua în seamă. Ca şi pînă atunci, se repezea la mine pentru tot felul de chestii de serviciu...

Dar iată că, peste vreo cinci zile, a venit să-mi ceară socoteală pentru proasta folosire a mijloacelor de transport. M-a certat cît m-a certat, dar pînă la urmă a început să rîdă şi mi-a spus :

— Credeai că dacă mi-ai cerut iertare, o să fac frumos în faţa dumitale ? Nu, tovarăşe director, să nu te aştepţi la o viaţă liniştită ! — Şi în timp ce vorbea, rîdea şi mi se uita în ochi ca la un prieten... Şi rîsul ei era aşa de blînd, de împăciuitor, de poznaş ! Mi se părea că şi soarele de pe cer lumina altfel în clipa aceea !

De atunci aveam discuţii, ca şi înainte, dar

ele erau altfel parcă, discuţii obişnuite de muncă, de serviciu... Mai mult erau discuţii, ca să zic aşa, obligatorii. Agronomul-şef e obligat să-l piseze pe directorul S.M.T.-ului, serviciile pe care le ocupă fiecare îi silesc să aibă asemenea discuţii. Dacă nu discută în contradictoriu, înseamnă că nu-i doare inima pentru S.M.T.-ul lor. Acest fel de a vedea, cu ajutorul Nastei l-am descoperit !

În vremea asta, campania de însămînţări se terminase şi grîul începuse să răsară. Trebuie să spun că la noi răsărise mai curînd decît la vecinii noştri şi că, de la început, o luase voiniceşte : la vecini pămîntul era încă negru, în timp ce pe cîmpurile noastre se şi aşternuse un covor verde.

Şi, cu fiecare zi care trecea, deosebirea dintre ogoarele noastre şi ale vecinilor noştri era tot mai vădită. La ei abia începea să răsară, la noi era cam de cinci centimetri... La ei abia se ridica deasupra pămîntului, la noi era gata să înfrăţească.

Atunci s-au limpezit toate, şi toate au ieşit la iveală : şi îngrăşămintele pe care le cărasem, şi sămînţa pe care o semănasem, şi termenele la care se executaseră muncile, şi calitatea însămînţărilor. Aşa e pămîntul, te dă de gol : arată şi cum ai muncit, şi priceperea cu care ai muncit, fără să tăinuiască nimic...

Trebuie să mai adaug că am avut noroc şi cu ploile. Abia terminasem semănatul şi s-au şi

pornit ploile, care au ținut o săptămînă încheiată ! Și ploile acelea căzute peste semănătură erau pentru noi aur, nu altceva ! Iar vecinii abia începuseră să semene. Pentru ei ploile nu veneau la timp potrivit : au fost nevoiți să întrerupă semănatul, să oprească tractoarele din lucru. Iar vremea trecea...

Îndată după ploi a venit seceta. Și iarăși s-a dovedit că eram în cîștig față de vecini : ei abia începeau să semene, în timp ce semănăturile noastre, care prinseseră putere în timpul ploilor și-și întăriseră rădăcinile, se ridicau tot mai mîndre !...

Aici trebuie să mărturisesc că și sămînța avusese un rol hotărîtor. Vecinii noștri puseseră în pămînt grîu moale, adus din regiuni ploioase, pe cînd noi semănasem grîul nostru, rezistent la secetă. Și al nostru apucase a se sătura de apă încă din primăvară și nu se mai temea atît de mult de secetă. Vezi, așa s-au întors lucrurile la noi !

E știut că cine muncește bine, are parte și de ploaie la vreme, și de timp frumos.

Într-un cuvînt, toată truda noastră se așternea în stepă ca în palmă. Și fiecare sforțare a noastră ieșea la iveală, pe ogoare, tot mai deslușit, de la o zi la alta, de ne minunam singuri.

Luați înainte de grijile de fiecare zi, nici nu ne mai uitam la ce se petrecea în S.M.T.-ul nostru. Și ni se părea că nu făceam altceva

decît să discutăm, să ne certăm și să batem drumurile prin stepă !...

...Așa se întîmplă și cînd urcă omul un munte : calcă peste tufișuri și pietre, icnește, se poticnește, se uită unde pune piciorul, dar nu observă urcușul, nu vede decît pietrele de sub tălpi și nu simte decît că i-e greu să meargă... Dar cînd ajunge la loc deschis, își aruncă privirea de jur împrejur și rămîne surprins : ia te uită cît de sus m-am urcat !

De toate acestea nici noi nu ne-am dat seama la început, cu atît mai puțin vecinii...

Mi-aduc aminte că, după ce apăruse articolul despre Goșa, Linocika și-a scos buza înainte și mi-a spus :

— Asta nu-i decît o simplă întîmplare ! Ați avut noroc că ați încredințat semănatul în cuiburi lui Ciumak, și că tocmai la el a nimerit și reporterul !

Cînd au înverzit ogoarele, Lukaci zicea :

— Mare noroc au avut cei de la S.M.T.-ul Juravino cu ploile ! Auzi dumneata întîmplare ! Să înceapă ploaia tocmai cînd au terminat ei semănatul !

Iar cînd s-a văzut ce recoltă se pregătește, Lukaci ne-a spus :

— Ce întîmplare fericită că n-ați schimbat grîul vostru cu cel adus din alte părți !

Fedea i-a răspuns, rîzînd :

— Cam prea multe „întîmplări" pentru un singur S.M.T. ! Unii filozofi susțin că și întîm-

plarea își are legile ei, nepătrunse încă. Și se vede treaba că nici tu nu ești în stare să pătrunzi toate „întîmplările“ noastre... Cei care au mai multă minte și mai puțină invidie au înțeles demult care e pricina și de ce, de la o vreme, în S.M.T.-ul nostru se petrec tot întîmplări fericite!

Frumos vorbise! Oamenii deștepți înțeleseră înaintea noastră rostul întîmplărilor de pe la noi...

A început atunci să vină la S.M.T.-ul Juravino fel de fel de lume de seamă: activiști de partid, colhoznici, agronomi, savanți... Veneau, se interesau, întrebau. Ne simțeam acum cu totul altfel. Înainte, cînd ne duceam la consfătuiri, la raion sau la regiune, nimeni nu ne lua în seamă, doar tovarășii de vînătoare se apropiau să ne salute — pe cînd acum, îndată ce ne arătam în prag, ne și ieșeau în întîmpinare, cînd unul, cînd altul... Și fiecare voia să știe cîte ceva: cum am făcut cutare lucru, cum l-am făcut pe celălalt? Cei mai mulți ne priveau cu simpatie și cu respect... Am început a fi înconjurați de oameni aleși, de oameni mai deosebiți, iar problemele pe care le discutam acum erau altele decît cele dinainte.

Pînă și viața noastră în S.M.T. se ridicase la un nivel atît de înalt, de parcă nici nu-ți mai venea să te gîndești la cea din trecut!

Cînd porumbul și floarea-soarelui au prins putere, au început să ne viziteze delegații întregi de oaspeți, nu numai cîte unul. Multor mecanizatori de prin alte S.M.T-uri nu le reușiseră pătratele și pierduseră încrederea în semănătoarea „SȘ-6“. Dar cînd au venit la noi, ce să vadă? Ogoarele, o frumusețe, păreau trase cu linia. Oricum te-ai fi uitat: de-a lungul sau de-a curmezișul, era același lucru...

Și trebuie să mai spun că acel care însoțea oaspeții pe cîmp era totdeauna Arkadi. Cum se întîmpla asta, nici noi nu ne dădeam seama. Arkadi era înalt, prezentabil, cu o figură care atrăgea atenția, cu luleaua veșnic în colțul gurii și cu vorba poruncitoare. Și ori de unde ar fi venit: de la raion, de la regiune, sau de la Moscova, străinul își oprea imediat privirea asupra lui Arkadi; el dădea lămuririle necesare și tot el însoțea oaspeții la cîmp, ca specialist în pătrate și ca figura cea mai proeminentă a S.M.T.-ului nostru... Și toți rămîneau cu impresia că el era promotorul tuturor succeselor noastre... Iar pe Nastea, de cele mai multe ori nici n-o luau în seamă, așa cum era: mică, prizărită și îmbrăcată cu sarafanul ei de stambă...

Din pricina asta, Nastasia n-a fost prețuită la început în S.M.T.-ul nostru așa cum merita.

Numai pe măsură ce creșteau și ieșeau la iveală succesele noastre, ieșea la iveală și creștea și valoarea Nastei în ochii celor care știau să vadă.

Înainte, cînd spunea vorbele ei obișnuite: „În cărți și în ziare nu scrie așa!" — mulți rîdeau de ele, ca de o naivitate sau ca de o prostie. Acum însă, începeau să înțeleagă, cu încetul, că ea nu le spunea din naivitate, ci din pricina firii ei hotărîte și cinstite, pentru care vorba nu se desparte niciodată de faptă...

Înainte, cînd își expunea în fața noastră proiectele, le socoteam simple năzbîtii și nici nu le luam în seamă. Acum însă, stăteam și-i ascultam cu atenție fiecare cuvînt.

De aceea și Nastea se potolise, se îmblînzise — se maturizase parcă. Odată, și-a făcut singură critica. Mi-a spus:

— Înainte, nu vă recunoșteam de conducători și nu voiam să țin seama de voi... Mi se întîmpla uneori să spun și prostii, de necaz...

E drept că discutam și ne certam ca și înainte. Oricum, nu e bun acel agronom care nu-l pisează pe director. Cu toate acestea, se dezvoltase în noi spiritul tovărășesc. Și, dintr-o dată, ne-am dat seama că era foarte interesant să lucrezi cu ea. Ba chiar plăcut și vesel. Adevărat că ne cam ținea din scurt și acum... Dar felul acesta de a fi e felul nostru... sovietic... rusesc... În apropierea ei, ne simțeam așa cum te simți iarna în ger, cînd te și piscă, te și înfierbîntă și nici nu te lasă să stai multă vreme pe loc! Poate că celor deprinși cu o climă mai dulce nu le-ar plăcea, dar pentru noi e tocmai cum ne place.

La început, mi se părea că și raporturile ei cu Arkadi se îmbunătățiseră. Se purta acum politicos cu ea... Ba uneori îi făcea și complimente: „Nastasia Vasilievna are atîta energie!", „Nastasia Vasilievna e un lucrător cu inițiativă"...

Dar sub această politețe se simțea răceala, iar cuvintele de laudă le spunea cu o vădită umbră de dispreț. La început n-am băgat de seamă, credeam că totul merge așa cum trebuie și că acești doi oameni, cu firi atît de deosebite, izbutiseră, în sfîrșit, să se înțeleagă.

Dar odată, fiind la vînătoare, am rămas peste noapte la lacuri. Eram noi trei: Fedea, Arkadi și cu mine. Ne-am încălzit cum se cuvine cu plosca, apoi am aprins focul. Stăteam întinși și vorbeam... Fedea a început s-o laude pe Nastea, iar eu îl ascultam; mi-era frică să nu scap cumva vreo vorbă. Dar Arkadi a dat deodată din mînă și l-a întrerupt:

— Ia mai lasă-mă... O cunosc eu!...

Și era atîta ură în glasul lui, încît Fedea și cu mine ne-am tulburat:

— Ce cunoști? Spune-ne și nouă ce știi?

Dar el nu ne-a putut spune nimic. A mormăit, doar, cîteva prostii:

— Apoi... nu-i lucru curat cu Ciumak...

Fedea i-a luat-o înainte:

— Și ce dacă s-au îndrăgostit unul de altul?... Pentru asta trebuie s-o dușmănim? Cîte nu vorbește lumea! Așa, se zice că Linocika s-ar fi încurcat cu Lukaci... și văd că nu ești

supărat pe ea! Nici nu-ți pasă de asta, habar n-ai! Atunci, ce ai cu Nastasia Vasilievna? Spune cinstit...

Arkadi însă se uita în foc, dădea mereu din mînă și repeta într-una: „Lasă că știu eu... știu eu!..." Dar n-a fost în stare să spună decît tot niște prostii. În cele din urmă, ca să scape de gura noastră, ne-a aruncat:

— Ați văzut uneori, cînd plouă, cum ies bășici pe fața băltoacelor... Ies și plesnesc! Ies și plesnesc!

Și repeta mereu vorbele acestea, de parcă ținea cu orice preț să „plesnească" mai curînd faima Nastei...

Abia mă puteam stăpîni să nu-i răspund:

— Nu, prietene Arkașa, n-o să „plesnească"! Aștepți degeaba...

Dar nu i-am spus nimic. Prea mă buimăciseră vorbele lui.

De atunci, n-a mai scăpat un cuvînt cu privire la Nastea... Se purta tot atît de politicos cu ea. Ba chiar ne-o lăuda.

Însă Fedea și cu mine nu puteam uita vorbele lui. Și nu atît vorbele, cît tonul cu care le spusese.

Ura aceea nemăsurată ne surprinsese pe amîndoi.

Doar Nastea nu-i făcuse nici un rău. E drept că nu-l prea avea la stomac. E drept că se certaseră uneori pe chestii de serviciu. Dar și noi ne certasem înainte cu ea! Și noi, Fedea și cu mine, avusesem pentru ea și silă, și dușmănie, și necaz! Dar o ură ca aceea, oarbă și necruțătoare, nu-i purtasem niciodată! Cu atît mai mult acum, cînd se vedea bine cît folos adusese Nastea întregului S.M.T. și mai ales lui Arkadi!

Îi îngăduise cu nepăsare să-și însușească succesele ei. Nu-i amintise niciodată vechile lui greșeli și nici nu făcuse caz cînd se dovedise că ea avusese dreptate, nu el. Și doar numai datorită ei îi venise lui, plocon, renumele! Cu toate acestea, niciodată nu-l auzisem vorbind despre cineva cu atîta ură, cum vorbise, în noaptea aceea, despre ea. O ură atît de îndîrjită era cu totul disproporționată față de măruntele neplăceri de serviciu pe care i le pricinuise, cîndva, Nastea...

Și apoi, Nastea nu avea nici un pic de necaz pe Arkadi. E drept că nu-l prea lua în seamă, că nu-și prea bătea capul cu el și că-l dăduse pur și simplu la o parte, ca pe o piedică, din calea ei — dar nu-i purta dușmănie.

Atunci, de unde-i venea lui ura aceea ascunsă și sălbatică față de Nastea? Care era pricina? Nu ne puteam da seama și totul a rămas o taină și pentru Fedea, și pentru mine.

În schimb, ne-am dat seama că nu se produsese nici o îmbunătățire în raporturile dintre acești doi oameni, ci dimpotrivă: dușmănia lui Arkadi față de Nastea se lăsase doar mai la fund. Și din pricina asta, deși mută, era mai adîncă.

În același timp, și prietenia noastră cu Arkadi începuse să se răcească. Ne duceam, ca și înainte, la vînătoare, ne adunam ca și înainte la Ignat Ignatovici, dar nu ne mai deschideam sufletele în fața lui... De altfel, chiar în chestiunile de serviciu vorbeam din ce în ce mai puțin cu el.

Și nu eram de loc necăjit că prietenia noastră se destrămase. Îmi făcusem în vremea asta alți prieteni, atît în raionul nostru, cît și în cele vecine. Aveam acum interese noi și bucurii noi...

Dar o dată cu ele sporea și durerea mea cea nouă... Ea, Nastea... E drept că acum vorbea cu mine mai prietenește, mai deschis. Uneori chiar rîdea și glumea... Totuși, nu vedeam că aș interesa-o mai mult, că s-ar apropia mai mult de mine. Cîteodată îmi ziceam: la drept vorbind, ar fi cam prea curînd să-i stîrnesc interesul... Pentru ca mai tîrziu să mă întorc: bine, dar nu vede ea că m-am schimbat, că sînt în stare acum de fapte pe care alții nici nu le visează măcar și că ea... și că ea e pentru mine... într-un cuvînt...

E cu putință oare să nu vadă, să nu simtă, să nu observe? Iar dacă vede, cum o rabdă inima să nu răspundă la chemarea mea?... Dar poate că vede, simte, și totuși nu arată, așa cum fac fetele de obicei.

Mă uitam la ea și nu înțelegeam nimic. Cum încercam să aduc vorba, pe ocolite, îndată se

uita la mine ca la un străin și, cu o singură privire, făcea să-mi înghețe vorbele pe buze.

Odată însă, s-a întîmplat să cad la o cotitură de pe motocicletă. N-am putut să-mi vin în fire imediat. Cînd am deschis ochii, Nastea stătea aplecată asupra mea și se uita la mine cu îngrijorare, așa cum nu te uiți decît la cineva care ți-e apropiat... la cineva care ți-e drag... Dar văzîndu-mă că deschid ochii, s-a ridicat repede în picioare.

Și de atunci mă gîndesc, mă gîndesc într-una: de ce se uita așa la mine? Se speriase poate că m-am lovit grav? Sau... poate o fată să se uite așa la un bărbat străin, de care n-o leagă nimic, numai pentru că s-a speriat?...

Tovarășul meu de drum se înfierbîntase și nu mai putea de căldură. Se ridică și coborî fereastra, care lunecă cu un scîrțîit strident. Cît timp ne despărțise fereastra, stepa părea încremenită în noapte, mută, monotonă și neagră.

Dar îndată ce s-a coborît, un vînt puternic a năvălit în compartiment. Simțeai în el răcoarea nopților de octombrie. Un miros slab de fum venea de la locomotivă și se amesteca, nu știu cum, cu un miros tot atît de slab de pepene. Luna zbura amețitor pe deasupra stepei, cînd arătîndu-se, cînd dispărînd după stîlpii negri de telegraf.

Se auzeau de undeva fluierături de locomotive. Păreau că se strigă una pe alta, iar în gla-

sul lor străbătea şi chemare, şi bucurie, de parcă erau prietene vechi şi-şi sărbătoreau acum întîlnirea neaşteptată în noapte.

Aleksei Alekseevici tăcea. Dar încă nu-şi terminase povestea.

— Nu mi-ai spus ce s-a întîmplat cu dumneata atunci, la Kremlin...

Aleksei Alekseevici începu să rîdă încurcat, apoi se aşeză pe canapea.

— Ce s-a întîmplat?... Ţi-am spus că fusese o vară grozav de secetoasă, că îngheţul venise toamna prea devreme, şi că furtunile ne scuturaseră holdele. Însă, datorită însămînţării timpurii şi de calitate, precum şi grîului cu bobul tare, rezistent la secetă, am ridicat de pe ogoare, una peste alta, cîte cincisprezece chintale la hectar... Nu era cine ştie ce, totuşi, pentru un an secetos, era destul de mult! Vecinii noştri abia putuseră să ridice cîte opt sau nouă chintale la hectar... Trebuie să mai spun că şi floarea-soarelui, şi porumbul merseră bine la noi... Numai la floarea-soarelui colhozurile noastre cîştigaseră, pe puţin, cîte două sute de mii de ruble fiecare! Iar cu porumbul, în anul acela de lipsă de nutreţ, ieşisem mai bine decît în anii cei mai buni...

Şi încă un lucru vrednic de luat în seamă: colhozurile noastre codaşe reuşiseră să se ridice!

Dar cea mai mare bucurie ne-a adus-o Plenara din septembrie! Şi ce crezi că ne-a mirat mai mult, ce ne-a zăpăcit pur şi simplu? Şi cum am fi putut să nu ne zăpăcim, cînd am văzut că toate ziarele nu vorbeau decît despre problemele noastre, despre tot ce era în legătură cu S.M.T.-ul nostru din Juravino?... Toate greutăţile prin care trecusem, toate temerile noastre, tot ce realizasem — toate erau scrise acolo, întocmai, negru pe alb. Numai că, acolo unde noi păşisem dibuind pe cărări, se tăiaseră drumuri. Acolo unde chibzuisem pe ghicite şi fragmentar, se desfăşurase un sistem întreg! Încercam un sentiment foarte ciudat: vezi, ţie abia ţi-a trecut lucrul acesta prin minte, abia l-ai închegat în vorbe, şi acolo îl găseşti gîndit de-a gata şi aşternut pe hîrtie! În lumina Plenarei, am văzut şi mai clar justeţea liniei noastre, a liniei pentru care luptase Nastea... Iar după Plenară, am desfăşurat şi mai larg munca noastră. Aveam impresia că toată ţara se întorsese cu faţa spre noi, şi în ce priveşte problemele mari, şi în cele mai mărunte. Înainte, pentru un pic de material de construcţii, alergai de-ţi ieşeau ochii. Acum, ni se trimitea fără să-l cerem. Înainte, problema cadrelor era un adevărat chin: cereai, cereai, şi degeaba. Acum, oamenii veneau singuri la noi.

Curînd după aceea, s-a primit ordin să trimitem o delegaţie de agricultori la consfătuirea de la Moscova. Nu ne îndoiam o clipă că printre alţii o să fie trimisă şi Nastea. Cînd colo, aflăm

că fusesem aleşi numai Arkadi, Fedea şi cu mine. Serghei Sergheevici lipsea, iar cei de la regiune nu cunoşteau în amănunt situaţia de la noi. Ştiau că Nastea lucra de puţin timp la S.M.T., pe cînd noi eram din vechile cadre. Apoi, despre Arkadi se ştia de mult că el „fericise“ S.M.T.-ul nostru. De altfel, avea mulţi cunoscuţi la regiune. Ştia să se împrietenească cu cine trebuia, şi mai ştia şi să apese, la momentul potrivit, pe butoanele pe care trebuia. Luaţi înainte de treburile şi de grijile noastre, Fedea şi cu mine nu ne gîndisem din timp la lucrul acesta. Aşa că... pierdusem momentul!

Iar Arkadi al nostru nu obişnuieşte în asemenea împrejurări să stea cu mîinile în sîn. Nu e în firea lui! M-a anunţat pe neaşteptate că are treburi urgente în oraş... A găsit un pretext oarecare... Fără să bănuiesc nimic, l-am lăsat să plece. A plecat, s-a dus pe unde a ştiut, a vorbit cu cine a trebuit. Apoi s-a întors, dar nouă nu ne-a spus nici un cuvînt. Şi abia cine ştie cînd am aflat că în drumul acela le pusese toate la cale. Aşa s-a făcut că am fost trimişi la Moscova Arkadi, Fedea şi cu mine. Nu se putuseră hotărî s-o trimită pe Nastea: întîi că era nou venită în S.M.T., apoi pentru că fusese pedepsită cu un avertisment şi cu o mustrare în scris. Abia atunci am început, Fedea cu Rucenko şi cu mine, să alergăm, să intervenim şi să protestăm. Dar ne trezisem prea tîrziu. Listele erau deja aprobate şi biletele nominale distri-

buite. Aşa că, pînă la urmă, am plecat tot numai noi trei...

Mă aflam pentru întîia oară în viaţă la o consfătuire ca aceea. Nici prin gînd nu-mi trecea că o să fiu nevoit să urc la tribună să vorbesc... Şi asta, pentru că, pînă în clipa din urmă, eram încredinţat că, chiar dacă obţinusem oarecare succese, în S.M.T.-ul nostru nu se întîmplase nimic deosebit, care să poată interesa pe toată lumea... Sînt S.M.T.-uri care ridică şi cîte 25 pînă la 30 de chintale la hectar, pe cînd noi nu ridicasem decît cîte 15. De ce-aş fi luat cuvîntul?... Dar, deodată, locţiitorul de ministru mi-a spus: „Să iei cuvîntul şi să ne poveşteşti cum aţi făcut de-aţi izbutit!“

Gîndurile au început să alerge nebuneşte în mintea mea... Oare ce făcusem noi de izbutisem? Aveam impresia că nu făcusem nimic de seamă. Înlocuisem trifoiul cu porumb. Făcusem o încercare, pe zăpadă, de felul cum se seamănă în cuiburi aşezate în pătrat. Cărasem îngrăşăminte. Condiţionasem sămînţa... Ei, şi?... Bineînţeles că luptasem, că înnebunisem discutînd, că toată primăvara alergam pe ogoare ca nişte bezmetici... Dar cum, în ce fel să le spun toate astea?

Atunci Arkadi m-a sfătuit:

— Ai situaţiile la tine. Ia-te după situaţii. Oamenii au nevoie de date precise. Arată indicii pe care i-am obţinut.

Așa am și făcut. Ne-am pus imediat toți trei la lucru, am copiat indicii, ba am pregătit și textul cuvîntării.

M-am urcat la tribună și am început, după text. Părea că o să meargă bine. Dar deodată, locțiitorul de ministru m-a întrerupt: „Procentele sînt, fără îndoială, importante. Dar... — mi-a spus — cred că ar fi mai bine să intri în miezul problemei..."

Dar care era „miezul problemei" ?...

Nu zic că nu mă gîndisem și înainte la asta. Mă gîndisem eu, dar numai în parte, în anumite momente. Prins în vîrtejul treburilor și al grijilor de fiecare zi, nu încercasem niciodată să le cuprind pe toate laolaltă.

Și iată că, deodată, mi se pusese această întrebare direct, în auzul tuturor!

Nu mai încape vorbă că m-am zăpăcit puțin... Fapte și întîmplări de tot felul se petrecuseră multe pe la noi. Dar cum puteam să-mi dau seama, cît ai bate din palme, unde era miezul lor? Cum să le spun în cîteva cuvinte?... Și drept în fața mea, în primul rînd de bănci, stătea Arkadi... Capul lui de vultur se înălța deasupra tuturor: l-ai fi văzut dintr-o mie! Se uita la mine și zîmbea, ca și cum ar fi vrut să spună: „Ehei... ia să mă fi chemat pe mine la tribună!..."

Chiar în clipa aceea, locțiitorul de ministru m-a întrerupt din nou: „Ce anume a ridicat S.M.T.-ul vostru?" Și zicînd așa, și-a ridicat și

el palmele în sus. Atunci, am văzut deodată înaintea mea... uite, așa cum te văd, mîinile Nastei, cînd plîngea, în seara aceea... Că doar mîinile ei ne ridicaseră! Înainte de a veni ea, nu era mare lucru de capul S.M.T.-ului nostru. Nastea îl ridicase!... Și de multe ori nu numai fără ajutorul nostru, ci împotriva noastră... Și acum, noi stăteam acolo toți trei, Arkadi se lăfăia în primul rînd de bănci, în timp ce ea alerga pe ogoare, de la o brigadă la alta...

Și deodată, mi s-a închegat înaintea ochilor întreg tabloul. Am văzut tot, începînd din prima zi a sosirii ei la S.M.T. și pînă în momentul despărțirii, cînd am plecat la Moscova...

Pentru că sînt clipe cînd în mintea unui om încap, în același timp, nenumărate imagini. Totul se învălmășise: și cuiburile așezate în pătrat, și agregatele, și sămînța, și discuția noastră cu Serghei Sergheevici, și lupta noastră cu Arkadi... Le vedeam pe toate, dar nu eram în stare să spun nimic! Nu se poate să le spui pe toate dintr-o dată, iar de început, de unde s-o începi? Ce era mai important?... Nu puteam să mă descurc în propriile mele gînduri! În vremea asta, locțiitorul de ministru mi-a mai repetat o dată: — „Haide, spune-ne cum s-a întîmplat?..."

— Apoi, cum să se întîmple? — și Aleksei Alekseevici își ridică fruntea și urmă cu energie ba parcă și cu un fel de furie: — Doar i se poate întîmpla și celui mai bun muncitor să pri-

mească mustrări în scris, să plîngă și să rămînă în stepă neștiut de nimeni, în timp ce dușmanii lui se lăfăiesc în primul rînd și în primele locuri !... Da, se întîmplă uneori și așa... Să încep a vorbi și să le spun toate astea? N-aveam nici cînd să-mi adun gîndurile, nici cînd să-mi aleg vorbele pentru o poveste ca asta...

Stăteam ca pe jeratic, mă frămîntam, nu puteam să-mi limpezesc gîndurile și nu-mi găseam cuvintele ! Iar alături de mine, la tribună, stăteau membrii guvernului, și în fața mea, în sală, mii dintre cei mai de seamă agricultori ai noștri... Și, peste toate celelalte, proiectoarele mă orbeau, iar reporterii săreau în jurul meu ca niște diavoli, țăcănind mereu din aparatele lor...

Mă zăpăcisem cu desăvîrșire ! Unde să găsesc vorbele potrivite care să oglindească realitatea ? Cum să încep ? — mă întrebam. — Să zic : „Agronomul-șef de la noi a dat dovadă de energie și de inițiativă..." Dar cum puteam să spun tot ce aveam de spus cu vorbe ca acestea ?... Ce să fac ? Și... alături de mine erau membrii guvernului, oameni care îți deschid larg toate drumurile, de-ți rămîne numai să pășești pe ele... Numai să pășești !... Dar vezi, se întîmplă uneori că în loc să mergi înainte, stai și te frămînți pe loc... Și, ce să spun, m-am simțit rușinat și în fața lor, și în fața celor din sală... Oamenii așteptau să le împărtășesc experiența mea, iar eu mă pregătisem să le înșir tot soiul de cifre frumoase ! Ori poate că mai curînd ar

fi fost cazul să țin o cuvîntare de pocăință ?... E adevărat că nici să treci de la una la alta, așa, cît ai bate din palme, nu e tocmai ușor ! — își spuse Aleksei Alekseevici. — Și, uite, mi-am pierdut cumpătul... Și încă cum mi l-am pierdut ! N-am mai fost în stare să leg două vorbe... Am dat din mînă și am coborît de la tribună !

Dar în clipa aceea mi-am dat cuvîntul față de mine însumi că o să mai fiu chemat la această tribună ! O să mă silesc să mă mai cheme o dată, și atunci o să mă pregătesc din timp și o să expun cinstit totul, fără să ascund nimic ! Ca să știe oamenii că toate acestea nu se fac chiar atît de ușor și ca să nu mai repete și alții greșelile noastre !...

Tovarășul meu de drum își aprinse din nou luleaua. Dar cînd să tragă primul fum, și-o scoase din gură și o lăsă la o parte :

— O am de la Arkadi... Nu putea să înțeleagă cu nici un chip atunci, de ce amuțisem la tribună... Mereu mă lua în rîs... Dar Fedea înțelesese...

Mult timp n-am putut să dormim, Fedea și cu mine, în noaptea aceea. Am stat de vorbă pînă în zori. Trăsesem la hotelul „Moscova". Ferestrele odăii noastre dădeau în Piața Roșie. Ca s-o putem vedea mai bine, stinsesem lumina și ne așezasem pe marginea unei ferestre. Vorbeam. Iar drept în fața noastră, Kremlinul... Mausoleul... Vedeam orologiul luminat din turnul

Spaski. Desluşeam cum se mişcă acele... orele treceau una după alta, şi noi vorbeam într-una. Căutam să găsim răspunsul just la întrebarea locţiitorului de ministru: In ce constă „miezul problemei“?

— Cum s-a putut întîmpla aşa ceva?... — nu-şi mai venea în fire Fedea. — Am muncit laolaltă atîţia ani în şir. Patru prieteni, patru lucrători din conducerea S.M.T.-ului. De atîtea ori am bătut împreună ogoarele cu trifoi... Am trecut de zece ori pe zi pe lîngă semănătoarea „SŞ-6“ şi n-am văzut nimic!... Dar a fost destul să vină o fată abia ieşită de pe băncile şcolii, ca să vadă exact ceea ce ne-a arătat mai tîrziu Comitetul Central... Cum s-a putut întîmpla aşa ceva?...

Mă întrebam şi eu: cum?... Fără îndoială, era de vină şi faptul că, din prostie sau din pricina tinereţii noastre, ne lăsasem duşi de nas de Arkadi.

Să-l luăm acum pe Arkadi... Adică, cum? N-avea el experienţă, nu era deştept, nu căuta şi el drumul spre izbîndă?... Atunci, cum se face că drumul acesta l-a găsit Nastea, şi nu el?

Stăteam şi ne gîndeam. Deodată, Fedea mi-a spus:

— Uită-te, uită-te... Se schimbă santinelele...

Intr-adevăr... Ii vedeam cum merg: caporalul de schimb în frunte, ostaşii în urma lui. S-au apropiat de post, au executat o întoarcere, au

rămas o clipă pe loc, pe urmă au încremenit la intrare. Pentru întîia oară vedeam, Fedea şi cu mine, acest spectacol.

Apoi a răsunat, la radio, Imnul Sovietic: *„Republice libere-n strînsă uniune...“* L-am ascultat, am mai stat, ne-am mai gîndit, am mai fumat... Deodată, Fedea a zis răspicat, cu ură în glas:

— Nu e decît un an-tre-pre-nor... Asta e!

Şi a smucit din umăr cu atîta putere, încît a zăngănit fereastra.

N-am înţeles de la început drumul pe care-l urmaseră gîndurile lui.

— Cum antreprenor? De ce antreprenor?

Atunci Fedea mi-a explicat:

— Cînd un ostaş primeşte o decoraţie, spune: „Slujesc Uniunea Sovietică!“ Cuvintele acestea sînt valabile pentru orice comunist... pentru orice conducător! Toţi sîntem slujitorii Uniunii Sovietice... slujitorii poporului. Pe cînd el, e un antreprenor al poporului sovietic... Iar un antreprenor nu are nici o legătură cu poporul şi nu ştie decît un singur lucru: să cîştige cît mai mult şi să se îmbogăţească cît mai repede pe spinarea poporului!

Am replicat, cu oarecare îndoială:

— Totuşi e deştept... talentat chiar! Şi a muncit...

Fedea a zîmbit:

— A muncit?... Muncă de-o copeică şi aere de-o rublă! Sînt tot felul de antreprenori. Şi

foloasele care îi atrag sînt şi ele de tot felul. Unii aleargă după bani, alţii după o viaţă tihnită, iar alţii după glorie. Numai după muncă nu aleargă nici unii! Totdeauna a fost mai greu să munceşti decît să-ţi dai aere. Fără îndoială că printre ei sînt şi unii deştepţi şi talentaţi, ba chiar folositori... Numai că... uneori e foarte greu să-ţi dai seama unde se termină folosul de pe urma lor şi unde începe paguba!...

Îl ascultam şi mă gîndeam: într-adevăr, nu era tocmai uşor să ne dăm seama pînă unde ne folosise Arkadi şi de unde începuse să ne păgubească. Scotea agregatele pe ogoare mai devreme decît celelalte S.M.T.-uri. Dar era bine, oare? Pentru asta eram lăudaţi, şi el, şi noi... Totuşi, calitatea muncilor agricole nu era mai bună la noi decît la vecini şi nici timpi morţi n-aveam mai puţini. Scotea în grabă agregatele, raporta, invita reporteri... Şi imediat urmau fotografiile prin ziare şi adresele de mulţumire!... Repede şi plăcut... Dar ia încearcă să lupţi pentru calitate, pentru creşterea recoltei, pentru bunăstarea colhozurilor... Te trec şapte rînduri de sudori... şi cine ştie cînd o să capeţi rezultatele, care cine ştie cînd or să fie remarcate, şi cine ştie cînd or să vină şi laudele...

Eu mă gîndeam, iar Fedea îşi dezvolta înainte teza lui cu privire la antreprenori:

— Dar fiindcă veni vorba, chiar şi ca antreprenor e meschin! Nu dispreţuieşte foloasele mărunte, se mulţumeşte cu o glorie mai modestă, de proporţii raionale, aleargă după un gologan şi ţine să ducă o viaţă cît mai comodă.

— Şi Nastasia Vasilievna?... — l-am întrebat.

Voiam să ştiu care era părerea lui despre Nastea.

Mi-a răspuns:

— Dar n-ai văzut-o cum muncea? Nevoile şi grijile colhoznicilor, astea erau toată viaţa ei! Pe ea n-o interesau gloriile sau dezaprobările şefilor... Greşea uneori, fără îndoială, însă linia principală a muncii ei era justă... La început, ne miram cum de se potriveau planurile şi concepţiile ei cu planurile şi concepţiile partidului. Ni se părea ciudat că această coincidenţă mergea pînă la problemele izolate, cum ar fi chestia trifoiului sau a semănatului în cuiburi aşezate în pătrat... Dar nu trebuia să ne mirăm. Nici nu se putea altfel! Linia pe care şi-o alesese îi cerea să slujească cu credinţă poporul. Şi cine îşi alege această linie, îşi alege linia partidului! Asta e legea legilor! Prin urmare, de ce ne-am fi mirat?

Am dezbătut încă mult această problemă: cine erau slujitorii poporului şi cine „antreprenorii“ lui... Şi, încetul cu încetul, ne-am lămurit.

Am înţeles de ce se luaseră la ceartă Nastea şi Arkadi, ca două fiinţe potrivnice şi învrăjbite structural. Am înţeles şi ura sălbatică,

„disproporţionată", a lui faţă de ea, şi nepăsarea ei faţă de el.

Arkadi simţea că Nastea era puternică — acea putere înverşunată în stare să-l ia şi să-l răstoarne fără nici o greutate, aşa, din mers... Îi recunoştea puterea, dar nu voia să-i recunoască superioritatea.

Întotdeauna căutase să-i fie viaţa cît mai uşoară şi mai îndestulată, să aibă trecere şi să fie celebru. Toate acestea le aduna fărîmă cu fărîmă, an de an, se lăuda cu fărîmiturile adunate şi ţinea la ele. Şi, deodată, se pomeneşte alături de el cu o fetişcană, care le cucereşte toate acestea repede, în treacăt, cu nepăsare... Le cucereşte, dar nu le dă nici o atenţie... Şi grozav trebuie să te simţi de rău cînd vezi că ceea ce tu te-ai muncit să aduni o viaţă întreagă, altul cucereşte dintr-o dată şi parcă fără să bage de seamă... Nastea l-a lăsat să-i fure gloria. Şi el tremură pentru fărîma de glorie pe care a furat-o, gîfîie şi încearcă să stoarcă din ea tot ce se poate stoarce... El ştie bine că gloria asta aparţine Nastei! Şi mai ştie că ea îl dispreţuieşte şi că de aceea nu vrea să aibă de-a face, în nici un chip, cu el. Ştie că, dacă ar vrea, oricînd i-ar lua-o îndărăt! Cum să nu fie furios? Pentru el, apariţia Nastei ar fi putut fi o adevărată catastrofă!

Nu se potriveau de loc. Pentru el, a recunoaşte superioritatea Nastei, ar însemna să-şi recunoască propria lui incapacitate. Dacă i-ar

recunoaște inteligența, ar însemna să-și recunoască propria lui prostie. Dacă ar recunoaște că Nastea duce o viață dreaptă, ar însemna să tragă cu buretele peste toată viața lui. Poate el să admită așa ceva?

Iar Nastea?... Așa cum îi cunoaște Arkadi puterea, așa îi cunoaște și ea neputința și josnicia sufletului... Ce-ar putea el să-i facă? Să șuiere în urma ei ca șarpele?... N-are decît să șuiere pînă și-o scuipa bojocii! Ce-i pasă Nastei? Omul adevărat nu-și face sînge rău pentru mărunțișuri, chiar cînd sînt de-a dreptul dezgustătoare. Pășește peste ele ca peste o balegă din drum și trece înainte. Iar drumul care se deschide în fața Nastei e larg și însorit...

Și-am mai înțeles de ce indivizi de teapa lui Stenka și Venka îl ascultau pe Arkadi fără să crîcnească: simțeau că e „de-al lor", din aceeași specie, doar ceva-ceva mai răsărit...

Arkadi era „antreprenor" sută în sută. De aceea și căzuse de pe treptele pe care visase atîta să ajungă, cu toată ambiția și cu toate calitățile lui. Și cum se mai ridica singur în slavă, în discursuri, ce aere își mai dădea!... Dar cînd va pleca el, toată lumea o să-l uite... Pe cînd de Nastea, așa mică cum e, oamenii or să-și aducă aminte... Arkadi n-o să mai ajungă a doua oară la Kremlin. Nastea însă o să ajungă, și nu numai o dată! Pe oameni ca Nastea, partidul îi remarcă: sînt oameni de care

țara are nevoie și care pot aduce mari foloase poporului...

Am înțeles multe, noi amîndoi, în noaptea aceea... De multe întîmplări ne-am adus aminte și le-am trăit din nou. Dar ne venea peste măsură de greu să vorbim despre noi înșine.

Așa zicea și Fedea :

— Dă-l dracului pe Arkadi... Mai bine să ne vedem pe noi... Uite, de pildă eu... Cine-ar putea spune că am alergat după vreun succes ieftin ? Că am căutat să mă îmbogățesc sau să duc o viață tihnită ? Am muncit cinstit. La școala de partid nu dormeam nopți în șir, aplecat asupra cărților. Și n-o făceam de dragul diplomei, ci așa, pentru conștiința mea... Eram considerat drept cel mai bun la teorie. Ei, dar în practică... Să te luăm acum pe tine. Nici tu nu ți-ai dat seama că lunecai spre „antreprenorism"... Poate că de aceea sînt și așa de furios pe Arkadi, că ne ducea de nas ! Care era cea mai mare grijă a noastră ? S.M.T.-ul nostru să fie cît mai bine categorisit, să raportăm la timp cînd se terminau reparațiile, să rezervăm cota de teren pentru trifoi hotărîtă de regiune... Cu alte cuvinte, nu ne gîndeam decît cum să facem să ne laude cei de la regiune și să ducem o viață cît mai ușoară. Dar cum le mergea, din pricina vieții noastre tihnite, oamenilor pe care îi conduceam — la asta nu ne gîndisem niciodată.

Intr-adevăr... Noi, Fedea și cu mine, nu ne

dădusem seama de această mare greşeală şi vină a noastră... Abia după consfătuirea de la Kremlin, greşeala aceasta ni s-a dezvăluit în toată gravitatea ei.

...Iată unde era „miezul problemei“, despre care fusesem întrebat la Kremlin!

Trecusem prin atîtea emoţii în ziua aceea, încît am adormit pe divan abia pe la ora trei, fără să mă mai dezbrac. Cînd m-am trezit, se luminase. Tovarăşul meu abia atunci se pregătea să se culce. De obicei, Fedea avea o figură plină de tinereţe, atunci însă ochii îi erau duşi în fundul capului şi obrajii plini de ţepi.

— Haide, culcă-te odată! — i-am spus eu. — Nu vezi că îmbătrîneşti văzînd cu ochii?

Dar el a zîmbit:

— Cum să nu îmbătrînesc!... Şi şi-a întors faţa spre mine. Ia vezi, nu cumva am încărunţit? Se zice că oamenii încărunţesc uneori într-o singură noapte din pricina emoţiilor...

A doua zi, ne-am întîlnit cu Arkadi în sala Gheorghievski... Mai ţii minte sala aceea? Luminoasă, înaltă, înaltă şi cu un aer sever... Arkadi a dat să intre în vorbă cu noi, dar nici Fedea, nici eu n-aveam chef de vorbă. A înţeles, şi-a închis ochii pe jumătate şi s-a sprijinit cu umărul de perete. Mie nu mi-a plăcut gestul lui. Pe zidurile sălii aceleia, de jos şi pînă în tavan, sînt gravate numele cavalerilor ordinului sfîntului Gheorghi — toţi ostaşi ruşi! Multă lume se perindă pe-acolo, însă nimeni nu-şi permite

să se rezeme de aceşti pereţi. Dar Arkadi s-a rezemat, ca şi cum asta nu era nimic, apoi şi-a închis ochii pe jumătate şi, privindu-mă drept în faţă, m-a întrebat:

— Poate că nu mai e cazul să mă întorc la S.M.T.-ul din Juravino? Acum sînt destul de bine văzut... Dacă vreau, pot să rămîn şi la Moscova!

I-am răspuns:

— Bine, rămîi... numai să reuşeşti!

Nu se aştepta la un răspuns ca acesta. A făcut ochii mari şi şi-a ridicat capul.

În clipa aceea am înţeles amîndoi că el n-o să mai calce în S.M.T.-ul nostru...

— O să vă pară rău! — a zis. — O să vă mai aduceţi voi aminte de Arkadi Farzanov!...

Nu... Nu cred că o să ne pară rău. Tot ar fi căutat să ne abată pînă la urmă din drumul cel drept! Şi apoi, mai mult îşi dădea aere decît muncea. Trebuie să căutăm un om mai modest, dar mai muncitor. Unul care, dacă spune că agregatele sînt gata, apoi să ştim că-s gata. Dacă spune că tractoarele sînt reparate, apoi să ştim că-s reparate, iar dacă spune că lucrează după metoda de reparaţii pe ansamble, apoi să fim siguri că nu e o vorbă goală...

Iată la ce concluzii am ajuns, Fedea şi cu mine. Ce e drept, nu ne-am descurcat chiar dintr-o dată în toată povestea asta şi n-am înţeles, chiar de la început, care era „miezul problemei".

Dincolo de fereastră, zorile se făceau tot mai cenuşii. Am stins lumina în compartiment, şi o dată cu ea s-au stins toate culorile. Nu ne înconjurau acum decît umbre, mai dese sau mai şterse. Pătura de lînă roşie părea de un negru catifelat. Cămaşa albastră cu dungulițe a lui Aleksei Alekseevici bătea în cenuşiu-deschis. Deodată, la o curbă bruscă a trenului, o lumină rumenă năvăli în compartiment. Perna albă se rumeni şi ea. Pătura de lînă căpătă o culoare neasemuită, aprinsă ca vinul roşu, iar fîşia delicată a zorilor se aşternu pe oglinda uşii...

— Se luminează... — zise Aleksei Alekseevici. Apoi, întorcîndu-se cu faţa spre mine, mai întrebă: — Ştii de ce ţi le-am povestit toate astea?

— De ce?

— Ca să scrii despre ele. Atunci, la Kremlin, m-am zăpăcit şi n-am fost în stare să spun nimic. Iar acum — cînd, unde şi cui aş putea să i le spun? Şi ar trebui... ar trebui să înveţe şi alţii din greşelile mele! Dumneata eşti scriitoare... Scrie povestea noastră! Vrei s-o scrii?

— O să încerc...

Dar el era sigur că o s-o scriu. Imediat s-a luminat la faţă şi m-a întrebat, curios:

— Şi ce titlu o să-i dai?

— Nu ştiu încă.

— Spune-i aşa: *Povestea unui director de*

S.M.T. şi a duşmanului său intern, agronomul-şef.

Eu însă nu voiam să-i spun aşa.

— Poate că o să-i zic: *Despre slujitorii poporului şi despre „antreprenorii“ lui.*

— Nu!... — se împotrivi Aleksei Alekseevici. — Nu trebuie să se vadă din titlu... Asta trebuie s-o înţeleagă şi s-o simtă omul atunci cînd o citi!

Pînă la urmă, problema titlului a rămas nerezolvată.

A doua zi, Aleksei Alekseevici căuta să nu prea stea prin compartiment. Se vede că se sfia de propria lui sinceritate. Stătea mai mult în compartimentul de alături şi juca preferans. Dar eu m-am gîndit toată ziua la povestea lui.

„Director de S.M.T., agronom-şef de S.M.T.“, acestea sînt numele funcţiilor, sau ale unei munci complicate şi pline de avînt? Sînt definiţia unor funcţii şi a legăturilor reciproce dintre ele, sau sînt cuvinte care cuprind în adîncul lor bogăţia raporturilor dintre oameni, de neînlăturat într-o asemenea muncă?

Asolamente, agregate, sămînţă condiţionată — sau ceea ce se ascunde în spatele lor: caractere, patimi, soarta oamenilor?...

Mă gîndeam la toate acestea, însă încetul cu încetul toate gîndurile şi toate imaginile dispărură şi în locul lor rămase un singur gînd şi o singură imagine: Nastea...

Recunoscusem în ea sute de chipuri tinere pe care le-am văzut cîndva, dar pe care nu le-am pătruns atunci.

Le-am văzut sub diferite aspecte.

Le-am văzut vesele şi biruitoare în mijlocul holdelor bogate şi a fermelor strălucitoare.

Le-am văzut aprinse şi uneori nesocotite în vîltoarea luptei.

Le-am văzut încă nesigure de puterile lor, abia dibuindu-şi drumul, cum fusese şi Nastea în primele zile.

Le-am văzut plîngînd, cu frunţile în pămînt, în ceasul greşelilor şi al înfrîngerilor...

Poate că povestea Nastei n-o să-i intereseze pe mulţi. Dar dacă o să-i fie de folos măcar uneia dintre fetele care-i seamănă, atunci merită să fie scrisă...

Fie ca povestea aceasta să ajungă la adresa exactă!

Tineri şi tinere, care porniţi pe căile străbătute de Nastea, pentru voi o scriu!

Nastea Kovşova e ca şi voi, drumurile ei sînt deschise pentru fiecare dintre voi şi fiecare poate să facă ceea ce a făcut ea. Dar pentru asta trebuie să credeţi în dreptatea cauzei voastre cu aceeaşi tărie cu care a crezut şi Nastea, şi s-o urmăriţi cu aceeaşi dîrzenie cu care a urmărit-o şi ea.

Dreptatea aceasta e atît de uriaşă, încît le dă putere şi celor slabi, iar pe cei mici îi face mari.

...Era pe vremuri o vorbă: „Singur pe cîmpul de luptă nu ești ostaș“. Să dăm la o parte, să uităm vorba asta, străină de năzuințele noastre! „Fiecare e ostaș pe ogorul lui!“ Așa ar spune Nastea.

Fiecare e ostaș pe ogorul lui, deoarece Nastea nu e singură pe ogor, deoarece alături de oameni ca ea e partidul! Deoarece pe întinsul milioanelor de ogoare, la fel cu al ei, se înșiră umăr lîngă umăr milioane de tineri și de tinere ca și ea: din aceștia se alcătuiește armata care biruie în lupta pentru pîine, în lupta pentru pace, în lupta pentru dreptatea noastră cea mare!...

Ziua trecu cu gîndul la Nastea. Iar a doua zi, în timp ce ne apropiam de gara unde trebuia să coboare tovarășul meu de drum, acesta începu să se agite, căutînd să intre iarăși în vorbă cu mine.

— Mă crezi, tovarășă, eu n-o văd pe Nastea... Cînd intră, n-o văd!... La Linocika vedeam fiecare geană, fiecare fir de păr. Dar la Nastea nu deosebesc nici un amănunt luat în parte. Nu știu dacă e frumoasă sau urîtă. Și nici nu vreau să știu. Cînd intră în birou, nu mai știu decît un lucru: că e acolo și că pentru mine e cea mai frumoasă dintre toate... Și nu pot s-o înțeleg cu nici un chip! Ce simte ea pentru mine? Ce sînt eu pentru ea? Altădată, cînd era vorba de alte fete, îmi dădeam seama de la început dacă le plac sau nu. Dar cînd e vorba de Nastea, nu pricep nimic!... Uneori mi se pare că nu privește chiar cu nepăsare dragostea mea. Alteori, dimpotrivă. O fată ca ea, îmi spun, nu poate rămîne decît indiferentă față de mine. Și cu drept cuvînt. Mai întîi trebuie să-i dovedesc prin fapte că sînt vrednic de ea. Cu toate că... dacă o iubesc atîta, dacă sînt gata să fac orice pentru ea, de ce n-aș fi vrednic?... Și apoi, dacă e dragoste adevărată, toate celelalte nu mai au nici o importanță!... Mă gîndesc și într-un fel, și într-altul, dar degeaba: tot nu înțeleg nimic!... Vezi, am plecat de acolo... dar știu eu dacă i-a fost dor de mine, dacă s-a gîndit vreodată la mine? Știu eu dacă o să-mi iasă înainte? Știu eu dacă o să se bucure? I-am cumpărat o sticluță cu parfum... din cel mai scump... Dar știu eu dacă o s-o primească?...

De ce oare, cînd iubești pe cineva, ori îl înțelegi de la început, ori nu-l înțelegi de loc?... Te uiți la el ca un orb. Adică nu... nu! — se întoarse el, cu hotărîre. — Eu n-o înțeleg pe Nastea decît în ceea ce mă privește pe mine. Încolo, nu numai că o înțeleg, dar o și simt, toată. Și mă gîndesc la ea tot timpul. Înțeleg, de pildă, cum i s-a format caracterul. Nastea a crescut într-o familie de oameni foarte cumsecade. Tatăl ei e un vestit oțelar din Ural. Un frate de-al ei a fost decorat, post-mortem, cu steaua Eroilor Uniunii Sovietice. Iar Nastea a învățat la una dintre cele mai bune școli din Ural și, după ce a absolvit institutul, a făcut practică la unul dintre cele mai de seamă colhozuri. A crescut

printre oameni tot unul şi unul. Ea nu ştie ce e josnicia. În schimb, ştie ce sînt necazurile!... Anii de război... Moartea fratelui ei... Toate acestea i-au determinat caracterul: pe de o parte credulitate, sinceritate şi naivitate, iar pe de alta tărie, hotărîre şi spirit combativ...

Şi defectele ei tot de-acolo i se trag. Fără îndoială că a fost răsfăţată şi acasă, şi la şcoală. De aci, lipsa ei de disciplină... Toate, toate le înţeleg la Nastea, afară de un singur lucru: ce simte pentru mine?...

Faţa lui Aleksei Alekseevici arăta o nesfîrşită tulburare. Părul moale şi zbîrlit îi cădea peste ochii care mă priveau şi cu încredere, dar şi cu deznădejde.

— Nu mai departe decît anul trecut — urmă el — mă gîndeam uneori cu necaz că viaţa se duce şi eu încă nu ştiu ce sînt sentimentele şi emoţiile tinereţii... Pe cînd astăzi... Nu zic de altele, dar sentimente şi emoţii — cîte vrei, să le-ajungă la o mie de oameni! Nici nu ştiu unde să mă mai ascund de atîtea sentimente! Judecă şi dumneata... Întîi trebuie să fac tot posibilul ca realizările noastre să se consolideze pentru ani de zile, să nu mai avem în S.M.T. la noi colhozuri codaşe. Ce zici? Grija asta îmi dă sau nu-mi dă emoţii? Al doilea, trebuie să fac în aşa fel, încît la anul să fiu chemat din nou la consfătuirea de la Kremlin, să iau cuvîntul şi să vorbesc cu conştiinţa curată despre „miezul problemei“... şi, cum crezi dumneata: grija asta

îmi dă sau nu-mi dă emoţii ? Pentru că, dacă aş şti că n-o să izbutesc, mai bine să nu mai văd lumina zilei ! Să mă fac de ruşine faţă de mine însumi şi faţă de Nastea ?... Al treilea, trebuie să fac tot ce s-o putea ca să meargă şi Nastea la consfătuire, aşa cum se şi cuvine, de altfel. Mă rog, grija asta îmi dă sau nu-mi dă emoţii ? Al patrulea, trebuie să limpezesc purtarea ei faţă de mine. Da... vreau să mă iubească şi ea pe mine, aşa cum o iubesc şi eu pe ea ! Şi al cincilea... iată : peste o jumătate de oră o să-i dau sticluţa asta cu parfum. Vreau să nu mi-o refuze, s-o primească ! Şi grija asta îmi dă emoţii !

Dacă, altădată, păşeam cu sfială în viaţa mea de stepă, acum simt că zbor, ca trenul ăsta... Nu sînt în stare să desluşesc oraşele şi satele care-mi trec pe dinaintea ochilor... Dar dacă m-aş întoarce acum la viaţa mea de mai-nainte, la viaţa aceea searbădă şi mărginită — sînt sigur că m-aş înăbuşi !

În sfîrşit se ivi în depărtare şi halta cea mică de stepă. Am ieşit să-mi petrec tovarăşul de drum. Stăteam amîndoi în faţa uşii vagonului. Toate erau întocmai aşa cum mi le descrisese el.

Soarele roşcat cobora încet deasupra stepei roşcate. Căsuţele de lut se înşirau, rînduri-rînduri. Un cap de cămilă, ca modelat în lut, se uita cu melancolie de după un gard înalt. Un cîine de culoarea cămilei, cu un picior ridicat

în sus a nerăbdare şi cu botul în vînt, aştepta lîngă chioşcul cu bere. Şi peste lumea aceea roşcată, de argilă, se revărsa, cînd risipindu-se, cînd înălţîndu-se pînă la cer, un glas tremurător, atît de puternic, încît acoperea toată larma peronului, dar întrerupt, de parcă îl înăbuşeau emoţii necruţătoare:

Te-am văzut... dar taina...
Iţi învăluia chipul.

Şi nici glasul, nici cîntecul, nu mi s-au părut străine sau nelalocul lor.

Îmi urmăream cu ochii tovarăşul de drum. Fără să aştepte să se oprească trenul, coborîse nerăbdător pe treptele vagonului şi, ţinîndu-se de bară, se uita înainte cu încordare. Faţa lui lua mereu altă expresie. La început, părea încremenit de-atîta aşteptare şi toată puterea lui de viaţă i se adunase în privirea aţintită drept înainte. Deodată, faţa i se lumină şi căpătă un aer blînd sub năvala bucuriei mult aşteptate, şi o expresie nesigură, de uitare de sine şi de fericire, i se desluşi în zîmbetul stingherit şi în strălucirea umedă a ochilor. În clipa aceea uitase de toate: şi că stătea pe scara vagonului, şi că oameni străini îl urmăreau cu privirea. Uitase pînă şi de el însuşi... Obrazul lui roşu, destins acum, ar fi părut caraghios dacă n-ar fi păstrat întipărită expresia aceea de fericire. Dar aducîndu-şi aminte, pesemne, de fusta care i se aruncase cîndva în obraz, tovarăşul meu de drum

se uită în jur, se stăpîni, se trase un pas îndărăt, își alungă zîmbetul, își îndreptă umerii și se sili din răsputeri să-şi ia un aer indiferent şi hotărît. Şi în aceeaşi clipă începu să rîdă de el însuși, zîmbind cu zîmbetul lui neobişnuit, ironic şi atrăgător. Însă ironia și hotărîrea de pe faţă i se risipiră dintr-o dată. Ochii lui priviră speriaţi, gîtul subţire i se lungi. Ai fi zis că pierduse pe cineva acolo pe peron, și acum îl căuta, cu răsuflarea tăiată... În sfîrşit, un suspin de ușurare îi scăpă din piept. Începu să răsufle în voie şi, cu dosul palmei, își dădu la o parte părul de pe frunte. Apoi sări din mersul trenului şi o luă înainte pe peron...

În sfîrşit, puteam să-i văd și eu pe cei către care se îndrepta el cu atîta grabă... Un bărbat rotofei şi vesel îi făcea semne cu mîna, iar în jurul lui se învîrteau trei băieţaşi cu obrajii bucălaţi : era, fără îndoială, Ignat Ignatovici cu „harbujii“ lui. Un tînăr bine legat, cu faţa smeadă, îi ieșea fără grabă în întîmpinare. Să fi fost Goșa Ciumak ? Iar un bătrîn negricios și smochinit rîdea pînă la urechi cu gura lui fără dinţi, ca a noilor născuţi. Bărbuţa îi tremura. După rîsul acela plin de bucurie, l-am recunoscut pe veselul bunic Silanti.

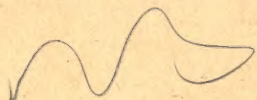
Alături de el mergea o fată mărunţică. Își trăsese peste ochi basmaua albastră, să se apere de praf. Am recunoscut-o după obrăjiorul alb şi rotund, și după bărbia mică, cu gropiţă la mijloc...

Tovarăşul meu de drum se îndreptă grăbit spre ei. În vremea asta trenul, care se oprise numai pentru cîteva secunde, plecă, sporindu-şi treptat viteza...

Îmi venea să sar din tren şi să rămîn şi eu în halta aceea, ca să aflu tot, tot, despre oamenii de acolo. Or să consolideze ei oare, la anul, ceea ce realizaseră cu atîta trudă anul acesta ? Or să plece şi la anul la consfătuirea de la Kremlin ? Şi cum o să-şi ţină atunci Aleksei Alekseevici cuvîntarea ? O să-i dea acum fetei darul lui ? Şi ea cum o să i-l primească ? Oare îi pare bine că-l vede ? Şi-o să se îndrăgostească de el, pînă la urmă ?...

Şi, aşa cum stăteam pe scara vagonului, mi-am aţintit privirea la obrazul acela mic şi modest de fată, pe jumătate acoperit cu basmaua. Dar n-am putut să desluşesc nimic...

...Şi în aceeaşi clipă, a şi dispărut...

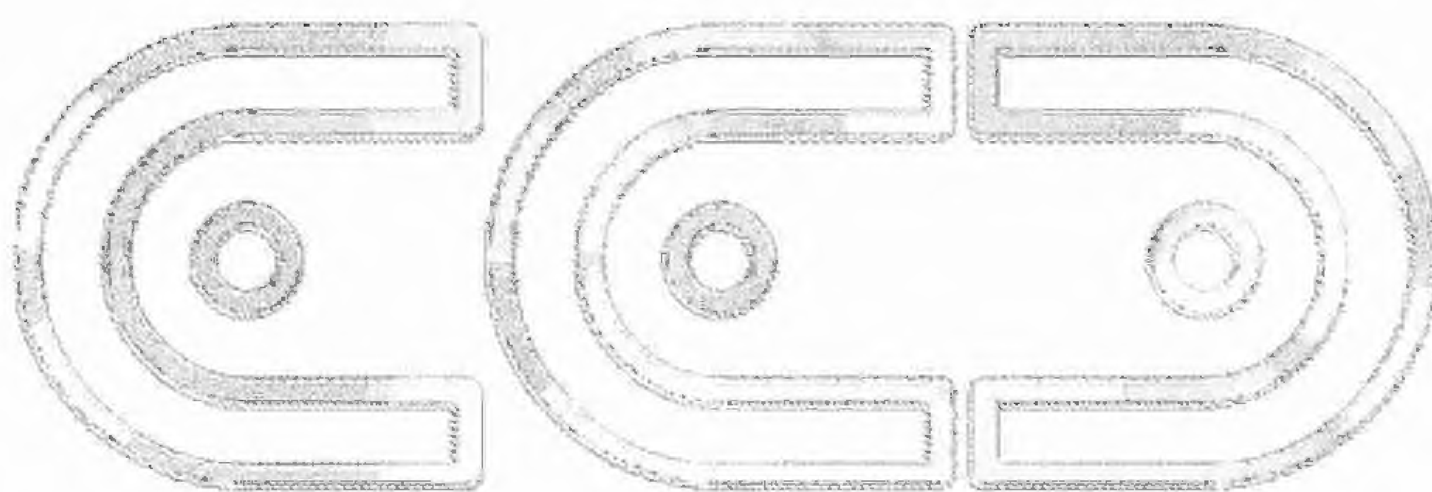

Responsabil de carte: M. Aderca
Tehnoredactor: A. Crişan
Corector: V. Vasiliu

Dat la cules 1.4.55. Bun de tipar 23.4.55. Tiraj 15.100 ex. Hîrtie ediţii tip B. de 60 gr. m.p. Ft. 700×1000/32. Coli ed. 6,64. Coli de tipar 5,62. Preţul unui exemplar 1,50 lei. Ediţia I. Comanda 2005 A. nr. 01098. Pentru bibliotecile mici indicele de clasificare 8 S=R

Tiparul executat sub com. nr. 1430 la Combinatul Poligrafic Casa Scînteii „I. V. STALIN", Bucureşti R.P.R.

Scanare și prelucrare digitală

de

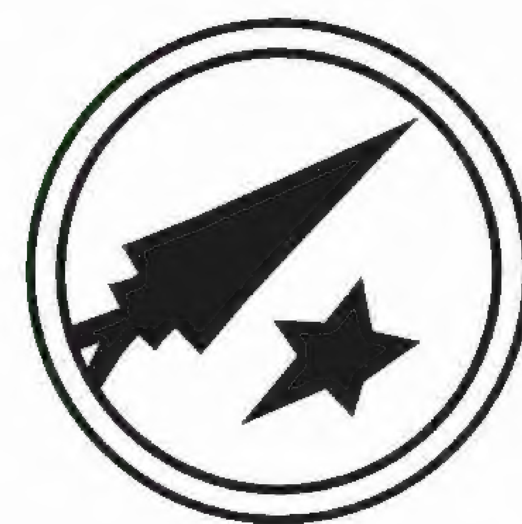

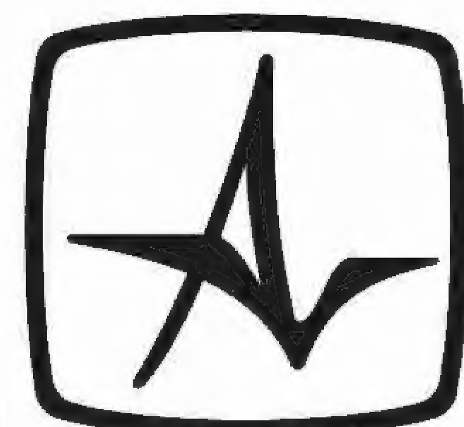
Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2024

